

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

ELÄIN TARHASSA

ELÄINTARHAN YHTEISKUNNALLISET TEHTÄVÄT
KORKEASAAREN VIESTINNÄSSÄ

Ympäristöpolitiikka ja aluetiede

Pro gradu -tutkielma

Lokakuu 2018

Ohjaajat: Nina Nygren, Pekka Jokinen

Annika Kettunen

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Johtamiskorkeakoulu

KETTUNEN, ANNIKA MARIA

Eläin tarhassa – Eläintarhan yhteiskunnalliset tehtävät Korkeasaaren viestinnässä

Pro gradu -tutkielma, ympäristöpolitiikka ja aluetiede

80 sivua

Lokakuu 2018

Asiasanat: eläintarha, Korkeasaari, viestintä, luonnonsuojelu, ympäristökasvatus, sosiaalinen media, diskurssianalyysi

Eläintarhojen yhteiskunnallinen rooli voidaan aiemman tutkimuksen perusteella jakaa neljään päätehtävään, joita ovat luonnonsuojelu, kasvatus, tiede ja viihde. Eläintarhojen tehtävä on toimia luonnon monimuotoisuuden suojelijoina ja antaa ympäristökasvatusta, joka parhaimmillaan jalostuu ympäristöteoiksi ihmisten arjessa. Lisäksi niiden tarkoitus on toimia eläintieteellisen tutkimuksen keskuksina sekä elämyksellisinä vapaa-ajanviettopaikkoina. Tässä tutkimuksessa selvitetään, minkälainen kuva eläintarhasta rakentuu ja miten nämä tehtävät painottuvat Korkeasaaren eläintarhan verkkoviestinnässä.

Aineisto hankittiin keväällä ja kesällä 2017 tulostamalla Korkeasaaren verkkosivujen sisältö sekä Korkeasaaren Facebook-sivujen kaikki päivitykset ja kommentit tammi-maaliskuun 2017 ajalta. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Tutkimuksen teoreettis-metodologisena viitekehyksenä toimii diskurssianalyysi. Diskurssianalyysin näkökulmasta kaikki kielellinen toiminta rakentaa sosiaalista todellisuutta. Tutkimuksen käsitteellinen tausta on spektaakkelissa ja konsumerismissa, jotka houkuttelevat yleisöä luonnonsuojelun pariin erilaisin vetovoimaisin keinoin.

Korkeasaaren viestinnässä nousee esiin kolme diskurssia: yhteiskunnallisen vastuun diskurssi, viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi sekä tunteisiin vetoamisen diskurssi. Eri diskurssit saavat eri konteksteissa erilaisen painotuksen. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi korostuu aineistossa. Se on kuitenkin tiiviissä yhteydessä viihteen ja asiakaspalvelun diskurssiin, joita tunteisiin vetoamisen diskurssi tukee. Diskurssien keskinäisen järjestäytymisen ja representaatioiden tuoman näkökulmien painotuksen myötä diskursseilla on vaikutusvaltaa. Itsestäänselvän aseman saavuttavat diskurssit määrittävät yleistä mielipidettä ja sitä kautta vaikuttavat yhteiskuntaan ja suuren yleisön mielipiteisiin. Eläintarhan viestintä rakentaa kuvaa yhteisen edun puolesta työskentelevästä luonnonsuojeluinstituutiosta. Tieteellisen tiedon tuottamista ei viestinnässä kuitenkaan tuoda juuri lainkaan esille, ja ristiriitä eläinoikeudellisen näkökulman kanssa jää olemaan. Eläintarhoja tulisi tarkastella jatkossa monitieteellisestä näkökulmasta, jossa yhdistyvät etiikan, yhteiskuntatutkimuksen ja ekologian näkökulmat.

Kannen kuva: Mari Lehmonen, Korkeasaaren eläintarha 2016.

ABSTRACT

THE UNIVERSITY OF TAMPERE

Faculty of Management

KETTUNEN, ANNIKA MARIA

In the Zoo – Zoo Mission in the Communication of Helsinki Zoo

Pro Gradu, Environmental Policy and Regional Studies

80 pages

October 2018

Keywords: zoo, communication, nature conservation, environmental education, social media, media, Korkeasaari, social function, discourse analysis, constructivism

The role of zoos in the society can be divided into four main tasks: the zoo's role is to act as conservators of biodiversity, to act as centers for animal research, to provide recreational and leisure facilities and to provide environmental education, which at its best is transformed into environmental actions in everyday life. The purpose of this study is to find out how these tasks are focused in the online communications of Korkeasaari (Helsinki Zoo) - websites and Facebook page - and how they appear in the Action Plans and Strategy of the zoo. The material was acquired in 2017, printing the contents of the webpage and Facebook page, including updates and comments during January-March 2017.

The material was analyzed by theme. The theoretical-methodological reference framework for the study is discourse analysis. Discourse analysis is based on constructionism, which suggests that all linguistic activities build social reality. There are three discourses raised in the Korkeasaari communications: discourse of social responsibility, discourse of entertainment and customer service, and discourse of emotional appeal.

The material emphasizes the discourse of social responsibility, however, which is in close contact with the discourse of entertainment and customer service. The discourse of emotional appeal supports both of these. Different discourses have different emphasis in different contexts. Discourses have influence in the society by emphasizing different views and representations and by being organized in different order depending on the context. Discourses gaining dominance determine public opinion and thus affect society and the general public. The communication of the zoo builds on the image of a nature conservation institution working for the common interest. However, the production of scientific knowledge is not at all noticeable in communication, and there will be a contradiction with the animal rights aspect. The zoo should be studied from a multidisciplinary point of view, combining aspects of ethics, social research and ecology.

Sisällys

1 JOHDANTO	1
2 ELÄINTARHA YHTEISKUNNALLISENA TOIMIJANA	2
2.1 Eläintarhan historiaa	2
2.2 Eläintarhan yhteiskunnalliset tehtävät	5
2.2.1 Luonnonsuojelu.....	5
2.2.2 Kasvatus ja valistus	7
2.2.3 Viihde.....	9
2.2.4 Tieteellinen tutkimus	9
3 TUTKIMUKSEN ONGELMANASETTELU JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	10
4 TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS	12
4.1 Viestinnän eri muodot – viestintä yhteisyytenä	12
4.2 Viestintä sosiaalisessa mediassa	13
4.3 Viestintä ja valta.....	16
4.4 Speaktaakkeliin tila ja viestintä.....	17
4.5 Konsumerismi: suojeleminen kuluttamisen kautta	19
4.6 Korkeasaaren strategia ja toimintasuunnitelmat	19
5 DISKURSSIANALYYSI.....	22
5.1 Diskurssianalyysin lähtökohtaoletukset	23
5.2 Representaatio	27
6 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA AINEISTO	28
7 KORKEASAAREN VERKKOVIESTINTÄ JA ELÄINTARHAN YHTEISKUNNALLISET TEHTÄVÄT	31
7.1 Korkeasaaren verkkosivut.....	31
7.1.1 Eläimet	33
7.1.2 Ajankohtaista	33
7.1.3 Ryhmäpalvelut	36
7.1.4 Suojelutyö	37
7.2 Korkeasaaren Facebook-sivut	40
7.2.1 Sisältö yhteiskunnallisten tehtävien näkökulmasta.....	40
7.2.2 Päivitysten saama suosio ja huomio.....	44
8 DISKURSSIT ELÄINTARHAN VIESTINNÄSSÄ	54
8.1 Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi	56
8.2 Viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi	60
8.3 Tunteisiin vetoamisen diskurssi	62
8.4 Diskurssit strategiassa ja toimintasuunnitelmissa	67
8.5 Representaatio - eläintarhan kuvan rakentuminen	68
8.6 Aineisto ja konteksti.....	70
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	71
9.1 Tulosten yhteenveto	71
9.2 Johtopäätökset.....	73
9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	74
9.4 Lopuksi.....	76
LÄHTEET	78

Kuvat

- Kuva 1 Korkeasaaren verkkosivut, etusivu, ensimmäinen pudotusvalikko. (3.4.2017)
- Kuva 2 Lajikortti eläinlajien esittelysivuilla (15.8.2018)
- Kuva 3 Uutinen Korkeasaaren tekemästä suojelutyöstä. (15.8.2018)
- Kuva 4 Viihteellistä ohjelmaa Korkeasaarella. (15.8.2018)
- Kuva 5 Suojelutyö-osiossa kerrotaan eläintarhan eettisistä perusteista. (15.8.2018)
- Kuva 6 Lumileopardien suojelusta kertovan sivun ulkoasu keväällä 2017. (Korkeasaaren eläintarha 2017)
- Kuva 7 Viihteellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 4.3.2017
- Kuva 8 Kasvatuksellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 24.3.2017
- Kuva 9 Luonnonsuojellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 10.1.2017
- Kuva 10 Päivitys, jossa on sekä luonnonsuojellisia, kasvatuksellisia että viihteellisiä piirteitä. Korkeasaaren Facebook-sivut 14.1.2017
- Kuva 11 Esimerkki kriittisestä kommentista sekä luonnonsuojelua esiin nostavasta kommentista (Korkeasaaren vastaus). Korkeasaaren Facebook-sivut 17.3.2017
- Kuva 12 Reagointipainikkeet.
- Kuva 13 Kaikista eniten kommentteja saanut päivitys oli arvonta. Korkeasaaren Facebook-sivut 3.3.2017
- Kuva 14 Laiskiaisaiheet päivitykset saivat paljon huomiota. Korkeasaaren Facebook-sivut 28.3. ja 28.2.2017.
- Kuva 15 Eniten suru- ja kiukkureaktioita saanut päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 3.1.2017
- Kuva 16 Päivitys, joka sai toiseksi eniten huomiota, ja kaikista eniten ihmetysreaktioita. Korkeasaaren Facebook-sivu 17.2.2017
- Kuva 17 Eniten huomiota saanut päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 17.3.2017.
- Kuva 18 Korkeasaaren Facebook-päivityksissä on myös huumoria. Korkeasaaren Facebook-sivut 7.2.2017
- Kuva 19 Päivityksiä, joissa yhteiskunnallisen vastuun diskurssi nousee esiin. Korkeasaaren Facebook-sivut 2.3.2017 ja 30.1.2017
- Kuva 20 Korkeasaaren verkkosivut: lajiesittelyt: ahma. (27.8.2018)
- Kuva 21 Eläintarhojen merkitys visientin selviämässä. Korkeasaaren verkkosivut 27.8.2018
- Kuva 22 Esimerkki yhteiskunnallisen vastuun diskurssin ilmenemisestä aineistossa. Korkeasaaren Facebook-sivut 24.3.2017
- Kuva 23 Viihteellisyyttä ja hyvää asiakaspalvelua edustava päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 10.3.2017
- Kuva 24 Esimerkki päivityksestä, jossa tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee söpöinä eläinkuvina sekä tekstissä. Korkeasaaren Facebook-sivut 18.1.2017.
- Kuva 25 Esimerkki päivityksestä, jossa tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee söpöinä eläinkuvina sekä tekstissä. Korkeasaaren Facebook-sivut 14.3.2017.
- Kuva 26 Tunteisiin vetoavat, söpöt kuvat (alla ilves ja aavikkokettu) vs. kuvat, joissa eläintä ei ole kuvattu tunteisiin vetoavalla tavalla. Kuvat: Korkeasaaren eläintarha 2018
- Kuva 27 Ristiriitaisia tunteita aiheuttava ahma kuvattuna kukkien keskellä. Korkeasaaren verkkosivut 16.8.2018.
- Kuva 28 Vasemmanpuoleinen kuva: Kotilainen 2015. Oikeanpuoleinen kuva: Mari Lehmonen 2017, Korkeasaaren eläintarha.

Kuviot

Kuvio 1 Facebook-päivitysten luokittelu yhteiskunnallisten tehtävien mukaan.

Kuvio 2 Maaliskuun Facebook-päivitykset saivat eniten reaktioita, kommentteja ja tykkäyksiä.

Kuvio 3 Reaktioiden yhteismäärä per kuukausi 1.1.-31.3.2017

Kuvio 4 Reaktioiden määrä ja suhde toisiinsa nähden.

Kuvio 5 Vähemmän käytettyjen reaktioiden määrä ja suhde toisiinsa nähden.

Kuvio 6 Suosituimpien päivitysten saama huomio (reaktiot, kommentit ja jaot) sekä tykkäysten määrä verrattuna toisiinsa. Kuviossa mainitut päivitykset on esitelty tarkemmin kappaleessa 5.2.1

1 JOHDANTO

Eläintarhat ovat koko perheen ajanviettopaikkoja, joissa on toimintaa ympäri vuoden. Eläimet vetävät ihmisiä puoleensa ja ovat ympäri maailmaa yksi matkailuvalteista. Maailmanlaajuisesti erilaisia eläintarhoja on 10 000 - 12 000, mukaan lukien eläintieteelliset puistot, akvaariot, safarit sekä lintu-, hyönteis- ja matelijatarhat. Kävijöitä kaikissa eläintarhoissa on vuosittain yli 700 miljoonaa (Gusset & Dick 2011, 566). Kaikista eläintarhoista vain noin reilu 1 200 kuuluu luonnonsuojelua ja ympäristökasvatusta voimakkaasti painottavaan World Association of Zoos and Aquariums (WAZA) -organisaatioon (Holtorf 2008, 3). Esimerkiksi Yhdysvalloissa on yli 200 WAZA:n valtuuttamaa mutta myös yli 800 valtuuttamatonta eläintarhaa, ja Euroopassa yli 400 eläintarhaa kuuluu EAZA:an (European Association of Zoos and Aquaria 2018). Holtorf (2008, 3) luokittelee eläintarhat museoiksi, ja tämän luokittelun perusteella ne ovat maailman eniten vierailtuja museoita, joilla on myös kaikista laajin kävijäkunta.

Suomessa on yli kuusikymmentä eläintarhaa ja -näyttelyä, joista suurin osa on pienehköjä kotieläintarhoja tai -pihoja. Suurimpia eläintarhoja ovat Korkeasaaren eläintarha, Ranuan ja Ähtärin eläinpuistot sekä Liedon Zoolandia (Discovering Finland 2018). Suomen eläintarhoista Korkeasaari, Ranua ja Ähtäri kuuluvat EAZA:n kautta WAZA:an.

Korkeasaaresta tekee erityisen se, että se on Suomen eläintarhoista ja -puistoista suosituin keskimäärin puolen miljoonan kävijän vuosittaisella kävijämäärällään, ja se sijaitsee keskellä Suomen suurinta kaupunkia muiden isompien eläinpuistojen sijaitessa kauempana suurista asutuskeskuksista ja kävijämäärien jäädessä noin 150 tuhanteen. Ranuan eläinpuistossa on 50 eläinlajia ja Ähtäri Zoossa 60. Pinta-alaltaan pienemmässä Korkeasaarella on yli 130 eläinlajia (Korkeasaaren eläintarha 2017).

Korkeasaari on yksi maailman vanhimista eläintarhoista. Vuonna 1889 virallisesti perustetun Korkeasaaren eläintarhan tarina alkoi vuonna 1883, jolloin Korkeasaari oli suosittu retkeilykohde, kansanpuisto, joka tarjosi hupia, virkistystä, luontoelämyksiä ja valistusta. (Helsingin kaupunki 2014, 6). Ensimmäisiä virkistysalueen eläimiä olivat haukat ja Venäjältä tuodut karhut, joiden aikaansaama kiinnostus herätti ajatuksen eläintarhan perustamisesta (Heikkinen 2014). Nykyisellään Korkeasaari on tiivis kokonaisuus ja suosittu matkailukohde pääkaupungin keskellä. Korkeasaari oli pitkään Helsingin kaupungin virasto, mutta 1.1.2018 alkaen se on ollut oma säätiönsä, joskin edelleen osa Helsingin kaupunkikonsernia. Helsingin kaupunginhallitus esimerkiksi nimittää Korkeasaaren hallituksen jäsenet. (Korkeasaari.fi 2018).

Eläinoikeustietoisuus on kasvanut viime vuosikymmeninä ja kiinnostus kasvissyöntiä kohtaan on suurempaa kuin ennen. Tällaisessa ilmapiirissä eläinten viihdekäyttö herättää kysymyksiä. Särkänniemen delfinaarion lakkauttaminen ja siihen liittynyt yleisöhuomio syksyllä 2015 sekä Ähtärin eläinpuiston pandahankintojen nostama keskustelu ovat osoittaneet, etteivät eläintarhat ja muu eläinten viihdekäyttö ole itsestään selvästi hyväksyttyjä toimintamuotoja, ja siksi eläintarhojen yhteiskunnallisen merkityksen tutkiminen on ajankohtaista. Eläintarhojen laaja toimenkuva viihdyttävyydestä luonnonsuojeluun asettaa sen ristiriitaiseen rooliin. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää eläintarhojen yhteiskunnallista tehtävää ja sitä, minkälaista käsitystä eläintarhasta Korkeasaari itse rakentaa.

Tutkimuksen käsitteellinen tausta on viihteellisyyden ja suojelun muodostamassa speaktaakkelissa ja konsumerismissa, jotka kytkeytyvät osaksi viestinnän keinoja. Tarkastelunäkökulmana ovat eläinten oikeudet, joka kyseenalaistaa kaiken eläinten hyväksikäytön myös turismissa ja eroaa eläinten hyvinvoinnin (animal welfare) näkökulmasta muun muassa siinä, että eläinten hyvinvoinnin periaatteen mukaan eläimen hyvinvoinnista voidaan tinkiä ihmisen hyödyn vuoksi, joskin eläinten henkisistä ja fyysisistä tarpeista tulee huolehtia niin hyvin kuin mahdollista (Fennell 2015, 30). Eläinten hyvinvoinnin näkökulma on konkreettisesti läsnä eläintarhojen arjessa, onhan Korkeasaaren strategiassakin mainittu eläinten hyvinvointi yhtenä toimintaa ohjaavista periaatteista. Eläinoikeudellinen näkökulma on kuitenkin teoreettisempi ja johdattaa tarkastelemaan kokonaisuutena eläinten pidon yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. En kuitenkaan pureudu syvälle eläinoikeusfilosofiaan, vaan se on tutkimuksen taustalla ja lähtökohtana mahdollisuudelle kyseenalaistaa eläinten käyttö yhteiskunnassa, vaikka kyse olisi esimerkiksi suojelua edistävästä lippulaivalajeista.

2 ELÄINTARHA YHTEISKUNNALLISENA TOIMIJANA

2.1 Eläintarhan historiaa

Erikoisten eläinten kokoelmia on ollut olemassa kautta ihmiskunnan historian: egyptiläisten faara-oilla 3000 vuotta ennen ajanlaskua (Bostock 1993, 7), atsteekeilla, antiikin aikana esimerkiksi babylonialaisilla, kiinalaisilla, roomalaisilla ja kreikkalaisilla oli omia kokoelmiaan. 1100-1200-luvuilla Euroopan eri maissa oli omat suuret eläinkokoelmansa, joiden pitäminen muodostui Englannissa kuninkaalliseksi perinteeksi. 1500-luvun lopulle asti eläinkokoelmat olivat yksityisiä, kunnes avautuivat suurelle yleisölle (Bostock 1993, 24). Eläimiä esiteltiin kaltereiden takana eläinnäyttelyissä (menagerie). Eläintarhojen historiaa kattavasti teoksessaan *Savages and Beasts: the Birth of the Modern*

Zoo esittelevän Rothfelsin (2002, 13) mukaan näytillä olevat vangitut eläimet olivat lähes poikkeuksetta statussymboleita omistajilleen aina 1800-luvun alkuun saakka.

Eläintarhojen pääasiallinen tarkoitus on perinteisesti ollut ihmisten viihdyttäminen. 1800-luvun alussa perustetut eläintieteelliset yhdistykset painottivat eläintarhojen tieteellistä näkökulmaa ja avasivat ensimmäisiä julkisia eläintarhoja, jossa eläimet olivat kuitenkin edelleen kaltereiden takana (Carr & Cohen 2011, 176). 1800-luvun lopussa yleisö alkoi kokea eläinten häkkien rautakalterit luotaantyöntävinä ja eläintieteelliset tarhat joutuivat perustelemaan yleisölle, että eläimet voivat hyvin kaltereista huolimatta. Eläinten esittelemiseen piti keksiä kuitenkin uusia keinoja. Modernin eläintarhan luoja pidetään saksalaista Carl Hagenbeckiä, joka lanseerasi 1900-luvun alussa eläintarhan, jossa eläimet esitetään pienten häkkien sijaan niille ominaisissa luonnollisemmissa ympäristöissä, jotka puolestaan luovat kävijöille illuusion luonnonmukaisuudesta ja vapaudesta (Rothfels 2002, 8 & 199). Hagenbeckin tausta ihmisten viihdyttäjänä oli kuitenkin jo 1870-luvun ihmisnäyttelyissä, joissa esiteltiin speaktaakkelinomaisesti alkuperäiskansojen edustajia sekä suurelle yleisölle että tieteelliselle yhteisölle. Ihmisnäytökset toimivat kuitenkin vain niin kauan kuin yleisö oli vakuuttunut siitä, että näytteillä olevat ihmiset eivät ymmärtäneet, mihin osallistuivat, ja että heidän oli parempi elää eläintarhassa Saksassa kuin ”kurjuudessa” ja eristyksissä toisella puolella maailmaa. Näytökset olivat tuhoon tuomittuja, kun esiteltävät ihmiset alkoivat kieltäytyä olemasta näytillä ja alkoivat kommunikoida yleisön kanssa. Toisaalta myös elokuvan ja valokuvauksen kehittyminen korvasi ihmisnäyttelyt, sillä niissä ei syntynyt kiusallista ”katseeseen vastaamisen” ongelmaa. (Rothfels 2002, 8-9, 12, 144). Hagenbeck keskittyi siis jatkossa ihmisten viihdyttämiseen eläinten avulla, ja hänen perustamansa eläintarha toimii edelleen Hampurissa Saksassa. Kaikkien muiden nykyeläintarhojen juurten voidaan sanoa olevan ”Hagenbeckin vallankumouksessa”.

Eläintarhojen kasvatuksellinen ja tutkimuksellinen potentiaali ymmärrettiin jo 1900-luvun alussa. Friedrich Knauer kirjoitti jo vuonna 1911, että pelkkää viihdettä varten perustettujen eläinnäyttelyiden aika on ohi, eikä kukaan, joka haluaa tulla vakavasti otetuksi, voi epäillä eläintieteellisten puistojen kasvatuksellista ja tieteellistä roolia. Knauer määritteli eläintarhojen tehtäväksi antaa yleisölle informaatiota, edistää luonnontuntemusta ja kiinnostusta eläinten havainnointiin erityisesti nuorison keskuudessa sekä palvella tieteentekemisen tarpeita. Tämän lisäksi eläintarhojen tarpeellisuutta perusteltiin niiden tuomalla, psykologisesti kaupunkilaisille välttämättömällä luonnonläheisellä ajanviettomahdollisuudella (Rothfels 2002, 17–18). Bravermanin (2011, 815) mukaan myös nykypäivän eläintarha luo keskelle kaupunkia keitaan, jossa kaupunkilainen pääsee hetkeksi hengähtämään luonnon keskelle. Ilman kaupunkia ei olisi eläintarhojakaan, koska silloin ei olisi tarvetta tuoda ”villii”

ja ”luontoa” sinne, missä nyt on urbaania. Eläintarhan tarkoituksena onkin luoda sekä maantieteellinen että henkinen siirtymä urbaanista luonnolliseen. Eläintarhat ovat ihmisten vapaapäivien retkipaikkoja, ”lähiönurmikkojen jatkumoa” (Braverman 2011, 814), vaikka ne ovatkin vain representatio autenttisesta luonnosta.

Rakenteellinen ja ideologinen muutos viihteellisyydestä luonnonsuojeluun tapahtui vasta 1960-luvulla (Carr & Cohen 2011, 176). Eläintarhojen missiot ovat liikkuneet puhtaasta viihteestä spektakkelimaisiin eläinnäyttelyihin ja lopulta suojelun korostamiseen. Muutos on edelleen meneillään eläinten oikeuksien ollessa ajankohtainen ja politisoitunut kysymys. Eläinten hyvinvoinnista on tullut hyvin yhteiskunnallinen ja poliittinen teema viimeisen parinkymmenen vuoden aikana (Kupsala 2011, 6). Muutoksen ja eläinetiikasta keskustelun kasvun taustalla on eläintuotannon nopea rakenneuudistus, kaupungistuminen ja kuluttajien etääntyminen eläintuotannosta, lemmikkieläinten merkityksen kasvu ja uuden eläinoikeusliikkeen nousu (mt).

Nykyään eläintarhoissa ei enää tarjota norsu- ja kameliratsastusta tai laama-ajelua tai viedä susia ja gepardeja kävelylle (Bostock 1993, 33). Eläinten lähelle kuitenkin pääsee nykyäänkin erilaisten ohjelmamuotojen keinoin: Korkeasaareen on avattu kävelyaitauksia, joissa ihmiset saavat kulkea polkua pitkin esimerkiksi kilpikonnan- ja kenguruaitausten sisällä eläinten keskellä, ja jotkin kotieläinlaitokset järjestävät esimerkiksi alpakkavaelluksia. Eläintarhoissa kuitenkin painotetaan niiden luonnonsuojellista, kasvatuksellista ja tutkimuksellista tehtävää, vaikka niiden viihdearvo on edelleen merkittävä erityisesti eläintarhojen oman talouden ja olemassaolon kannalta. Eläimet vetävät ihmisiä puoleensa edelleen.

Luonnonsuojelun ja tutkimuksen tavoite on kirjattu myös Suomen eläinsuojelulakiin (247/1996) sekä Euroopan Unionin direktiiviin luonnonvaraisten eläinten pitämisestä eläintarhassa (1999/22/EY). Suomen eläinsuojelulain mukaan ”eläintarhan tulee osaltaan edistää luonnonvaraisen eläimistön suojelua ja biologisen monimuotoisuuden säilymistä” ja muun muassa ”osallistua eläinlajien suojelua edistävään tutkimukseen ja -- eläinlajien vankeudessa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen tai lajien luontoon palauttamiseen” (Eläinsuojelulaki 247/1996, 20 §). Lain mukaan eläinten näytteillä pitäminen vain esittelyn vuoksi on kielletty. Euroopan Unionin eläintarhoja koskevalla direktiivillä ”edistetään luonnonvaraisten eläinlajien suojelua vahvistamalla eläintarhojen biologisen monimuotoisuuden suojelutehtävää” sekä edellytetään eläintarhojen osallistuvan tavoitetta tukevaan tutkimukseen (1999/22/EY:n tiivistelmä).

Eläintarhojen olemassaoloa oikeutetaan uhanalaisten luonnonvaraisten lajien puolesta tehtävällä työllä. Biodiversiteetin suojelun tärkeyttä ei liene tarpeen kyseenalaistaa: maapallon sukupuuttoaalto on uhka kaikelle elämälle, sillä jokaisella kasvi- ja eläinlajilla on oma tehtävänsä luonnossa ja ravintoketjussa, eli niillä on merkitystä myös ihmiskunnalle. Vuoden 1970 jälkeen luonnon monimuotoisuus on vähentynyt lähes 30 prosenttia, trooppisilla vyöhykkeillä jopa 60 prosenttia. Sademetsien raivaaminen viljelykäyttöön lisää eroosiota ja sen seurauksena elinympäristöjen häviämistä, josta seuraa lajien kuoleminen sukupuuttoon. (WWF 2018). Ihmisen toiminta on siis pääsyy biodiversiteetin vähenemiseen: kaiken taustalla on väestönkasvu ja lisääntynyt kulutus. Lisäksi tietyt uhanalaiset lajit menestyvät huonosti, koska niillä on hyvin spesifit elinympäristö-, tai ruokavaliovaatimukset sekä suppea esiintymisalue. Suurten, näyttävien eläinten, kuten tiikereiden ja leopardien, uhanalaisuutta lisää salametsästys ja laiton kauppa. (Catibog-Sinha 2011, 15). Biodiversiteetin suojelu on siis ensiarvoisen tärkeää, mutta mikä on eläintarhojen merkitys tässä työssä, ja miten eläintarhat itse tuovat sitä esille?

2.2 Eläintarhan yhteiskunnalliset tehtävät

2.2.1 Luonnonsuojelu

Nykyajan eläintarhojen ensisijainen tehtävä on luonnonsuojelu. Korkeasaaren eläintarhan verkkosivujen (2017) mukaan eläintarhojen tärkein tehtävä on pelastaa luonnosta häviämässä olevia uhanalaisia lajeja tarhaamalla niitä. Yhdessä eläintarhat muodostavat verkoston, jossa uhanalaisten lajien populaatioita pidetään yllä. Viime vuosikymmeninä eläintarhat ovat muodostuneet myös tärkeiksi luontotietouden levittäjiksi ja valistajiksi. (Korkeasaaren eläintarha 2017).

Kriittisen näkemyksen mukaan eläintarhojen ei ole koettu panostavan tarpeeksi suojelutehtäväänsä, mikä on osaltaan vähentänyt eläintarhojen suosiota (Frost 2011, 9). Frostin (2011) teoksessa *Zoos and Tourism* on esitelty useita näkökulmia, jotka perustuvat eläintarhoihin liittyviin tutkimuksiin. Lajien suojelutyössä on myös monien lajien osalta onnistuttu; Frost (mt.) antaa esimerkiksi Mongolian villihevosien, eurooppalaisen biisonin ja keihäsantiloopin. Korkeasaari kertoo osallistuneensa yhteistyössä muiden eläintarhojen kanssa muun muassa alppivuohien siirtämiseen Itävaltaan, ilvesten lähettämiseen Puolaan, metsäkissojen luontoon palauttamiseen Etelä-Saksaan ja visenttien vientiin venäläisiin luonnonpuistoihin (Korkeasaari 2017). Amurintiikerin ja balinkottaraisen sukupuutto on pystytty ehkäisemään lisääntymällä yksilöitä tarhaolosuhteissa, ja Korkeasaarella syntyneitä huuhkajia on vapautettu luontoon Norjassa, Ruotsissa ja Saksassa ja näin saatu pelastettua näiden

maiden huuhkajakannat. Myös lumileopardien lisääntyttäminen on ollut menestyksestä Korkeasaarella. (Korkeasaari 2017). Epäonnistuneista hankkeista ja luontoonpalautuksista ei hiiskuta, mutta kyse onkin eläintarhan omista verkkosivuista eikä puolueettomasta tutkimuksesta, joten vaikeneminen on ymmärrettävää. Epäonnistumisista kertominen luonnollisesti olisi huonoa mainosta. Onnistuneista kasvattamishankkeista huolimatta eläintarhat ovat saaneet kritiikkiä siitä, että onnistuneita hankkeita on liian vähän ja että osa eläintarhoista tekee niin sanottua viherpesua puhuen paljon eläinlajien suojelun puolesta tehden silti hyvin vähän asian eteen (Frost 2011, 9). Joidenkin näkemysten mukaan eläintarhat voisivat palauttaa suosionsa myös kritikoiden silmissä panostamalla suojelutyöhön ja raportoimalla suojelutyönsä tuloksista (Tribe & Booth 2003, 66). Carrin & Cohenin (2011, 186) mukaan taas yleisön tuki eläintarhoille ja käsitys niiden tarpeellisuudesta ei riipu eläintarhojen tosiasiallisesta työstä, vaan ennemminkin niiden imagosta.

Luonnonsuojelun onnistumisessa on yllättävän paljon merkitystä sillä, miten suuri yleisö saadaan luonnonsuojelutavoitteiden kannalle. Pelkkä biologinen tutkimus ei riitä, vaan suuressa yleisössä ja poliittisissa päätöksentekijöissä on saatava heräämään huoli ja kiinnostus luonnonsuojelua kohtaan. Ympäristökasvatuksen tärkeys korostuu suurissa luonnonsuojelullisissa haasteissa, kuten ilmastonmuutoksessa, jolla on vaikutusta kaikkeen elämään - biodiversiteetti mukaan lukien. (Jacobson et. al. 2015, 6).

Tribe & Booth (2003) ovat tutkineet eläintarhojen roolia ja käytännön toimia lajien suojelussa kiinnittäen huomiota toiminnan tehokkuuteen. Eläintarhojen luonnonsuojelutyö voidaan jakaa tutkimukseen, ympäristökasvatukseen, villin luonnon puolesta tehtävään työhön ja varojen keräämiseen ulkopuolisen tahon tekemään suojelutyöhön. Eläintarhojen luonnonsuojelupanoksesta suurin osa muodostuu ex situ –suojelusta, eli ympäristökasvatuksellisesta toiminnasta, eläintarhassa olevien lajien lisääntymistoiminnasta sekä luonnonvarojen hallinnasta, kuten geenipoolin hallinnasta ja tarhoissa olevien yksilöiden lisääntymisestä. Lajien omissa elinympäristöissä toteutettu in situ –suojelu on lisääntynyt huomattavasti: vuonna 1992 American Zoological Association of Zoos (AZA) –organisaatiolle raportoitiin alle 325 suojeluprojektia, kun vuonna 1999 luku oli tuplaantunut. In situ -suojeluhankkeet ovat kuitenkin eläintarhoille kalliita, ja siksi eläintarhat tasapainoilevatkin taloudellisen menestymisen ja uskottavan suojeluammattilaisuuden saavuttamisen välillä. (Tribe & Booth, 2003, 65.)

Jopa 90 prosentilla maailman 10–12 tuhannesta eläintarhasta on ongelmia liittyen eläimistä huolehtimiseen ja suojelutyöhön osallistumiseen. (Catibog-Sinha 2011, 13). Suojelutehtävän tosissaan otta-

vat eläintarhat eivät ainoastaan pyri lisäämään yksilöiden määrää kasvattamisen avulla (ex situ -suojelu, joka on tarpeen tilanteissa, kun luonnonvarainen kanta ei ole elinvoimainen [Catibog-Sinha 2011, 17]), vaan myös osallistuvat suojelutyöhön lajien alkuperäisillä asuinalueilla toimien elinympäristöjen ja olemassa olevan kannan säilyttämisen puolesta (in situ -suojelu). Jos suojelutyö painottuu ainoastaan in situ -suojeluun, eläintarhat ovat ”suojelutyön näyteikkunoita”, minkä eettisyys voidaan kyseenalaistaa. (Frost 2011, 10). Toisaalta eläintarhoja on arvosteltu siitä, että ne kuluttavat tarhoissa rahaa, jonka ne voisivat käyttää elinympäristöjen suojeluun. (Bostock 1993, 152 & Braverman 2013, 64). Eläintarhat perustelevat kumpaakin suojelumuotoa tarpeellisiksi, jotta suojelutyö olisi kokonaisvaltaista ja tehokasta.

Eläintarhoilla on ainakin teoriassa mahdollisuus ylläpitää elinvoimaisena kantaa, joka ei selviydy lähtöalueillaan esimerkiksi siellä vallitsevan köyhyyden, sodan tai elinalueiden kutistumisen vuoksi. Haasteena kuitenkin on tarpeeksi monipuolisen geenipoolin ylläpitäminen rajallisissa populaatioissa. Eläintarhoissa kasvatetuilla yksilöillä voidaan parhaassa tapauksessa vahvistaa luonnonvaraista kantaa, jos elinympäristö on siinä kunnossa, että näin pystyy tekemään. Ennen yksilöiden siirtämistä luontoon onkin tärkeää varmistaa, että elinolosuhteet mahdollistavat lajin säilymisen. (Bostock 1993, 141). Eläintarhoja pääasiassa eläonoikeusfilosofisesta näkökulmasta tarkasteleva Bostock (1993, 142) visioi, että vahvalla yhteistyöllä eläintarhat voisivat säilyttää suurimman osan uhanalaisista lajeista niin kauan, kunnes väestönkasvu pysähtyisi, kääntyisi laskuun ja mahdollistaisi elinympäristöjen ennallistamisen.

Bostock (1993, 153) esittää myös mielenkiintoisen näkökulman eläintarhojen suojelutyöhön: niiden suojelutoimena voidaan nähdä myös se, että ne houkuttelevat ihmisiä käymään eläintarhoissa sen sijaan, että ihmiset matkustaisivat eläinten alkuperäisille asuinalueille, jossa turismi saattaisi aiheuttaa elinympäristöjen heikentymistä entisestään.

2.2.2 Kasvatus ja valistus

Eläintarhat mahdollistavat sen, että ihmiset pääsevät näkemään luontoa, jota he eivät muuten näkisi. Pelkkä eläinten näkeminenkin voi saada kävijöissä aikaan elämyksiä, jotka saavat ymmärtämään luonnonsuojelun tärkeyden, mutta eläintarhat voivat panostaa koulutustehtäväänsä eri tavoin. Eläintarhojen tekemä kasvatustyö on yksi niiden suojelutyön muodoista: ne välittävät ihmisille tietoa siitä, miten ihmiset voivat itse toimia uhanalaisten eläinlajien suojelun puolesta. Frost (2011, 11) nostaa esimerkiksi kampanjan, jossa elintarvikkeisiin merkittäisiin näkyvästi, sisältävätkö ne viljelyllään Kaakkois-Aasiassa sademetsätuhoja ja sitä myötä useiden eläinlajien uhanalaistumista aiheuttavaa

palmuöljyä vai ei. Bostockin (1993, 142) mukaan on tärkeää, että eläintarhat viestivät kävijöilleen eläinten elinympäristöjen suojelun tärkeyden puolesta, jotta kävijät eivät olettaisi sen riittävän, että eläintarhoissa huolehditaan tiettyjen lajien lisääntymisestä ja olemassaolosta. Siksi kasvatusta ja koulutusta on tärkeää kohdistaa paitsi kulutusvalintoja tekeville länsimaalaisille ihmisille, myös suojeltavien eläinten elinympäristöissä eläville paikallisille.

Näkemykset eläintarhojen mahdollisuudesta vaikuttaa kävijöidensä luontoon ja eläimiin liittyviin asenteisiin ja käyttäytymiseen ovat hyvin erilaisia. Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan eläintarhojen kävijämäärät ovat niin suuria, että niiden merkitys luontotiedon opettamisessa ja luonnonsuojelussa on merkittävä (Patrick et. al. 2007), ja Bostockin (1993, 153) mukaan eläinten näkeminen elävänä saa aikaan voimakkaamman kokemuksen ja ymmärryksen suojelun tarpeesta kuin televisiossa tai lehdissä nähty tieto uhanalaisista eläimistä. Carrin & Cohenin (2011, 178) mukaan kuitenkin suurin osa ihmisistä käy edelleen eläintarhoissa huvin ja hauskuuden, ei oppimisen ja luonnonsuojelun vuoksi, eläinoikeuksiin liittyvän tiedostavuuden lisääntymisestä huolimatta. Roen et. al. (2014, 529) tutkimuksen mukaan puolestaan suurin osa eläintarhojen kävijöistä pitää kasvatusta eläintarhan tärkeimpänä tehtävänä, ja kävijät pitävät tärkeänä mahdollisuuttaan oppia, mitä he voivat itse tehdä luonnonsuojelun hyväksi. Roen & McConneyn (2015, 865) tutkimuksen mukaan 72 prosenttia kävijöistä saapuu eläintarhaan tavoitteenaan oppiminen eläinten näkemisen kautta. 1980-luvulla eläintarhoihin hakeuduttiin viettämään vapaa-aikaa, ja vuosituhannen vaihteessa kävijöiden raportointiin keuvan avuttomuutta lähtiessään eläintarhasta, koska he eivät tieneet, mitä tehdä lohduttoman tilanteen ratkaisemiseksi (mt.).

Nygrenin ja Ojalammen (2018) tekemän kirjallisuuskatsauksen mukaan eläintarhassa käymisen aikana tapahtuvasta oppimisesta saati oppimisen siirtymisestä käytännön elämän valintoihin ei valitettavasti ole kovinkaan vankkoja todisteita. Mossin (et. al. 2014) mukaan ymmärrys biodiversiteetista sekä tietoisuus sen suojelua edesauttavista teoista lisäsi käyntejä eläintarhoissa ja akvaarioissa, mutta tietoisuuden lisääntymisen ruumiillistumista ympäristöteoiksi ja oman käytöksen muuttamiseksi on vaikea osoittaa, vaikka aihetta on tutkittu paljon. Oppimisen mittaaminen ja käytöksen muuttumisen seuraaminen on haastavaa muun muassa siksi, että oppiminen on monimutkainen ja hidas prosessi. Oppimista tapahtuu parhaiten, jos eläintarhan kävijä on jo lähtökohtaisesti luonnonsuojeluhenkinen, ympäristö on interaktiivinen ja luonnollinen, eläimet ovat aktiivisia ja/tai karismaattisia, kävijä saa esim. katsekontaktin eläimeen, ja jos vierailu eläintarhassa on suhteellisen pitkä. Oppimista tehostaa myös se, jos aihetta käsitellään myös vierailun jälkeen. (Nygren & Ojalampi 2018). Eräs floridalainen ympäristökasvatushanke tutki esikouluikäisten lasten oppimista siten, että lasten annettiin olla

suorassa vuorovaikutuksessa eläintarhan eläinten kanssa. Tutkimuksen mukaan hanke lisäsi tehokkaasti lasten eläintuntemusta ja lisäsi heidän ympäristötietoisuuttaan. (Jacobson et. al. 2015, 123).

Kirjat, elokuvat ja internet eivät voi täysin korvata elävän eläimen havainnoimista, mutta eläintarhan eläimetkään eivät voi täysin korvata villien eläinten antamaa tietoa (Bostock 1993, 170). Siksi kaikki erilaiset tiedon muodot ovat tärkeitä, kun tavoitteena on opettaa ihmisille luonnosta ja eläimistä. Kuten kaikilla muillakin yhteiskunnallisten tehtävien osa-alueilla, myös koulutuksen ja kasvatuksen suhteen eläintarhat eroavat toisistaan; toiset panostavat siihen enemmän kuin toiset.

2.2.3 Viihde

Opettamisen lisäksi eläintarhat voivat tarjota kävijöilleen elämyksiä ja mieleenpainuvia hetkiä, kun he näkevät elävänä kauniita ja ihmeellisiä eläimiä. Eläintarhat ovat suosittuja turistikohteita, mutta Frost (2011, 9) ei näe niiden matkailu- ja viihdetoiminnan olevan riittävä peruste sille, että villieläimiä pidetään vangittuina, vaan matkailun ja viihteen pitäisi olla vasta toissijainen tavoite. Roe et.al. (2014) on tutkinut eläintarhojen roolia yhteiskunnassa vertailemalla ympäri maailmaa sijaitsevien eläintarhojen prioriteetteja siihen, mitkä ovat kävijöiden mielestä eläintarhojen prioriteetteja. Tutkimuksen mukaan eläintarhoissa kävijät arvostavat nimenomaan eläintarhan virkistysarvoja, ei niinkään suojelumerkitystä. Myös Frost (2011, 11) viittaa samanlaisiin tuloksiin. Kuitenkin Nygrenin ja Ojalammen (2016, 29) mukaan eläintarhat ovat merkittäviä ihmisen ja eläimen välisiä kohtaamispaikkoja urbaanissa maailmassa, ja eläintarhassa käyminen saattaa vahvistaa kävijöiden suhdetta eläimiin. Tutkimukseen haastatelluista moni kertoi tulleensa nauttimaan vapaa-ajastaan ja näkemään eksotisia ja uhanalaisia eläimiä tai tiettyä yksilöä, johon kävijöillä oli muodostunut erityinen emotionaalinen suhde.

Kävijöiden viihtyminen on tärkeä asia eläintarhojen toimeentulolle ja suojelutyön rahoitukselle. Viihteellisuuden mahdollinen ongelma piilee siinä, että se peittää alleen muut tehtävät. Jos ihmiset tulevat eläintarhaan vain rentoutumaan, omaksuvatko he siellä uutta tietoa, vai jääkö kokemus pintapuoliseksi? Eläintarhat ovat kuitenkin turistikohteita, jotka on listattu kaupunkien nähtävyyksien esitteilyssä.

2.2.4 Tieteellinen tutkimus

Luonnonsuojelun, kasvatuksen ja valistuksen sekä viihteen tarjoamisen lisäksi eläintarhojen yhteiskunnallisiin tehtäviin lasketaan tieteelliseen tutkimukseen osallistuminen, mikä on listattu yhdeksi eläintarhojen tehtäväksi EU-direktiivissäkin (1999/22/EY: ”Saadaksean toimiluvan eläintarhan on

osallistuttava tutkimukseen, josta on hyötyä eläinlajien suojelulle, ja eläinlajien suojeluun ja/tai tarvittaessa vankeudessa kasvattamiseen liittyvään tietojen vaihtoon”).

Monet eläintarhat tekevät aktiivista yhteistyötä tutkimusorganisaatioiden kanssa, mikä lienee hyödyllistä kummallekin osapuolelle, eivätkä ne välttämättä saavuttaisi yksinään yhtä hyviä tuloksia. Kentällä tehty biologinen tutkimus vauhdittaa eläintarhoissa elävien eläinten lisääntymistä, ja eläintarhan tekemä tutkimus voi olla hyödyksi kentällä tehtyyn tutkimukseen antaen uusia näkökulmia lajien biologiaan ja hallintaan. Etenkin lisääntymis- ja geeniteknologioista on ollut merkitystä luonnonsuojelun ja uhanalaisten lajien hallinnan kannalta. (Tribe & Booth 2003, 69).

Eläintarhoissa mahdollistuu yleinen havainnointi ja tutkimus liittyen esimerkiksi eri eläinlajien lisääntymiseen, soidinmenoihin tai kiima-aikaan ja ruokailutapoihin ja yleisesti käyttäytymisen ekologiaan. Kasvatusteknologia on tärkeä osa suojelutehtävää. (Bostock 1993, 155-162) Tutkimalla, miten jokin eläinlaji saataisiin lisääntymään, tuotetaan samalla tietoa niin tieteeseen kuin suojelun tarpeisiin (mt, 166). Kaiken kaikkiaan luonnossa ja eläintarhoissa tapahtuva tutkimus tukee toinen toistaan (Bostock 1993, 162), mutta läheskään kaikki eläintarhat eivät ole sitoutuneet tieteeseen edistämiseen (mt, 163).

3 TUTKIMUKSEN ONGELMANASETTELU JA TUTKIMUSKY- SYMYYKSET

Kuinka vahvasti eläintarha on muuttunut historiallisista ajoistaan eksoottisten eläinten esittelijänä ja ihmisten viihdyttäjänä, ja pystyykö se toimimaan modernina ympäristö- ja luonnonsuojelutietouden lisääjänä, vaikka kritiikki eläinten vangittuna pitämistä kohtaan lisääntyy? Eläintarhojen tulevaisuuden epävarmuuden osoitti Särkänniemen delfinaarion lakkauttaminen. Ihmisten mielipiteet vaikuttavat eläinlinkeinoihin; jos ei ole kävijöitä, ei ole eläinturismia. Eläinyksilöiden valjastaminen viihdekäyttöön oman lajinsa suojelun puolesta on myös mielenkiintoinen eettinen kysymys.

Eläintarhat ovat ristiriitaisessa tilanteessa, koska taatakseen toimintaedellytyksensä niiden on täytettävä kävijöiden odotukset ja oltava viihdyttäviä paikkoja, jotta ne saavat tuloja. Samalla niiden tulisi kuitenkin keskittyä suojeluun, koulutukseen ja tutkimukseen. (Carr & Cohen 2011, 178). Historian valossa on kiistatonta, että eläintarhat ovat ensisijaisesti olleet olemassa viihteen tarjoamista varten. Suojelun, koulutuksen ja tutkimuksen tehtävät ovat tulleet vasta sen jälkeen, eikä niin päin, että niiden toteutumista varten olisi pyritty hankkimaan rahoitusta avaamalla ovet yleisölle.

Tutkimukseni tavoite on suhteuttaa eläintarhojen suojele-, koulutus-, tutkimus- ja viihdytystehtävää Korkeasaaren viestintään Korkeasaaren verkkosivuilla ja Facebook-sivuilla ja päästä sitä kautta käsi kysymykseen eläintarhojen yhteiskunnallisesta roolista ja siitä, minkälaista käsitystä eläintarhasta ja sen roolista viestintä nykyisellään rakentaa. Eläintarhan verkkoviestintäkanavat ovat yksi ympäristökasvatuksen ja markkinoinnin muoto, joten ne ovat tärkeä osa eläintarhan toimintaa. Viestintä toimii markkinointina siten, että sen avulla pyritään houkuttelemaan lisää kävijöitä, joiden avulla puolestaan kerätään varoja suojeleluun, ja jotka altistuvat ympäristökasvatukselle eläintarhassa vieraillessaan. Suojelutyö ja viestintä linkittyvät siis olennaisesti toisiinsa.

Tutkimuskysymykseni ovat

- Miten eläintarhojen tehtävät (koulutus, luonnonsuojelu, viihde ja tutkimus) näkyvät Korkeasaaren omassa viestinnässä?
- Minkälaista eläintarhaa Korkeasaaren viestintä rakentaa?

Mediassa suurin osa Korkeasaarta koskevista uutisista käsittelee karhujen talviunille menoa tai sieltä heräämistä, uusien eläinten saapumista tai pentujen syntymistä. On kiinnostavaa, miten viestinnän taustalla oleva eläintarhojen yhteiskunnalliset tehtävät näkyvät Korkeasaaren omassa viestinnässä eläintarhojen ollessa suojelun, tutkimuksen ja viihteen tuottamisen ristipaineessa.

Tämä tutkimus hahmottaa eläintarhojen roolia yhteiskunnassamme, jossa eläinkysymys on politisoitunut, mutta keskittynyt tuotanto- ja turkiseläimiin. Eläintarha ei ole ainoastaan viihdyttävä matkailukohde, vaan siihen liittyy erilaisia arvolatauksia, mielipiteitä, eettisiä kysymyksiä ja vastuita, kuten kaikkiin ihmisen ja toislaajisten eläinten välisiin suhteisiin. Eläintarhan eläimet esimerkiksi poikkeavat perustavanlaatuisesti tuotantoeläimistä siinä, että ne ovat arvokkaimmillaan elävinä, ja niiden tarkoitus – päinvastoin kuin tuotantoeläimillä – on olla ihmisten nähtävillä.

Eläintarhojen yhteiskunnallista merkitystä on tutkittu Suomessa vasta melko vähän, ja siksi aiheeseen liittyvä tutkimus on tarpeellista. Kansainvälisiä tutkimuksia ei voi suoraan yleistää koskemaan Suomea, vaikka osa piirteistä varmasti toistuu eläintarhasta ja maasta riippumatta. Suomen suurimmat eläintarhat kuitenkin kuuluvat WAZA:an, minkä myötä jo tietty hyvinvoinnin taso on taattu. Korkeasaaren eläintarha on tahtonut selvittää omalta osaltaan, miten sen suojeluperiaatteet tavoittavat eläintarhan kävijät (Nygren & Ojalampi 2016). Korkeasaaren eläintarha on ollut aiheena myös muutamassa opinnäytetyössä; kahdessa käsitellään Korkeasaarta koskevaa julkista keskustelua paviaaneihin liittyvän kohun aikaan (Lehtinen 2008 ja Turtola 2006), ja yhdessä tutkitaan havainnoinnin avulla, toteutuuko Suomen eläinsuojelulainsäädäntö Korkeasaaren eläintarhassa (Jensen 2014).

4 TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS

4.1 Viestinnän eri muodot – viestintä yhteisyytenä

Yleisen viestinnän määritelmän mukaan viestintä on sanomien vaihdantaa lähettäjän ja vastaanottajan välillä. Ihmisten välisellä viestinnällä pyritään aina vaikuttamaan esimerkiksi vastaanottajan mielipiteeseen käskemällä ja suostuttelemalla tai kuvailemalla tapahtumia ja havaintoja. (Kunelius 2003, 10). Viestintää voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta, siirtona tai yhteisyytenä. Jos viestintää käsitellään siirtona, kiinnitetään huomiota sen välittämään informaatioon, sisältöön ja osanottajien väliseen välitys- ja vaihtotoimintaan ja nähdään, kuinka viestintä kuvastaa suhdettamme todellisuuteen esittämällä sitä kielin ja koodein. Siirtomalli edustaa realismia, jonka mukaan todellisuus ei ole riippuvainen ihmisten käsityksistä, päinvastoin kuin konstruktionismi (Kunelius 2003, 16). Viestinnän näkemiseen siirtona sisältyy ajatus lineaarisuudesta, kontrollista ja lähettäjakeskeisyydestä, jolloin kiinnitetään huomiota erityisesti lähettäjään aktiivisena toimijana sekä siihen, mitä lähetetty viesti sisältää, kun taas vastaanottaja nähdään passiivisena viestin saajana (Hakala & Vesa 2013, 217). Perinteisten joukkoviestinnän medioiden ollessa kyseessä viestintä voidaan nähdä siirtona, mutta verkkoa tutkittaessa määrittely ei ole yhtä helppoa, sillä verkossa on useita eri toimijoita ja viestin välittäjiä, ja suoraviivaisen siirron sijaan verkossa on vuorovaikutuksellisuutta ja multimodaalisuutta. Multimodaalisuus tarkoittaa esityksen koostumista erilaisista viestinnän muodoista, kuten kuvasta, tekstistä ja äänestä (Laaksonen 2013, 363), ja nykyään mediat linkittyvätkin toisiinsa, ja jako uuteen ja vanhaan mediaan on hankala ja osin myös keinotekoinen (Paasonen 2013, 36).

Viestinnän tutkimisessa voidaan myös korostaa yhteisöllisyyttä tuottavaa käsitteellistämistä, jolloin tärkeäksi nousevat ihmisten väliset suhteet ja kulttuurisen yhteisyyden vahvistaminen. Laaksonen (et. al. 2013, 9) mukaan verkko on paikka, jossa kulttuurin ja yhteiskunnan muodot rakentuvat. Verkon tutkimuksessa korostuukin enemmän viestinnän yhteisyys- kuin siirtonäkökulma. Yhteisyyssnäkökulma korostaa sitä, että viestinnän avulla sen osanottajat rakentuvat, kehittyvät ja muuttuvat ja ovat osa tiettyä kulttuuria, sen sosiaalisia suhteita, tapoja ja valtarakenteita. Uusintamalla ja muokkaamalla identiteettejämme viestintä myös vahvistaa vallitsevan kulttuurin senhetkisiä valtasuhteita ja tuottaa ja muuntaa todellisuutta. (Kunelius 2003, 13-14, 16). Tämän myötä viestinnän yhteisyyssnäkökulma edustaa konstruktionismia; kaikki tieto on kulttuurisidonnaista, koska ihmisten suhdetta todellisuuteen määrää aina jokin käytännön intressi (Kunelius 2003, 16). Laaksonen (et. al 2013, 21) kuitenkin muistuttaa, ettei verkkoa voi lähtökohtaisesti määritellä täysin sosiaalisesti konstruoituneeksi: verkko rakentuu kyllä teksti- ja kuvapohjaisesta merkitysvälitteisestä toiminnasta, mutta verkossa on myös

teknologisia rakenteita ja tietokantoja, jotka eivät rakennu sosiaalisesti. Käsitys verkosta yksinomaan sosiaalisena konstruktiona saattaa sulkea pois määrälliseen dataan liittyvät menetelmät (mt). Tutkimuksessani käytän verkkoa pääasiallisesti laadullisen aineiston lähteenä, mutta hyödynnän myös niitä määrällisiä mahdollisuuksia, joita verkko lähteenä tarjoaa.

Yhteisyysnäkökulma korostaa sitä, kuinka joukkoviestintä kokoaa ryhmiä ja joukkoja yhteen - esimerkiksi televisiota katsova ryhmä on päättänyt ryhtyä tietyn median yleisöjoukoksi ja Korkeasaaren Facebook-sivujen seuraajat ovat tietoisesti tehneet valinnan seurata kyseistä kanavaa. Viestintä ei ole kuitenkaan pelkkää siirtoa tai yhteisöllistämistä, vaan siinä sekoittuvat kummatkin piirteet, vaikka painotukset saattavat vaihdella. Jaottelu siirtoon ja yhteisyyteen on Kuneliuksen (2003, 15) mukaan samanaikaisesti keinotekoinen ja tärkeä. Tässä tutkimuksessa korostuu viestinnän yhteisyysnäkökulma.

Joukkoviestintä on aina julkista; yleisö päättää itse ryhtymisestään yleisöksi ja viestit ovat kaikkien saatavilla, vaikka lopullinen yleisö olisikin suppeampi. (Kunelius 2003, 17). Organisaatioviestintä puolestaan palvelee jonkin järjestön, yhdistyksen tai yrityksen tavoitteiden toteutumista joko organisaation sisällä tai kohdistuen sen yhteistyökumppaneihin tai julkisuuteen, jotta se saavuttaisi tavoitteensa tai mielikuva siitä kirkastuisi (Kunelius 2003, 19). Eläintarhan viestintä on samanaikaisesti joukkoviestintää ja organisaatioviestintää: se lähettää joukkotiedotusvälineille tiedotteita eläintarhassa tapahtuneista asioista, esimerkiksi tiikerinpentujen syntymästä, ja kotisivujensa ja sosiaalisen median kautta kohdistaa viestinsä potentiaalisille kävijöille. Toisaalta myös joukkoviestintävälineiden kautta levittyvä tieto on markkinointia ja kävijöiden houkuttelua. Organisaatioiden viestinnällinen toiminta voi kuitenkin koostua erilaisista viestinnän tavoista, joilla on eri kohteet.

4.2 Viestintä sosiaalisessa mediassa

Joukkoviestintä on sanomien välittämistä suurelle, ennalta rajaamattomalle yleisölle teknologisia apuvälineitä hyödyntäen, ja se on lyhyellä aikavälillä yksisuuntaista (Kunelius 2003). Myös verkko, internet, syntyi alkujaan kahdenkeskisen viestinnän väliseksi, mutta viimeaikaiset kehityssuunnat, kuten sosiaalinen media, muokkaavat verkkoa yhä vahvemmin vuorovaikutteisen toiminnan ympäristöksi (Laaksonen et. al. 2013, 9). Sosiaalisen median myötä verkossa luettavien uutisten alle on mahdollista kommentoida ja sitä kautta kohdistaa suurempaa huomiota esimerkiksi johonkin aihe-

seen liittyvään näkökulmaan. Nettiyleisöistä käytetäänkin termiä “käyttäjä”, jolla on selvästi aktiivisempi sävy kuin perinteisen median kuluttajiin viittaavilla “yleisöllä”, “lukijalla” ja “katsojalla” (Paasonen 2013, 37).

Kulttuurin ja yhteiskunnan muodot rakentuvat verkossa, jolla on yhä tärkeämpi rooli yhteiskunnassa. Perinteisen yksisuuntaisen joukkoviestinnän ja henkilöiden välisen viestinnän ohella voidaan puhua henkilökohtaisesta joukkoviestinnästä, jossa yksittäisten käyttäjien rooli on yhä merkittävämpi (Laaksonen et al 2013, 9). Henkilökohtainen joukkoviestintä on joukkoviestintää, koska viestin on mahdollista saavuttaa laaja yleisö, mutta koska viestien tuotanto ja vastaanottajien määrittely on yksilöistä lähtöisin, se on samalla myös vahvasti yksilölähtöistä viestintää (Castells 2009, 55). Tavallisten ihmisten kasvaneen mahdollisuuden vastaanottaa ja lähettää viestejä väitetään muuttaneen yhteiskunnan kommunikatiivista valtarakennetta (Laaksonen et al 2013, 10). Verkon käyttäminen on arkipäivää valtaosalla väestöstä Suomessa. Tilastokeskuksen (2015) mukaan 16-74-vuotiaista suomalaisista 74 prosenttia käyttää internetiä useita kertoja päivässä, ja 58 prosenttia seuraa sosiaalista mediaa vähintään parin kuukauden välein. Nuoremmissa ikäluokissa luvut hipovat sataa prosenttia. Mobiiliin ja ubiikin, kaikkialla läsnä olevan, luonteensa vuoksi verkkoviestintä tavoittaa laajan yleisön ajasta ja paikasta riippumatta, vaikka aika ja paikka rajoittavat verkkoa eri tavalla kuin perinteistä mediaa. Verkko on jatkuvassa liikkeessä. Sen sisältö ja palvelut päivittyvät, muuttuvat ja kehittyvät koko ajan. (Laaksonen et. al. 2013, 9 & 11).

Verkko voidaan käsittää kolmikerroksiseksi kokonaisuudeksi, jonka alin kerros koostuu verkon teknisestä infrastruktuurista, keskikerros koodista ja ohjelmistoista, ja päällimmäisessä kerroksessa sijaitsevat verkkosivuilla olevat sisällöt, kuten teksti, kuva ja ääni. Näiden tasojen välisessä vuorovaikutuksessa rakentuvat verkon sosiaaliset merkitykset ja kulttuurit. Kulttuurit siis muodostuvat ja muovautuvat verkossa, mutta kulttuuri myös mahdollistaa teknologian tuottamisen. (Laaksonen et. al. 2013, 12).

Sosiaalinen media on hyvin suosittu ja arkipäiväinen viestinnän muoto nykypäivänä. Yksityisihmisten lisäksi myös yritykset, yhteisöt ja viranomaiset käyttävät sosiaalisen median kanavia viestintäänsä ja markkinointiinsa, eli käyttäjät ovat aktiivisia sisällön tuottajia. Viestintää sosiaalisessa mediassa ei siis pidetä institutionalisoituneena, vaikka se onkin keskittynyt muutamien isojen yritysten alustoille, vaan sitä tuottavat ja kontrolloivat muutkin kuin vakiintuneet tahot, ja viestintä on vuorovaikutteista ja verkottunutta. Sosiaalisessa mediassa teknologia, sosiaalinen vuorovaikutus ja käyttäjien tekemät sisällöt yhdistyvät. (Laaksonen et. al 2013, 14).

Facebook on suosituin palvelu yli miljardilla rekisteröityneellä käyttäjällään. (Pesonen 2013, 25–26). Sosiaalinen media mahdollistaa välittömän, ajantasaisen, paikasta riippumattoman ja tasavertaisen viestinnän, ja se voi yhdistää eri viestintäkanavia ja medioita linkittämisen- ja jakamismahdollisuuden kautta, mutta jokainen voi myös tuottaa sinne sisältöä itse. Sosiaalinen media mahdollistaa paitsi yksityishenkilöitten omien kokemusten jakamisen, myös yritystoimintaan liittyvän palvelujen ja tuotteiden markkinoinnin. Viestinnällä sosiaalisessa mediassa tavoitellaankin julkisuutta tai näkyvyyttä ja sen myötä taloudellista tai sosiaalista menestystä riippuen, onko kyseessä yksityinen ihminen vai esimerkiksi yritys. On kuitenkin myös mahdollista, ettei viesti herätä haluttua kiinnostusta lainkaan. (Pesonen 2013, 29–34) Sosiaalisessa mediassa tapahtuva viestintä voi olla kohdeviestintää tai joukkoviestintää. Julkisten toimijoiden Facebook-sivut ovatkin miltei verrattavissa kotisivuihin niiden sisältämän informaation vuoksi.

Facebook on synkronisten ja asynkronisten verkkokeskusteluiden ja -palveluiden yhdistelmä, jossa on mahdollista niin chat-tyyppinen reaaliaikainen viestintä kuin sähköpostin tapaan viiveellä tapahtuva viestintä. Tämän erottelun rajat ovat kuitenkin alkaneet hämärtyä nykyisissä verkkokeskusteluissa verkon mobiilikäytön myötä, kun palvelut ovat tarvittaessa aina käytettävissä. (Laaksonen et al. 2013, 177). Facebookissa jaetun sisällön kautta tapahtuvan vuorovaikutuksen merkitys on suuri, joten analyysissä otan huomioon myös päivityksiin tulleet kommentit. Yleisö pystyy osoittamaan kiinnostustaan ja osallistumaan Korkeasaaren Facebook-sivujen ilmeeseen myös tykkäämällä päivityksistä, jakamalla niitä muille käyttäjille, jättämällä eläintarhasta käyntikokemuksia ja arvosteluja sekä julkaisemalla sivuilla omia viestejään, mutta toisaalta Korkeasaarella on mahdollisuus moderoida vierailijoiden heidän sivuilleen tekemiä julkaisuja. Vuorovaikutuksellisuus onkin suurin ero tutkimukseni aineistojen, kotisivujen ja Facebook-sivujen, välillä.

Organisaatiot voivat hyötyä sosiaalisesta mediasta, jos osaavat käyttää sitä hyväkseen oikealla tavalla. Hyvin suunnitellut kampanjat saattavat olla tehokkaampia ja saada enemmän näkyvyyttä sosiaalisen median kautta toteutettuna verrattuna perinteisempiin viestintä- ja markkinointimuotoihin. Parhaimmillaan sosiaalinen media voi synnyttää sosiaalista pääomaa, joka on omiaan tukemaan ympäristönsuojelutavoitteita. (Jacobson et al. 2015, 335).

Sosiaalisessa mediassa on tärkeää käyttää ulkoasua ja logoa, jotka ovat samassa linjassa verkkosivuston ja muiden organisaation käyttämien palveluiden kanssa, jotta sivusto on tunnistettavissa luotettavaksi lähteeksi. Sosiaalinen media on olemassa yhtä lailla yhteisön ja verkostoitumisen vuoksi kuin

omien aatteiden tai asioiden mainostamista varten. Siksi on tärkeää, että organisaatio osallistuu aktiivisesti sosiaalisen median viestintään ja kommunikaatioon esimerkiksi tekemällä päivityksiä, osallistumalla keskusteluun ja vastaamalla kommentteihin. (Jacobson et. al. 2015, 337-338.)

4.3 Viestintä ja valta

Joukkoviestinnän vaikutukset on yksi viestinnän tutkimuksen pääkysymyksiä. Viestinnän vaikutukset ihmiseen voivat olla moninaisia, eikä tietynlaisella viestillä voida suoraan olettaa olevan odotettuja seurauksia. Kunelius (2003, 127-128) esittää kysymyksiä, joiden avulla vaikutuksia voidaan tarkastella tarkemmin: keneen tai mihin vaikutukset kohdistuvat – yksilöihin, ryhmiin, yleiseen mielipiteeseen vai yhteiskuntaan ja sen toimintamekanismeihin. Tarkoittaako vaikutus ihmisten tiedon tason, asenteiden ja käyttäytymisen muutoksia, vai riittääkö vaikutukseksi pelkkä reaktion aikaansaaminen tai entisten asenteiden vahvistuminen? Lisäksi voidaan pohtia, millä aikajänteellä vaikutusta tarkastellaan: lyhyen aikavälin muutokset saattavat kasaantua, ja toisaalta satunnaisen suuren vaikutuksen merkitys voi ajan myötä laimentua.

Joukkoviestintä voidaan hyväksyä erottamattomaksi osaksi yhteiskunnallista vallankäyttöä, jolloin viestinnän tutkimuksessa eritellään ja arvioidaan tätä vallankäyttöä ja sen mekanismeja. Valtaan liittyvät viestinnän tutkimusmuodot ovat yleensä yhteydessä kriittiseen yhteiskuntateoriaan, jonka juuret ovat marxilaisuudessa. Sen mukaan yhteiskunnan instituutioita, ihmisryhmien tapoja ja tottumuksia, ajatuksia, uskomuksia, ja niin edelleen, ymmärtääksemme meidän tulee nähdä näiden kaikkien taakse, jossa on kapitalistinen yhteiskunta ja sen taloudelliset suhteet. (Kunelius 2003, 209).

Kriittisen yhteiskuntatutkimuksen perinne voidaan jakaa kolmeen erilaiseen näkökulmaan joukkoviestinnän ja yhteiskunnallisen vallan suhteista. Ensimmäisen näkemyksen mukaan valtaa on yksillä ja toisilla ei, ja joukkoviestintä levittää taloudellisen vallan omaavien ajatusmalleja ja -sisältöjä. Länsimaiseen sananvapausajatteluun ja journalismin itsenäisyyteen on sisältynyt ajatus siitä, että mediasisällöt eivät määriydy poliittisten tai muiden yhteiskunnallisten intressien vaan suhteellisen vakiintuneen medialogiikan mukaisesti (Hakala & Vesa 2013, 241), joten ensimmäinen näkemys ei ainaakaan sellaisenaan ja yksinään kuvaa länsimaisen yhteiskunnan ja joukkoviestinnän suhdetta. Toisen näkemyksen mukaan olemme kaikki mukana yhteiskunnallisessa vallankäytössä uusintamalla yhteiskunnan valtasuhteita arkipäiväisessä toiminnassamme, ja viestintätutkimuksella pyritään paljastamaan erilaisia institutionalisoituneita rituaaleja ja rutiineja. Kolmannen näkemyksen mukaan valta on suhteellista ja sitä on kaikilla, mutta sen muodot vaihtelevat ja se on jakautunut epätasaisesti.

Näkemyksen mukaan vallitseva ideologia joutuu jatkuvasti kamppailemaan säilyttääkseen asemansa. (Kunelius 2003, 212-213).

4.4 Speктаakkeliä tila ja viestintä

Römpötin (2006, 181) mukaan speктаakkeli on mediakulttuurin läpäisevä ominaisuus, joka liittyy erityisesti näkemiseen, ja spektakelisointi on katseen kiihottamiseksi tehdyn suurellisen näytöksen rakentamista. Jo ennen visuaalisen mediakulttuurin laajamittaisemman kasvun aikaa speктаakkelilla on viitattu puheena olevan asian julkiseen näytösluonteisuuteen, ilmaisumuodosta riippumatta. Speктаakkeliä on kyse politiikasta ja ideologiasta. (mt, 182). Spektakelisointi alleviivaa kuvauksen kohteen merkitystä ja voi näkyä esimerkiksi maisemaa ylistävänä panoraamaotoksena tai kuvatuksen kauheutta, kauheutta tai tunnetiloja korostavina lähikuvina (mt, 192). Yleisö ja media ovat olennaisia speктаakkeliä rakentamisessa, kuten myös tilan rajaaminen, liikkumisen organisointi ja huomiokyvyn kohdistaminen (Kolamo 2014, 21).

Kolamo käsittelee väitöskirjassaan (2014) jalkapallo- ja olympia-kilpailuita mediaspektakkeleina. Eläintarhojen speктаakkeliäomaisuus on erilaista, koska kyse ei ole väliaikaisesta suurtapahtumasta vaan pysyvästä tilasta. Eläintarhaan sisältyy kuitenkin speктаakkeliä maltillisempia muotoja; eri eläinlajien ruokinta-ajat ilmoitetaan kotisivuilla, jotta ihmiset tulisivat katsomaan eläinten ruokailua, kissaeläimille on omistettu teemapäivä, jolloin niiden suojeluun kerätään rahaa ja yleisöä houkutellaan eläintarhaan erilaisten aktiviteettien avulla, ja eläintarhassa tapahtuneista asioista ja eläinten puuhista ilmoitetaan medialle. Aika ajoin eläintarhoja koettelevat mediakohut, jos eläimiä esimerkiksi joudutaan lopettamaan tai siirtämään muualle. Speктаakkeliä nostetaan tiettyjä asioita esiin, ja toiset asiat jäävät vähemmälle huomiolle. Kolamo (2014, 39) kysyy: mitä speктаakkeliä näkyvä, katsojan tunteisiin vetoava pinta naamioi näkymättömiin? Näkyväksi tekeminen, näkymisen tapa sekä taloudelliset investoinnit ovat poliittis-ideologisia valintoja ja vaikuttavat sosiokulttuuriseen merkityksellisuuteen (mt, 39). Speктаakkeliä kääntää huomion pois tuotantoprosesseista ja niihin liittyvistä epäkohdista (Debord 2005). Eläinten söpöyden ja luonnonsuojelutehtävän korostaminen peittää alleen asiat, joista eläintarhoja on kritisoitu, kuten eläinten vangittuna pitämisen, mutta se saattaa peittää alleen myös suojelutyötä tosissaan tekevien eläintarhojen perusperiaatteet ja himmentää niiden näkyvyyttä.

Eläintarhoja voidaan pitää speктаakkeliä tilana, jossa esiteltävät eläimet ja koko luontoisuusio luovat ihmisille elämyksiä. Speктаakkeliä ominaista on mahtipontisuus, arkisen ylittäminen, visuaalisuus ja näyttävyys sekä katsojien suuri määrä ja kokemukset speктаakkeliä tilassa (Kolamo 2015).

Esimerkiksi Korkeasaaren karhujen kesäinen helleherkuttelu vesimeloneilla päättyi uutisiin ja kuvia karhuista jaettiin sosiaalisessa mediassa (Helsingin Uutiset 2011). Karhujen oloa pyrittiin helpottamaan viileillä hedelmillä, mutta samalla sillä saatiin mediahuomiota ja kävijöitä. Kööpenhaminalainen eläintarha nousi julkisuuteen, kun se lopetti yhden kirahveistaan ja antoi sen lihat petoeläimilleen ruoaksi. Tapahtuma oli mediaspektaakkeli, jossa kirahvin lopettaminen ja ruumiin avaaminen toteutettiin yleisön ja median silmien edessä. Eläintarha sai paljon vihamiehiä ja negatiivista palautetta. (Helsingin Sanomat 2014). Vuoden 2004 kohu Korkeasaaren päätöksestä lopettaa vaippapaviaanilaumansa toi Korkeasaarelle niin ikään runsaasti julkisuutta, joka ei kuitenkaan välttämättä ollut tarkeitushakuista, koska huomio oli pääasiassa negatiivista (esim. Aamulehti 2004).

Sirkuksilla on vielä vahvempi spektaakkeliominaisuus kuin eläintarhoilla, mutta esimerkiksi delfinaariot sijoittuvat eläintarhan ja sirkuksen välimaastoon, ja niiden esitykset ovat spektaakkeleita välikyvine valoineen ja rock-musiikkeineen. Onkin kiinnostavaa, miksi nykypäivän ”spektaakkeliyhteiskunnassa” eläintarhat jaksavat vielä kiinnostaa ihmisiä, vaikka niissä ei periaatteessa tapahdu mitään ihmeellistä; eläimet vain oleskelevat. Villieläimistä kertovat dokumentit ovat monesti viihdyttävämpiä kuin eläintarhakäynti, jos viihdyttävyyttä mitataan sillä, kuinka aktiivisia eläimet ovat. Suurin osa niiden elämästä luonnossakin on kuitenkin makoilua, joka näkyy eläintarhassa mahdollisesti paremmin kuin tarinallisiksi käsikirjoitetuissa dokumenteissa.

Bravermanin (2012, 20) mielestä eläintarha on kokonaisuudessaan suunniteltu spektaakkeliksi, jonka tavoitteena on saavuttaa yleisön empatia lajiaan edustavia eläimiä kohtaan, minkä seurauksena syntyisi empatia koko lajia ja luontoa kohtaan ja lopulta halu lahjoittaa rahaa eläinten suojelutyöhön. Myös Catibog-Sinhan (2011, 15) mukaan eläintarhan uhanalaisten eläinten haavoittuvuus ja korvaamattomuus herättävät sympatiaa, ja siksi niitä käytetäänkin apuna varojen keräämisessä ja suojelukampanjoissa. Söpöjen eläinten suojelu saa enemmän kannatusta kuin vaikkapa jonkin nilviäislajin suojelu, minkä vuoksi luonnonsuojelua markkinoidaankin suloisten tai näyttävien lajien, kuten saimaannorppa, Amurin tiikeri, lumileopardi ja panda, avulla.

Eläintarhan rakentuminen ikään kuin kokemukseksi villistä luonnosta on osa spektaakkelia. Kävijä koki jo Hagenbeckin aikana 1900-luvulla, että hän upposi näyttelyyn ja koki olevansa oikeasti viidakossa, jossa polun mutkan takaa kuuluu tiikerin karjaisu, ja tekee mieli juosta karkuun. Samaa kokemusta haetaan nykyeläintarhassa, jonka spektaakkelinomaisuutta vahvistetaan teknologian keinoin. (Rothfels 2002, 200). Rothfelsin (mt, 202) mukaan eläintarhassa oleva luonto ei ole kuitenkaan aitoa luontoa, vaan osa kuvitelmaa, fantasiaa, joka on syntynyt siksi, että ihmiset kyllästyivät näkemään

eläimet kaltereiden takana ja halusivat nähdä niitä mieluummin niiden luonnollisia olosuhteita mukailevissa ympäristöissä.

4.5 Konsumerismi: suojeleminen kuluttamisen kautta

Spektaakkelin käsitteeseen ja yleisesti eläintarhoihin liittyy myös konsumerismi ja yhteys uusliberaaliin urbanismiin, jossa kaupunkitilaa viihteellistetään esimerkiksi kauppakeskusten, teemapuistojen ja kaupunkifestivaalien avulla (Kolamo 2015). Kuluttaminen ilmenee eläintarhassa myyntikokuina, joissa myydään erilaisia eläinhahmoja ja muuta eläintarhaan liittyvää tavaraa, sekä tietysti pääsylippujen myymisenä ja kampanjoina, joilla pyritään keräämään rahaa jonkin tietyn lajin tai alueen suojeluun. Yhdysvaltalaisessa Buffalo Zoossa myydään jopa siellä olevien eläinten tekemää taidetta (Braverman 2011, 830), ja on Suomessakin myyty ja ostettu kuusamolaisen Juuso-karhun maalaamia tauluja. Mainonta, pr ja viihde kuuluvat eläintarhojen konseptiin (mt.), joten eläintarhat ovat varsin kaupallisia tiloja, vaikka ne viestittävätkin kuluttamista suojelun vuoksi. Se erottaakin ne muista kaupallisista tiloista, kuten kauppakeskuksista. Silti niitä ei voi suoraan verrata esimerkiksi ympäristöjärjestöihin, vaikka niillä paljon yhteistä onkin: varainkeruu jonkin yleisesti hyväksytyn asian puolesta, kannatustuotteiden myyminen, viestintä ja valistus.

Eläintarhat viestittävät vahvasti, että siellä kuluttamalla voit tukea eläinten suojelua: tuet suojelua, kun ostat mitä tahansa täältä. Kävijöiden halutaan kokevan vastuuntunnetta luonnosta, jolloin he haluavat kokea tekevänsä osuutensa suojelusta lahjoittamalla rahaa. Eläintarhojen kaupallisuudessa piilee kuitenkin ristiriita luonnonsuojelun kanssa, sillä pehmolelujen ja muiden tavaroiden ostaminen osaltaan luonnonvarojen tuhlaamisen muodossa tukee sen luonnon kuluttamista, jonka suojelua varten lahjoituksia yritetään kerätä (Braverman 2011, 829).

4.6 Korkeasaaren strategia ja toimintasuunnitelmat

Strategia ja toimintasuunnitelmat ovat viestinnän taustalla ja määrittävät sitä, miten viestintää tehdään, joten niiden ottaminen mukaan tutkimukseen on tärkeää. Eläintarhan toimintasuunnitelmat ovat Patrickin (et.al 2007, 54) mukaan myös koulutuksellisesti tärkeitä, koska ne ovat oppaita, joiden mukaan eläintarhojen kasvatuksellinen toiminta toteutetaan. Toimintasuunnitelma on kirjallinen selvitys organisaation tarkoituksesta ja päämääristä, ja se ohjaa päätöksentekoa, suunnittelua, hallintoa ja viestintää. Toimintasuunnitelmaan tutustuminen auttaa tulkitsemaan viestintää ja toisaalta mahdollistaa eläintarhan arvojen ja viestinnän välisen suhteen tarkastelun.

Korkeasaaren strategian (2015) mukaan Korkeasaari on uhanalaisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojelija, houkutteleva ja ”eläinvoimainen” osa hauskaa Helsinkiä sekä osaavan ja hyvinvoivan henkilökunnan työpaikka. Eläintarhojen luonnonsuojelutehtävä tulee esille ensimmäisessä, uhanalaisista eläimistä ja monimuotoisuuden suojelusta kertovassa kohdassa, jonka alakohdissa kerrotaan myös kasvatuksellisista tavoitteista: ihmisten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen pyritään vaikuttamaan luontokoulutoiminnalla, aktiivisella viestinnällä ja kertomalla vierailijoille suojelutyöstä. Strategian toinen kohta perustuu eläintarhan viihteelliseen, turisteja houkuttevaan tehtävään: Korkeasaari haluaa olla Helsingin ylpeys ja tavoittaa kaikenikäiset kävijät. Kolmas tavoite on olla osaavan ja hyvinvoivan henkilökunnan työpaikka.

Strategiassa on esitelty Korkeasaaren toimintaa ohjaavat arvot. Eläinten hyvinvointi tarkoittaa sitä, että eläimille pyritään perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi takaamaan elämisen arvoinen elämä. Asiakaslähtöisyys viittaa asiakkaiden viihtyvyyteen ja eläintarhan virkistystehtävään. Ekologisuus arvona tarkoittaa eläintarhalle sitä, että Korkeasaarella tehdään työtä ympäristönsuojelun puolesta ja pyritään lisäämään kävijöiden ympäristötietoisuutta eläintarhojen koulutustehtävän mukaisesti. Avoimuus viittaa viestintäpolitiikkaan, oikeudenmukaisuus vierailijoiden ja työntekijöiden yhdenvertaiseen kohteluun ja taloudellisuus resurssien vastuulliseen hyödyntämiseen. (Korkeasaaren strategia 2015).

Korkeasaaren strategiassa ei tuoda lainkaan esille eläintarhojen tieteellistä tehtävää. Eläintarhojen rooli luonnonvaraisten eläinten suojelussa ja sitä edesauttavassa tutkimuksessa on jätetty strategiassa mainitsematta. Sen voi olettaa sisältyvän uhanalaisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojeluun, mutta sitä ei ole erikseen mainittu.

Korkeasaaren toimintasuunnitelmat tähtäävät strategiassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseen. Vuosien 2013-17 toimintasuunnitelmat painottavat luonnollisesti samoja asioita kuin Korkeasaaren strategia, mutta ne kuvailevat suunnitelmia yksityiskohtaisemmin. Erityisesti vuosien 2015-17 toimintasuunnitelmat ovat hyvin samanlaisia keskenään.

Toimintasuunnitelmista nousee esiin Korkeasaaren halu laajentaa asiakaskuntaansa pääkohderyhmästään lapsiperheistä kaiken ikäisiin, erityisesti nuoriin aikuisiin. Aktiivisuus sosiaalisessa mediassa on silloin ymmärrettävä ja järkevä viestintäkeino, sillä nuorista lähes kaikki käyttävät verkkoa ja sosiaalista mediaa päivittäin (Tilastokeskus 2015). Vuoden 2017 toimintasuunnitelmasta selviää, että edellisenä vuonna tehdyn viestintätutkimuksen tuloksia aiotaan hyödyntää viestinnän vaikuttavuuden parantamiseksi sekä vierailijoiden ympäristöasenteisiin ja käytännön toimintaan vaikuttamiseksi.

Viestintä on Korkeasaarelle tärkeä väline asiakkaiden tavoittamiseksi. Korkeasaari haluaa panostaa hyviin mediasuhteisiin, sillä media tarjoaa kustannustehokasta ja uskottavaa näkyvyyttä (Helsingin kaupunki 2015, 4). Eläintarha on saavuttanut aktiivisella viestinnällä ja näkyvyydellä hyviä tuloksia matalasesongin asiakasmäärien kasvattamisessa. Toimintasuunnitelmissa viestintä ja yhteydet mediaan palvelevat Korkeasaaren brändäystä ja tiedon jakamista eläintarhan roolista monimuotoisuuden suojelussa sekä ajankohtaisista eläinuutisista tiedottamista (Helsingin kaupunki 2013, 7).

Luonnonsuojelun merkitys korostuu toimintasuunnitelmissa, sillä se mainitaan kaikissa heti ensimmäisenä. Luonnonsuojelurooliaan Korkeasaari toteuttaa pitämällä eläinkokoelmassa lajeja, jotka ovat Maailman luonnonsuojelujärjestön (IUCN) luokituksen mukaan uhanalaisia. Näitä lajeja on 28 prosenttia kaikista saaren eläimistä, pois lukien hyönteiset. Kokonaisuudessaan jonkin tahon suojeltavaksi määrittelemiä lajeja on noin puolet Korkeasaaren lajeista. Ei-uhanalaiset lajit ovat esimerkiksi entisiä lemmikkejä tai luonnosta pelastettuja yksilöitä. Luonnonsuojelutehtävää toteutetaan myös osallistumalla aktiivisesti kansainvälisten organisaatioiden, kuten EAZA, WAZA ja IUCN, toimintaan sekä tarjoamalla ympäristökasvatusta Luontokoulu Arkissa. (Helsingin kaupunki 2017, 3). Vuoden 2014 toimintasuunnitelmassa (Helsingin kaupunki 2014, 10) todetaan, että Korkeasaaren kiinnostus oppimisympäristönä on kasvussa johtuen muun muassa vuoden 2014-15 opetussuunnitelmassa olleesta painotuksesta koulujen ulkopuolella tapahtuvaan elämykselliseen oppimiseen. Yhteistyötä tehdäänkin opetusviraston, varhaiskasvatusviraston ja nuorisosiainkeskuksen kanssa (Helsingin kaupunki 2016, 3). Ympäristökasvatuksessa kerrotaan monimuotoisuuden ja elinympäristöjen suojelusta ja kestävästä elämäntavoista – Luontokoulu Arkissa erilaisin teemoin, leikein ja muilla lapsille sopivilla tavoilla, mutta ympäristökasvatustyö kohdistuu myös suureen yleisöön, joille suunnattu ympäristökasvatus ilmenee erilaisin näyttelyin ja teemoin, sekä tietenkin kylttien esittelytehtien kautta (mt, 7).

Toimintasuunnitelmissa elämyksellisyys kulkee käsi kädessä luonnonsuojelun kanssa. Kävijöiden toivotaan ”kiinnostuvan luonnon monimuotoisuuden suojelusta samalla, kun he nauttivat elävistä eläimistä ainutlaatuisessa ympäristössä” (Helsingin kaupunki 2014, 7). Elämyksellisyyden lisääminen korostuu vuoden 2014 toimintasuunnitelmassa, jossa on lueteltu paljon erilaisia tapahtumia sekä eläintarhan viihtyvyyttä ja viihteellisyyttä parantavia toimenpiteitä. Niitä ovat eläinten ruokinta-aikojen ottaminen ohjelmistoon, ”walk through” –tarhat, vanhojen karhulinnojen muuttaminen kokeellisen taiteen näyttämöiksi sekä uudet leikki- ja levähdyspisteet ja jopa wc-tilojen elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta parantava kevyt kunnostus (Helsingin kaupunki 2014, 8). Kokonaisuudessaan asiakaskokemuksen halutaan olevan paitsi elämyksellinen, myös osallistava ja toiminnallinen. Myös

Korkeasaaren ravintoloista pyritään tekemään niin vetovoimaisia, että jo ne yksin houkuttavat asiakkaita eläintarhaan (Helsingin kaupunki 2015, 4).

Korkeasaaren taloudellinen toimijuus näkyy erityisesti elämyksellisyyteen liittyvissä tavoitteissa. Kun eläintarha on kaikin puolin puoleensa vetävä, sisäänpääsylipuista saadut tulot ovat suuremmat. Kaikki pyritään kuitenkin tekemään asiakaslähtöisesti, eli tavoitteena on saada kävijät viihtymään. Korkeasaarella, kuten muissakin eläintarhoissa, suojele tapahtuu kuitenkin kuluttamisen kautta. Konsumerismi on läsnä toimintasuunnitelmissa ja niiden myötä myös eläintarhan arjessa, ainakin kävijän näkökulmasta katsottuna. Eläintarhan kävijät käyttävät rahaa pääsylippuihin, ravintoloihin, kioskeihin ja matkamuistomyymälään, sekä kenties lahjoittavat rahaa erilaisiin suojelukeräyksiin joko paikan päällä eläintarhassa tai ryhtyvät verkkokaupan kautta kummiksi jollekin uhanalaiselle lajille. Tätä ei voi pitää yksioikoisesti hyvänä tai huonona asiana – se on olennainen osa sitä, mitä eläintarhat juuri nyt ovat. Esimerkiksi luonnontieteelliset museot ovat eri kategoriassa, vaikka nekin esittelevät eläinlajeja ja kertovat niiden uhanalaisuudesta ja sukupuutosta. Niissä käyminen on kuitenkin aivan erilainen ja epäkaupallinen kokemus.

Toimintasuunnitelmat 2013-2017 ovat hyvin linjassa keskenään, ja niissä esitetään hyvin samantyyppisiä tavoitteita vuodesta toiseen: joka vuosi on jotakin rakennettavaa ja korjattavaa, opastekylttejä uusitaan, talvisesongin asiakasmääriä pyritään kasvattamaan, panostetaan lajien monimuotoisuuden suojeluun ja siitä tiedottamiseen, lisätään yritysasiakkaiden määrää ja hankitaan sponsoreita, parannetaan entisestään asiakaslähtöisyyttä ja elämyksellisyyttä. Joka vuosi Korkeasaari myös osallistuu erilaisiin kansainvälisiin teemavuosiin sekä järjestää lukuisia erilaisia tempauksia, teemapäiviä ja tapahtumia, kuten Pääsiäissaari, Kissojen yö ja Kiinalainen uusi vuosi. Toimintasuunnitelmissa korostuvat elämyksellisyys (eläintarhojen viihteellisyystehtävä), lajien monimuotoisuuden suojele (luonnonsuojelutehtävä) sekä Korkeasaari taloudellisena toimijana. Toimintasuunnitelmat ovat verkossa tapahtuvan viestinnän taustalla, ja niitä tehdessä laaditaan viestinnän periaatteet.

5 DISKURSSIANALYYSI

Viestintä-, verkko- ja media-aineiston laadullisessa analyysissä on mahdollista hyödyntää melkein mitä tahansa tekstianalyysin muotoa, joten valitsin aineistoni syväluotaavamman tarkastelun mahdollistavan diskurssianalyysin tutkimusmenetelmäksi ja teoreettiseksi viitekehikseksi ohjaamaan tutkimukseni etenemistä. Diskurssianalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmä muun

muassa narratiivi-, teema- ja sisällönanalyysin ohella. Verkkoaineisto eroaa perinteisestä tekstiaineistosta vuorovaikutuksellisuuden ja visuaalisuuden vuoksi. Oman haasteensa tuovat verkkokeskusteluissa esiintyvät linkit, hymiöt ja kuvat, jotka ovat tekstin ohella osa merkitysvälitteistä toimintaa. (Laaksonen et.al. 2013, 207). En tutki verkkokeskustelua sinänsä, mutta otan huomioon sosiaalisen median aineistossa esiintyvän vuorovaikutuksellisuuden.

Diskurssianalyysi kaivautuu kielen ja sosiaalisen toiminnan tuottamiin merkityksiin. Diskurssintutkimuksen avulla pystytään ymmärtämään paremmin kielelliseen käyttäytymiseen liittyviä normeja, ideologioita, valtakysymyksiä, asenteita, tuntemuksia, kokemuksia, mielikuvia ja odotuksia (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 170). Diskurssianalyysi on laadullista tutkimusta, jonka avulla voidaan tutkia asioita, joita ei voi laskea. Diskurssilla tarkoitetaan kielenkäyttöä osana sosiaalisia käytänteitä, mutta diskursseilla voidaan tarkoittaa myös suhteellisen vakiintunutta kielenkäyttöä tietyssä tilanteessa tai tietyllä alalla (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 50). Nämä diskurssi-sanat eri merkitykset on hyvä osata erottaa toisistaan. Tutkimuksessa nojataan aina teoreettisiin lähtökohtiin, eli miten tutkija ymmärtää tutkittavan ilmiön teoriassa, aikaisempien tutkimusten ja käsitteiden avulla. Diskurssintutkimuksessa tämä tarkoittaa nojaamista näkemyksiin kielen ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutuneesta suhteesta, kontekstin keskeisyydestä ja analyysin monitasoisuudesta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 153).

Kielen ja yhteiskunnan välinen suhde on monitasoinen, dynaaminen ja yhteenkietoutunut, minkä vuoksi kieltä tutkimalla opitaan myös sitä ympäröivästä yhteiskunnasta ja kulttuurista. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13). Diskurssintutkimuksessa yksi olennaisimmista asioista onkin kielenkäytön mikrotason ja yhteiskunnallisen, sosiaalisen tilanteen makrotason yhteenkietoutuneisuus ja kumpaan-kin suuntaan tapahtuva vaikuttaminen. Diskurssintutkimuksen lopullinen kiinnostuksen kohde on merkitysten rakentuminen, ja tällainen diskurssin eri tasojen avaaminen havainnollistaa, kuinka merkitykset rakentuvat, muokkautuvat ja järjestäytyvät aina yhtä aikaa sekä sosiaalisesti että kielellisesti. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 49-50).

5.1 Diskurssianalyysin lähtökohtaoletukset

Jokisen et. al (2016, 17) mukaan diskurssianalyysi rakentuu viidestä lähtökohtaoletuksesta. Ensimmäisen oletuksen mukaan **kielen käytöllä rakennetaan sosiaalista todellisuutta**. Sen lisäksi, että kielen käytöllä kuvataan maailmaa, sillä myös merkityksellistetään, järjestetään, rakennetaan, uusin-

netaan ja muutetaan - eli konstruoidaan - sosiaalista todellisuutta (mt, 18). Kieltä ei oleteta todellisuuden kuvaksi, eikä diskurssianalyysi tutki sitä, mikä on totuus, vaan miten se on rakentunut ja jatkuvasti rakentuu (mt, 20).

Diskurssianalyysi pohjautuu sosiaalisen konstruktionismiin, joten sen mukaan tekstit ja puhe eivät ainoastaan heijasta todellisuutta vaan myös luovat sitä jatkuvasti (Pynnönen 2013, 5). Konstruktionismin mukaan todellisuutta tuotetaan ajattelussa ja toiminnassa. Konstruktionistisessa metodologiassa kieli ja kielellinen ilmaisu ovat pääroolissa (Häkli 1999, 133). Maailma voidaan nähdä rakentuvan kolmesta eri tasosta, jotka voidaan analyttisesti erottaa toisistaan, mutta jotka ilmenevät aina yhdessä: merkitysulottuvuus eli kieli, käsitteet ja kategoriat, sosiaaliset suhteet eli yhteiskunnan rakenteistuminen sekä materiaalisuus eli fyysinen maailma (mt, 141). Diskurssianalyysissa huomioon on otettava kielen itsensä lisäksi kielen käyttöyhteys, siihen liittyvät laajemmat tekijät ja jännitteet kuten historia ja yhteiskunta, sekä kielenkäytön vaikutukset ja seuraukset. Diskurssianalyysillä voidaan siis tutkia ja teoretisoida kielenkäytön ja todellisuuden sekä maailman ja tilanteisen toiminnan välistä suhdetta; ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria sekä aikaa ja paikkaa. (Pynnönen 2013, 5).

Toisen oletuksen mukaan **olemassa on keskenään kilpailevia ja rinnakkaisia merkityssysteemejä, diskursseja, joista sosiaalinen todellisuus rakentuu**. Samaa aihetta voidaan lähestyä usean eri merkityssysteemin näkökulmasta, ja esimerkiksi yhtä ihmistä voidaan merkityksellistää monella eri tavalla, vaikkapa sukupuolen, poliittisen suuntautumisen, harrastuksen kautta määrittyvän identiteetin tai asuinpaikan perusteella. Usein moninaisuus kuitenkin katoaa ja nähdään vain se, mikä ennalta tiedetään, ja siksi on vaikea nähdä asiat monesta eri näkökulmasta. (Mt, 26). Diskurssianalyysi pyrkiikin pääsemään sen yli.

Diskurssit eivät ole samanarvoisia, vaan järjestyvät toisiinsa nähden hierarkkisesti, mutta asemat ovat jatkuvasti muuttuvia ja liikkeessä riippuen siitä, missä kontekstissa mikäkin diskurssi on hyödyllisin. *Diskurssijärjestyksen* käsite kuvaa kielellisen merkityksenannon sosiaalista järjestäytymistä, joka on yhteydessä myös diskurssin valtaan. Diskurssijärjestyksen vaihtelu muodostaa tietynlaista tietoa ja sulkee toisenlaista ulkopuolelleen, ja sitä kautta toiset diskurssit muodostuvat voimakkaammiksi kuin toiset, jotka hiljennetään, unohdetaan tai marginalisoidaan. Diskursseja arvostetaan ja pidetään itsestään selvinä, jos niiden tarjoamat näkemykset maailmasta on omaksuttu ja koettu läheisiksi. Siten itsestään selvinä pidetyillä diskursseilla on enemmän valtaa kuin asemastaan taistelemaan joutuvilla diskursseilla. Diskurssit osaltaan myös rakentavat yhteiskunnallisella tasolla olevia ideologioita, jolloin maailmasta annetaan aina valikoitu ja rajallinen kuva. (Mt, 58-59). Kielten tavat esittää maailmaa

kytkeytyvät vallankäyttöön, sillä diskurssit ovat historiallisia, palvelevat tiettyjä maailmankatsomuksia, vaikuttavat tapaan, jolla maailmasta puhutaan, asettavat puhumisen tavat arvojärjestykseen sekä ohjaavat toimintaa - joten niillä on todellisia vaikutuksia. Diskurssien avulla voidaan käyttää valtaa, sillä niillä voidaan määrittää, mikä on totta tai normaalia, ja siten luoda sosiaalista todellisuutta ja vaikuttaa ihmisten toimintaan. (Kunelius 2003, 223-225). Tiettyjä näkökulmia tarjotaan itsestäänselvyyksinä tiedostamattakin, jos yleinen diskurssi todellisuudesta on tietynlainen (mt, 230).

Kolmannen oletuksen mukaan **merkityksellinen toiminta on kontekstisidonnaista**: sosiaaliset käytännöt ja kielen käyttö tapahtuvat aina tietyssä tapahtumaympäristössä eli kontekstissa, joka tuo analyysiin moniulotteisuutta. Sen vuoksi diskurssianalyysissä ei pyritäkään aineiston puhtauteen, vaan aineistoon mahdollisesti vaikuttaneet seikat ovat arvokkaita ja syventävät analyysiä. Tulkinta suhteutetaan tiettyyn aikaan ja paikkaan, jossa analysoitava toiminta tapahtuu. (Jokinen et. al. 2016, 29-30).

Sanojen merkitykset voivat vaihdella runsaastikin riippuen asian kontekstista. Kieltä käytetään aina jossain ympäristössä, joten sitä ei voi irrottaa kontekstistaan. Tutkimuksessani tutkimuksen kohteena on eläintarhasta käytetty kieli ja puhumisen tavat eläintarhan omassa viestinnässä. Jos sama teksti olisi julkaistu jossain toisessa lähteessä, tulkinnat voisivat olla täysin erilaisia. Merkitykset syntyvät siis kielen ja kontekstin yhteisvaikutuksesta (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 29). Diskurssintutkimuksessa kontekstilla tarkoitetaan esimerkiksi asiayhteyttä, vuorovaikutustilannetta ja toimintaympäristöä - kaikkia tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen muodostumiseen (mt, 30). Vaikka konteksti olisi rajattu hyvin tarkasti, ovat väistämättä läsnä myös tutkittavan asian institutionaalinen, historiallinen ja yhteiskunnallinen konteksti. Nämä kontekstit ovat tutkimuksessani olennainen osa näkökulmaa. Tutkija voi valita, mitä kontekstia korostaa, mutta myös muiden kontekstien läsnäolo on usein kannattavaa tunnistaa (mt, 31).

Erilaisten toimijuuksien rakentuminen kielenkäytössä on tulosta kielen ja kontekstin suhteesta. Konteksti voidaan siis luoda kielellisesti, mutta samalla konteksti säätelee kielellisten resurssiemme käyttöä (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 34). Eläintarha näyttäytyy erilaisena toimijana eri konteksteissa: toisaalta se on kävijöiden viihtyvyydestä huolehtiva asiakaspalvelija, toisaalta luonnon monimuotoisuuden puolesta työtä tekevä luonnonsuojelutaho, toisaalta Helsingin kaupunkikonserniin kuuluva instituutio ja matkailuvaltti. Se voi myös esiintyä lajeista paljon tietävänä tieteellisen tiedon keskuksena sekä opetusohjelman mukaista ympäristökasvatusta antavana yhteiskunnallisena toimijana. Kulloinkin toimijuus riippuu tilanteesta, mutta yhdessä ne muodostavat eläintarhan identiteetin. Diskursiivisessa tutkimuksessa keskeistä on näiden toimijuuksien ja yhteiskunnallisen kontekstin välinen vuoropuhelu (mt, 34), mutta konteksti on väistämättä aina tutkijan itsensä rajaama, mikä

omalta osaltaan vaikuttaa koko tutkimukseen (mt, 37). Lisäksi mukana kulkee väistämättä myös kulttuurinen konteksti, joka on hyvä pyrkiä tunnistamaan (Jokinen et. al. 2016, 32).

Neljännän oletuksen mukaan **toimijat ovat kiinnittyneet merkityssysteemeihin**. Diskurssianalyysin huomion kohteena ei ole yksilö tai yksilön perusteet käyttää kieltä tietyllä tavalla, tai mitkä ulkoiset, vaikkapa poliittiset, syyt ovat johtaneet tiettyyn tapaan käyttää kieltä. Sen sijaan kiinnostuksen kohteena ovat sosiaaliset käytännöt, eli yksilöiden kielen käyttö ja merkitykset, joita he toiminnassaan tuottavat, sekä kuinka toimijan minä rakentuu prosesseissa. Koska huomio ei ole persoonallisuksissa, voi toimijalle rakentua monia eri toiminnallisia positioita, jotka realisoituvat eri konteksteissa. Sama toimija voi kielen käytössään ilmaista useita eri diskursseja, mutta tarkoituksena ei ole ratkaista, mikä diskurssi edustaa toimijan minää parhaiten, vaan tutkia kielen käytössä esiintyvää diskurssien moninaisuutta. (Jokinen et. al. 2016, 37-38).

Identiteetti kuvaa oikeuksia, velvollisuuksia ja ominaisuuksia, joita toimija olettaa itselleen ja muille, ja mitä muut olettavat hänelle, ja ne muotoutuvat aina omanlaisikseen kussakin diskurssissa - eli erilaiset minuudet ja toiminnot korostuvat erilaisten merkityssysteemien kautta. (Jokinen et. al. 2016, 39). Eläintarha ei ole pelkästään luonnonsuojelija tai viihdyttävä, vaan se on niitä molempia ja paljon muutakin, riippuen kontekstista ja merkityssysteemistä. Identiteetit eivät ole vankiloita, vaan ne ovat käyttäjiensä resursseja, joita voi muunnella (mt, 39). Toimijat eivät siis ole kiinnittyneet identiteetteihinsä, vaan merkityssysteemeihin.

Viidennen oletuksen mukaan **kielen käyttö tuottaa seurauksia**. Kaikella kielen käytöllä paitsi kuvataan asioita, myös rakennetaan tuota todellisuutta. Diskurssianalyysin kiinnostuksen kohde onkin siinä, mitä kielen käytöllä tehdään ja tuotetaan, oli toiminta tietoista tai ei. Tilannekohtaisten vaikutusten lisäksi kielen käytöllä voi olla laajempia, ideologisia seurauksia, jotka liittyvät mahdollisuuksien käyttämiselle valtaa diskurssien avulla. Sama diskurssi voi olla ristiriitainen ja seuraukset vaihdella näkökulmasta riippuen. Analyysin tehtävänä on jäljittää erilaisia, ristiriitaisiakin seurauksia. (Jokinen et. al. 2016, 41-43). Diskurssianalyysi voikin nostaa esiin vaihtoehtoisia sosiaalisen todellisuuden jäsennyksiä tuomalla näkyväksi totuttujen kielen käytön tapojen yhteiskunnallisia seurauksia (mt, 44).

5.2 Representaatio

Diskurssianalyysillä voidaan tutkia kielen ja kontekstin dynaamista suhdetta kolmesta näkökulmasta: miten maailmaa ja sen tapahtumia ja toimijoita kuvataan (representaatio), millaisia suhteita ja identiteettejä kielenkäytön myötä rakentuu (identiteetit) sekä miten toiminta järjestyy kielellisesti (organisointi) (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 52). Näiden kolmen näkökulman kautta diskurssilla on voimaa ja valtaa kuvata ja siten rakentaa eli konstruoida ympäröivää maailmaa; kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuuttamme. Jokainen sanavalinta rakentaa merkitystä ja antaa erilaisen kuvan kyseessä olevasta asiasta (mt, 16). Tietokäsitykset ja -rakennelmat muodostuvat, kun diskurssit kuvaavat ja esittävät tapahtumat, asiat ja syy-seuraussuhteet totena. Kielenkäyttäjät, eli yksilöt, ryhmät tai institutionaaliset tahot, hyödyntävät näitä rakentaessaan ja kuvatessaan erilaisia tietoja, jolloin tuloksena on tiedon merkityksellistämisen tapa, joka ottaa tietyt asiat mukaan ja sulkee toiset pois. Kun diskurssin avulla organisoidaan merkityksiä, rakentuu myös tietty kuva, representaatio, kyseessä olevasta aiheesta. (mt, 53-55). Käytän representaation käsitettä välineenä kielen ja kontekstin dynaamisen suhteen avaamisessa.

Representaation käsite viittaa kulttuuristen merkitysten muodostumisen prosesseihin (Sihvonen 2006, 129). Merkkijärjestelmän peruselementti on merkki, joka toimii kahdella tavalla: se esittää jotakin sekä edustaa, tekee läsnä olevaksi jotakin, joka on toisaalla. Representaatio viittaa esittämisen ja edustamisen jännitteisiin. Viestinnässä välittyvien representaatioiden erittelemineen ja arvioiminen ovat viestinnän tutkimuksen ytimessä tarkastellessaan sitä, kuinka ja mistä näkökulmasta tiedotusvälineet käsittelevät erilaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä. (Kunelius 2003, 12). Sosiaalisen ja fyysisen maailman representaatiot – sanomalehtijutut, kaunokirjallisuus, valokuvat, elokuvat, tieteelliset tekstit, hallinnolliset asiakirjat – ovat todellisuuden kuvauksia, jotka osallistuvat yhteiskunnallisten suhteiden muodostumiseen ja säilymiseen. Konstruktionistisella tutkimuksella voidaan lähestyä representaatioiden roolia yhteiskunnallisten ryhmien välisissä suhteissa ja yhteiskunnan hallinnassa. (Häkli 1999, 147). Representaation käsite auttaa tulkitsemaan tieteellisesti, kenen näkökulmasta ja millaisin välinein todellisuutta esitetään ja tuotetaan erilaisissa medioissa, ja sen avulla tutkimukseen voidaan tuoda laajempaa teoreettista pohdintaa esimerkiksi subjektiudesta ja ideologiasta (Seppänen 2005, 77). Representaatiota voidaan pitää joko todellisuuden heijastumana; vastaako kuva todellisuutta, tai sen voidaan ajatella rakentavan todellisuutta; millaisen todellisuuden kuva rakentaa ja millä keinoilla. Representaatio voi hyvin käsittää sekä kuvan että tekstin, joiden välistä painavuutta merkitysten tuottajana on hyvä tarkastella kulloisessakin esityksessä. (mt, 79). Jälkistrukturalistisen repre-

sentaation tulkinnan mukaan todellisuutemme on aina kielen ja kielellisten esitysten välittämää, emmekä pääse ulos semioottisesta merkityskehästä (Sihvonen 2006, 130). Representoiminen vaikuttaa ihmisten asemaan ja siten liittyy vallankäyttöön. Representaation näkökulmasta voidaan arvioida, mitä tehdään näkyväksi, ja minkä annetaan jäädä vähemmälle huomiolle. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 56).

Semioottisilla resursseilla, kuten kulttuurisilla kuvastoilla ja visuaalisuudella, voidaan täydentää representaatioita. Näitä voidaan kutsua myös visuaalisiksi diskursseiksi: valitsemalla ja järjestämällä erilaisia semioottisia elementtejä voidaan tuottaa halutunlainen representaatio. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 61). Vallalla olevia visuaalisia diskursseja voidaan puolestaan haastaa vastamainostyyppisillä kuvilla, jossa yhdistetään totuttu visuaalinen ilme asiaan, johon tahdotaan kiinnittää huomiota. Näin pyritään kyseenalaistamaan vallalla olevan diskurssin näkemykset asiantilasta (mt, 62).

Representaation käsitteeseen liittyy olennaisesti poliittisuuden ja vallan ulottuvuudet: tietyillä ryhmillä on paremmat mahdollisuudet tuottaa, julkistaa ja levittää representaatioita kuin toisilla, ja lisäksi ne voivat valita, mistä näkökulmasta representaatioita tuotetaan. (Sihvonen 2006, 130) Jos representaation politiikkaa ei oteta huomioon konstruktionistisessa tutkimuksessa, tutkimus voi jäädä sokeaksi omalle yhteiskunnallisuudelleen. Jokainen tutkimustulos ja väite voi muuttaa yhteiskuntaa ja määritellä sen tapoja nähdä ja kuvata sosiaalista maailmaa ja sen valtasuhteita, toimintatapoja ja asenteita. (Häkli 1999, 158).

6 TUTKIMUKSEN ETENEMINEN JA AINEISTO

Tutkimuksen metodologisen perustan rakentamiseen sain apua Jokisen et. al. (2016) ja Pietikäisen & Mäntynen (2009) diskurssianalyysiä käsittelevistä teoksista. Diskurssianalyysiin perehtymisen alkuvaiheessa apua oli Pynnösen (2013) julkaisusta, jossa diskurssianalyysin perusteet on esitetty lyhyesti ja selkeästi. Häklin (2008) *Meta hodos* –teoksen kuvaus konstruktionistisesta tavasta nähdä todellisuus toi ymmärrystä diskurssianalyysiin ja todellisuuden sosiaaliseen rakentumiseen. Kuneliuksen (2003) ja Laaksosen et. al. (2013) teokset auttoivat rakentamaan käsitystä viestinnän tutkimuksesta ja siitä, kuinka voisin lähestyä tutkimukseni aineistoa. Tutkimukseni käsitteistö on saanut vaikutteita mm. Kolamolta (2015), jonka tutkimuksessa konsumerismi ja spektaakkeli ovat keskiössä, mutta myös viestinnän tutkimuksesta (Kunelius 2003), jossa viestintä, valta ja representaation käsite yhdistyvät.

Aineiston valinta tarkentui Korkeasaaren verkkosivuihin ja Facebook-sivuihin erilaisten media-aineistojen selaamisen kautta. Olin perehtynyt eläintarha-aiheeseen ja kiinnostunut siitä eräällä aiemalla kurssilla esseen muodossa, joten aiheen valinta oli selvä, mutta en ollut vielä varma näkökulmasta ja aineistosta. Pohtiessani sitä, mitä oikeasti haluan tietää ja tutkia, hylkäsin mielipidekirjoitus- ja uutisaineiston tutustuttuani niihin pintapuolisesti. Korkeasaaren omassa viestinnässä näkyy eläintarhan oma ääni, ei median ääni. Koin tämän mielenkiintoiseksi väyläksi siihen, miten eläintarhaa ja sen yhteiskunnallista roolia tuodaan esille.

Ensimmäisellä aineiston läpikäyntikerralla selasin Korkeasaaren verkkosivut ja Facebook-sivut huolellisesti läpi (yhteensä n. 420 sivua). Tein yleiskatsauksen aineistoon sekä otin screenshotteja yleisilmeen havainnollistamiseksi. Toisella kerralla kävin sivut uudelleen läpi verkossa, mutta tällä kertaa samalla tulostin sivut paperille. Seuraavilla kerroilla luin sivujen sisällön huolellisesti tulosteista, ja tein samalla muistiinpanoja diskurssianalyysin, yhteiskunnallisten tehtävien ja keskeisten käsitteiden näkökulmasta. Käsittelin aineistoni käymällä jokaisen sivun, päivityksen ja kommentin alusta loppuun järjestelmällisesti läpi. Jäsensin sisällön eläintarhojen yhteiskunnallisten tehtävien perusteella luokkiin, jotka olivat luonnonsuojelu, kasvatusta, viihde ja tiede. Käytin muistiinpanoissa apuna värikyä, joilla merkkasin yhteiskunnallisia tehtäviä ilmentävät tekstin osat sekä tietyn diskurssin mukaiset osat tietyllä värillä. Luin huolellisesti läpi myös Korkeasaaren strategian ja toimintasuunnitelmat 2013-2017 (yhteensä 42 sivua).

Facebook-aineiston analyysin toteutin tulostamalla päivitykset, tutustumalla niihin huolellisesti ja luokittelemalla ne taulukointiohjelmaa apuna käyttäen neljään kategoriaan, jotka määräytyivät eläintarhojen yhteiskunnallisten tehtävien perusteella: luonnonsuojelu, kasvatusta, tiede ja viihde. Tulostetun aineiston lisäksi haetutin tammi-maaliskuun Facebook-aineiston määrälliset tiedot julkisesti saatavilla olevan Facebook-page-post-scraper -ohjelmistokoodin avulla. Näin sain ohjelman laskemat reaktio-, kommentti- ja jakomäärät per päivitys. Tämän tiedon avulla pystyin varmistamaan käsin laskemani luvut, ja sain tarkemmat tiedot eri tyyppisten reagoitien (ihastus, haha, suru, viha, tykkäys) määrästä, mitkä puolestaan kertoivat, minkä tyyppiset päivitykset saivat yleisössä aikaan minäkinlaisia reaktioita.

Käytyäni aineiston läpi useamman kerran, alkoivat aineistosta nousevat diskurssit hahmottua. Seuraavaksi selasin aineistoa merkiten siihen ne kielelliset ilmaisu, jotka ilmensivät eri diskursseja. Diskurssit olivat osittain linjassa yhteiskunnallisten tehtävien kanssa, joten pystyin käyttämään ensin tekemääni jakoa yhteiskunnallisiin tehtäviin analyysin pohjana.

Tutkimukseni aineisto koostuu Korkeasaaren viestintämateriaalista: Korkeasaaren eläintarhan kotisivuista ja Facebook-sivuista. Tarkasteluajaväli on tammi-maaliskuu 2017. Tämän kolmen kuukauden aikana Korkeasaaren Facebook-sivuille oli tehty 108 päivitystä. Kronologisen aikarajauksen valitseminen tarkoittaa melko lyhyen aikajänteen päivitysten tarkastelua, sillä Facebook-aineistoa on tarjolla niin runsaasti. Aineisto on silloin ajankohtainen, mutta ei mahdollista esimerkiksi pidemmän aikavälin muutosten tai vaihteluiden tarkastelua. Kolme kuukautta on kuitenkin riittävä tarkasteluajaväli Korkeasaaren Facebook-sivujen kohdalla, sillä päivityksiä on tehty useammin kuin kerran päivässä, ja niiden sisältö alkoi kolmen kuukauden aikana jo toistaa itseään. Jonkin tietyn eläinlajin, esimerkiksi amurintiikerin, tai yksittäisten tapahtumien, kuten mediakohujen, perusteella valikoitu aineisto mahdollistaisi pidemmän aikajänteen tarkastelun, mutta ei loisi riittävän laajaa yleiskuvaa sosiaalisen median viestinnän teemoista yleisesti.

Suhteutan viestintäaineistoa Korkeasaaren toimintasuunnitelmiin vuosilta 2013–2017 ja tuoreimpaan, vuonna 2015 hyväksyttyyn strategiaan. Toimintasuunnitelmat tähtäävät Korkeasaaren strategisten tavoitteiden toteuttamiseen, jotka vuonna 2017 olivat uhanalaisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojelu, oleminen osana houkuttelevaa ja ”eläinvoimaista” hauskaa Helsinkiä sekä henkilökunnan ammattitaito ja hyvinvointi. Strategia ja toimintasuunnitelmat ovat kaiken eläintarhan toiminnan ohella myös viestinnän taustalla ja toimivat toimintaa ohjaavina peruseriaatteina ja käytännön toimintamalleina.

Korkeasaaren Facebook-sivut sisältävät runsaasti verkkokeskustelua. Rajaen verkkokeskustelun analyysin tutkimukseni ulkopuolelle, mutta otan kommentit, jaot ja tykkäykset huomioon tarkastellessani Korkeasaaren Facebook-sivuja määrällisestä näkökulmasta. Hakalan & Vesan (2013, 219, 223) mukaan mediatekstien analysoinnissa määrällinen ja laadullinen menetelmä usein käytännössä yhdistyvät ja voivat myös tukea toisiaan mahdollistamalla kokonaisvaltaisemman kuvan saamisen tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston määrällinen erittely havainnollistaa aineistoa ja tekee sen konkreettisemmin ymmärrettäväksi.

Aineistoni kohdistuu vain yhden eläintarhan kahteen eri viestintäkanavaan, kotisivuihin ja Facebook-sivuihin, jotta voisin tarpeeksi syvällisesti perehtyä aineistoni sisältämiin merkityksiin. Korkeasaaren viestintää ovat nimittäin myös esimerkiksi sähköpostitse tilattavat uutiskirjeet, paikan päällä eläintarhassa olevat kyltit sekä lukuisat muut sosiaalisen median kanavat. Rajaen ne ulkopuolelle, sillä tutkimukseni tavoite ei ole antaa yleiskuvaa kaikesta eläintarhojen viestinnästä vaan tehdä tarkempaa

tapaustutkimuksellista tarkastelua valituista kohteista. Toisaalta esimerkiksi uutiskirjeiden pääkirjoitukset ja Korkeasaaresta mediassa ollut uutisointi on myös julkaistu Facebook-sivuilla, joten Facebook-aineisto on varsin monipuolista.

Jacobson et. al. (2015, 331-333) on tutkinut verkkosivuja ympäristökasvatuksen näkökulmasta: verkkosivuilla on tärkeää se, että olennainen tieto on helppo nähdä ilman, että sivua täytyy vierittää suuria määriä alas tai sivulle päin. Navigaation on oltava helppoa ja linkkien määrän kohtalainen, ja sivujen on latauduttava nopeasti. Äänen ja kuvan sisällyttäminen sivuille usein miellyttää lukijoita. Sivujen on toimittava paitsi tietokoneella, myös mobiililaitteilla, ja sitä on hyvä päivittää usein. Informaation on oltava luotettavaa ja sen lähteet pitäisi olla tarkistettavissa. Korkeasaaren verkkosivut täyttävät suurimmaksi osaksi nämä kriteerit. Sivut ovat selkeät ja värikkäät, ja ne sisältävät erilaisia median muotoja. Joissain kohdissa Korkeasaaren verkkosivuilla lähteeksi on merkitty Wikipedia, jonka käyttäminen lähteenä ei lisää uskottavuutta.

7 KORKEASAAREN VERKKOVIESTINTÄ JA ELÄINTARHAN YHTEISKUNNALLISET TEHTÄVÄT

7.1 Korkeasaaren verkkosivut

Korkeasaaren verkkosivut ovat yhdistelmä joukkoviestintää ja ulkoista organisaatioviestintää. Ulkoisen organisaatioviestinnän tarkoituksena on palvella tavoitteiden toteutumista tai sitä koskevaan mielikuvaan vaikuttamista esimerkiksi vaikuttamalla yhteistyökumppaneihin tai julkisuuteen (Kunelius 2003, 19). Korkeasaaren verkkosivujen visuaalinen ilme on miellyttävä. Sivusto on värikäs, selkeä ja siellä on paljon laadukkaita, edustavia eläinkuvia. Piirroshahmot ja eläinkuvat viittaavat siihen, että sivusto on suunnattu ensisijaisesti lapsille, perheille ja lapsenmielisille. Sivustoa ei voi kuitenkaan määritellä kohdeviestinnäksi, jonka yleisö on ennalta rajattu (Kunelius 2003, 17), sillä se on avoinna kaikille halukkaille, vaikka suurin osa kävijöistä olisikin lapsiperheitä tai yleisemmin eläinten ystäviä. Korkeasaaren verkkosivuilta löytyvät eläintarhaetiketti ja eläintarhan järjestyssäännöt pyrkivät takaamaan sekä eläinten hyvinvoinnin että turvallisen kävijäkokemuksen.

Korkeasaaren verkkosivut sisältävät erilaisia informaation muotoja, kuten passiivista informaatiota, videoita, valokuvia, karttoja, tilastoja ja tekstiä. Linkit mahdollistavat siirtymisen johonkin sivujen ulkopuoliseen kohteeseen, josta löytyy esimerkiksi lisätietoa aiheesta. Korkeasaaren verkkosivuilla on käytetty melko vähän linkkejä ulkoisiin kohteisiin.

Verkkosivun yläreunassa on vaalealla pohjalla linkit kaikkiin sosiaalisen median eri kanaviin, joissa Korkeasaarella on oma profiili (kuva 1). Näitä ovat Facebook, Twitter, Instagram, Flickr ja YouTube. Sen alapuolella on harmaalla palkilla käytännön informaatio, kuten sisäänpääsyhinnat ja aukioloajat, jonka alla on vihreä palkki, josta löytyy sivuston varsinainen tietosisältö. Vihreästä palkista löytyvät “eläimet”, “suunnittele vierailusi”, “ajankohtaista”, “ryhmäpalvelut” ja “suojelutyö”. Verkkosivuston voisi jakaa viiteen pääosaan: eläinlajien esittelysivut, uutiset ja tiedotteet, tapahtuma- ja kampanjainfot, Korkeasaaren palvelut erilaisille ryhmille sekä suojelutyösivut. Vierailun suunnittelemisen vinkeistä löytyy tietoa saaren palveluista, ravintoloista, pääsylippujen hinnoista sekä eläintarha-etiketistä. Tämän osion jätän tutkimuksessani vähemmälle huomiolle.

Kuva 1 Korkeasaaren verkkosivut, etusivu, ensimmäinen pudotusvalikko. (3.4.2017)

Joka sivun alalaidassa on vakiona isompi vaaleanharmaa palkki, josta löytyy Korkeasaaren yhteystiedot, medialle suunnattu kuvapankki ja tiedotteet sekä tietoa eläintarhan historiasta, organisaatiosta, rekrytoinnista ja kannatusyhdistyksestä. Myös useimmiten kysytyt kysymykset (UKK) löytyy tästä osiosta. Historia-linkin takaa löytyy yksi kappale Korkeasaaren historiasta sekä useampi kappale eläintarhan toteuttamasta suojelu- ja tieteellisestä työstä. Alimpana mustassa palkissa on teksti “Missiomme on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä” sekä IUCN:n (International Union for Conservation of Nature, kansainvälinen luonnonsuojeluliitto), EAZA:n (European Association of Zoos and Aquaria) ja Korkeasaaren ystävät ry:n logot. Korkeasaaren ystävät ry oli vuoden 2018 alkuun asti yhdistys, jonka kautta Korkeasaari keräsi rahaa suojelutyöhön, koska Helsingin kaupungin virastona Korkeasaaren eläintarha ei voinut itse järjestää varainkeruuta.

Aasianleijona
Panthera leo persica
Asian lion / Asiatic lion

Uhanalaisuusluokitus

LC

NT

VU

EN

ERITTÄIN UHANALAINEN

CR

EW

ELINVOIMAINEN

HÄVINNYT LUONNOSTA

Levinneisyys

Lahko: petoeläimet (Carnivora)
Heimo: kissaeläimet (Felidae)
Koko:
pituus 1,5-1,9 m + häntä,
säkäkorkeus 1,0-1,3 m,
paino 110-250 kg (urokset huomattavasti naaraita kookkaampia)
Kiima-aika: loppusyksyllä
Kantoaika: n. 110 vrk
Poikasia:
2-5, pentujen syntymäpaino 800-1500 g
Elinikä:
luonnossa noin 10 vuotta, tarhaoloissa jopa yli 20 vuotta

Kuva 2 Lajikortti eläinlajien esittelysivuilla (15.8.2018)

7.1.1 Eläimet

Kaikki Korkeasaaren eläinlajit on esitelty Eläimet-sivulla. Eläimet on lajiteltu lajeittain lintuihin, nisäkkäisiin, matelijoihin ja sammakkoeläimiin sekä maanosittain Aasiaan, Afrikkaan, Australiaan, Etelä-Amerikkaan, Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan. Lisäksi eläimet on luokiteltu ”muihin kokonaisuuksiin”, jotka ovat Kissalaakso, petoeläimet ja kädelliset sekä EEP, joka on eurooppalainen suojeluohjelma, jonka piiriin kuuluu noin 20 Korkeasaaren eläinlajia. Korkeasaaren 130 eläinlajista on esitelty kotisivuilla viisikymmentä. Esitellyistä 50 lajista vaarantuneita, erittäin uhanalaisia tai äärimmäisen uhanalaisia on kahdeksantoista: aasianleijona, aksolotli, amazoninjokikilpikonna, berberiapina, amurinleopardi, amurintiikeri, balinkottarainen, hyasinttiara, kaksikyttyräinen kameli, kulaani, kultatamariini, kuningasmerikotka, lumileopardi, markhor eli kierteissarvivuohi, mongolianvillihevonen eli przewalskinhevonen, pampa-aguti, pikkupanda ja sinikurkkuara. Myös luonnosta sukupuuttoon kuolleita mutta tarhaoloissa elinvoimaisena esiintyviä miluja, kiinalaisia hirvieläimiä, löytyy Korkeasaaresta. Kokonaisuudessaan Korkeasaaren eläinlajeista noin kolmannes on uhanalaisia (Korkeasaaren eläintarha 2017: EEP). Eläinkohtaisilla sivuilla kerrotaan myös eläinten saamista poikasista sekä maista, joiden kantaa on voitu vahvistaa vapauttamalla Korkeasaassa syntyneitä yksilöitä luontoon. Usein kysytyt kysymykset -osiossa kerrotaan lisäksi, että Korkeasaaren eläimille syntyy

poikasia ympäri vuoden. Erityisesti alkukesästä syntyy kilejä ja vassoja sekä kuoriutuu linnunpoikasia. Eläinsivuilla lajikorteissa kerrotaan lajin uhanalaisuudesta ja levinneisyydestä sekä lajiin liittyviä biologisia faktoja (kuva 2). Lisäksi eläinsivuilla on tietoa lajin elintavoista ja suojelusta sekä siitä, mikä on eläintarhan rooli lajin suojelussa. Kunkin lajin sivulla pääsee katsomaan lajin yksilöistä kuvia ja videomateriaalia. Lisää lukemista lajista löytää lajisivuilla olevista uutislinkeistä. Eläinsivuilla pääosassa ovat informaatio lajeista, niiden tilanteesta luonnossa ja eläintarhoissa sekä tieto siitä, miten laji on edustettuna Korkeasaassa.

7.1.2 Ajankohtaista

Ajankohtaista-osioista löytyvät tiedotteet, pääkirjoitukset, uutiset, linkit sosiaalisen median kanaviin, kuukausittainen kilpailu, mahdollisuus tilata Korkeasaaren uutiskirje sekä lukea aiemmat uutiskirjeet

sekä tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja aktiviteeteista saassa. Tuoreet uutiset Korkeasaaren tapahtumista, eläinten tekemisistä, kampanjoista, uusien lajien saapumisesta ja muusta tiedottamisen arvoisesta julkaistaan tiedotteina, ja kuun vaihtuessa ne siirtyvät uutisarkistoon uutisiksi. Tammikuussa 2017 Korkeasaaren kotisivuilla julkaistiin tiedotteet kesätyöhaun alkamisesta, uutena lajina eläintarhaan saapuneesta taiwaninrottakäärmeestä, esillä olevasta valokuvanäyttelystä sekä siitä, että luontokoulu Arkki sai suojelijakseen Jenni Haukion. Lisäksi uutisoitiin siitä, että Korkeasaari tuki kahdeksaa eri suojeluhanketta yhteensä 62960 eurolla, jotka kerättiin lahjoituksina edellisen vuoden aikana (kuva 3).

Korkeasaari tukee suojeluhankkeita ennätyssummalla

Artikkeli julkaistu: 10.01.2017

Korkeasaari tukee kahdeksaa eri suojeluhanketta yhteensä 62 960 eurolla, jotka kerättiin lahjoituksina viime vuoden aikana. Suurimman summan saavat amurintiikeri ja -leopardi, joiden suojeluun kohdennetaan 50 000 euroa Amur Leopard and Tiger Alliancen kautta. Korkeasaari on tukenut näiden erittäin uhanalaisten lajien suojelutyötä jo 18 vuotta ja tämänvuotinen lahjoitus on kaikkien aikojen suurin. Varoilla turvataan kissapetojen elinaluetta ja seurataan kasvussa olevaa 60-80 amurinleopardin populaatiota.

Kuva 3 Uutinen Korkeasaaren tekemästä suojelutyöstä. (15.8.2018)

Tammikuun pääkirjoituksen Korkeasaarella olevista kotimaisista lajeista sekä saassa luonnonvaraisina elävistä lajeista kirjoitti eläintenhoitoyksikön päällikkö Nina Trontti. Kirjoituksessaan hän toi esiin myös Villieläinsairaalan toimintaa ja kehotti arvostamaan ympärillämme olevaa luontoa. Vuosi 2016 tiivistettiin linkkeinä vuoden kohokohtiin, joita olivat esim karhujen ennenaikainen herääminen talviunilta, aavikkokettujen ja berberiapinoiden saapuminen, mangustien munapaini ja visenttisonnin tutustuminen lumiukon kanssa.

Helmikuussa 2017 uutisoitiin rekkakolarista toipuneesta huuhkajasta, valokuvanäyttelystä, karhujen heräämisestä talviuniltaan, Korkeasaaren saapuneesta uudesta eläinlajista pampa-agutista, Suomen eläimet -puuhavihkon julkaisusta, Vuoden luontoteko -palkinnosta, Villieläinsairaalan saamasta ra-

hallisesta tuesta sekä kerrottiin Korkeasaaren lämmitetyn Amazonia-talon olevan miellyttävä vierailukohde talvipakkasilla. Laskiaisen aikaan julkaistiin video laiskiaisesta, jolle annettiin syötäväksi perunasta, porkkanasta ja kaalista koostuva "laiskiaispulla". Pääkirjoituksessa tiedottaja Mari Lehmonen kritisoi eläintarhaan kohdistuvaa kritiikkiä siitä, että "eläimet on vangittu pieniin koppeihin ihmisten viihdykkeeksi samalla, kun niiden hyvinvoinnin kustannuksella kääritään rahaa", ja kertoo eläintarhojen luonnonsuojelullisesta merkityksestä tilanteessa, jossa lajit joutuvat yhä ahtaammalle omissa elinympäristöissään. Helmikuun pääkirjoitus poikkeaa Korkeasaaren verkkosivujen muusta tyylistä. Se on karkäs, kantaa ottava ja nostaa esiin utopiatyyppisen ajatuksen siitä, ettei eläintarhoja tarvittaisi, jos lajit selviäisivät luonnossa.

Eläinlajien suojelu luonnossa on tärkeää, sillä samalla suojellaan lajien elinympäristöä, mikä on niiden selviytymisen elinehto. Eläintarhan ei pitäisi olla minkään uhanalaisen lajin viimeinen turvapaikka. Suojelu luonnossa ja tarhoissa on yksi kokonaisuus. Eläintarhojen asiantuntemus ja tutkimustieto on korvaamatonta esimerkiksi silloin, kun uhanalaisen lajin yksilöitä lisäännytetään ja viedään tarhoista luontoon. Eläintarhojen kansainvälinen suojeluverkosto on auttanut satoja lajeja sukupuuton partaalta. Jos eläimet selviäisivät hyvin luonnossa, ei nykyisenlaisia eläintarhojakaan enää tarvittaisi.

(Korkeasaaren eläintarha 2017, pääkirjoitus 22.2.2017)

Maaliskuussa 2017 kerrottiin kävijöiden käyttöön avautuvasta kodasta, kannustettiin vähentämään lihankulutusta uutisoimalla, kuinka Korkeasaari osallistuu Earth hour -tempaukseen, kerrottiin uudesta valokuvanäyttelystä sekä Korkeasaareen saapuvasta visenttinaaraasta, jonka myötä visenttilauma voi ryhtyä lisääntymään. Lisäksi tiedotettiin kesäleirihaun alkamisesta. Pääkirjoituksessa pohdittiin ahman roolia suomalaisessa luonnossa ja yhteiskunnassa ja korostettiin ympäristökasvatuksen merkitystä ahmaan liittyvien myyttien murtamiseksi.

Uutisten lisäksi Ajankohtaista-sivulla on tietoa lähiaikoina tulossa olevista suuremmista tapahtumista. Tammi-maaliskuussa 2017 mainostettiin Pääsiäissaari-tapahtumaa, mutta aineiston keruuseen tulleen esteen vuoksi tässä kohdassa aineisto käsittelee tapahtumia, joita mainostettiin kesällä 2017. Silloin ajankohtaisia olivat Kissojen yö ja Viettelysten ilta. Kuten Pääsiäissaari, myös Kissojen yö on jokavuotinen tapahtuma, jota mainostetaan runsaasti. Eläintarha on auki keskiyöhön saakka, ja osa pääsylipputuloista ohjataan Amurin kissapetojen suojeluun. Illan aikana kissapetoja virikkeellistetään esittelykierrosten aikaan tavallista enemmän, joten niitä pääsee näkemään enemmän. Lisäksi ohjelmassa on stand-upia, valosirkusta, jättisaippuakuplia, kupladisko, työpajoja ja kasvomaalausta, mutta myös tietoiskuja eläinten virikkeistä, koulutuksesta ja suojelusta. Viettelysten ilta on suppeampi, enemmän aikuisille suunnattu versio Kissojen yöstä.

7.1.3 Ryhmäpalvelut

Ryhmäpalvelut-sivuilla kerrotaan Korkeasaaren tarjoamista palveluista eri ryhmille. Korkeasaaren opetustoiminta tukee valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteita, ja tarjoaakin mahdollisuuden ympäristökasvatuksellisiin koululaisvierailuihin ja luokkaretkiin. Vierailun teemaksi voi valita vuodenajan lajit, uhanalaiset eläimet, trooppiset lajit tai eläinten käyttäytymisen. Lisäksi vuosittain järjestetään koululaiskonferenssi yläkoulu- ja lukioikäisille. Alakouluikäisille Luontokoulu Arkki tarjoaa eri teemaisia luontokoulupäiviä, ja kesäisin järjestetään luontoleirejä. Varhaiskasvatusryhmien retkiä varten verkkosivuilta löytyy tehtävämateriaaleja. Lasten synttäreitä varten on oma pakettinsa. Korkeasaaren aktivoiva Korpiseikkailu tuo tutuksi kotimaisia eläinlajeja.

Aikuisille Korkeasaari tarjoaa puitteet kokouksiin, virkistyspäiviin, asiakastilaisuuksiin ja juhlaillallisiin. Ryhmille on tarjolla eri teemaisia opastettuja kierroksia (kotimaiset eläimet, eläinten yhteisöllisyys, tropiikin eläimet ja vuodenajan eläimet). Korkeasaarella on mahdollista järjestää myös polttareita, joihin sisältyy humoristinen mutta informatiivinen opastettu kierros (kuva 4).

Polttarikierros Helsingin villeimmässä miljöössä!

Eläimellisen humoristinen, mutta samalla informatiivinen kierros polttariseurueille. Oppaan johdolla kuullaan hauskoja esimerkkejä Korkeasaarella nähtävien eläinlajien kosiomenoista, parinvalinnasta, jälkeläistenhoidosta ja muusta perhe-elämästä. Eläinten käyttäytymisen vertaileminen ihmisten vastaaventyypisiin käyttäytymisilmiöihin antaa ilmiöille takuulla uudenlaisen merkityksen! Kierroksella tehtyjen muistiinpanojen avulla päivänsankari voi lopuksi valita juuri heidän pariskuntaansa parhaiten kuvaavan eläinlajin. Polttarisankarille luvassa myös diplomi kunnialla suoritetusta kierroksesta eläinten ihmeellisessä maailmassa!

Kuva 4 Viihteellistä ohjelmaa Korkeasaarella. (15.8.2018)

Ympäristökasvatus on hyvin merkittävässä roolissa Korkeasaaren tarjoamissa palveluissa. Aikuisille suunnatuissa palveluissa korostetaan virkistäytymistä ja viihteellisyyttä, ja ympäristökasvatuksen rooli on selkeästi vähäisempi kuin lapsille suunnatuissa palveluissa, vaikka toimintasuunnitelmissa ympäristökasvatuksen mainitaan olevan tarkoitettu myös aikuisille. Aikuisten ympäristökasvatukseksi kenties käsitetään eläintarhavierailulla tapahtunut oppiminen, kun taas aikuisryhmille suunnatut palvelut ovat selkeästi viihteellisiä. Lapsille suunnatut retket ja tapahtumat sisältävät toki myös viihteellisiä elementtejä, kuten askartelua ja muuta puuhastelua, mutta niiden kuvaukset korostavat luontotietouden lisäämistä.

7.1.4 Suojelutyö

Vihreän palkin viimeisenä pudotusvalikkona on suojelutyö, jossa on kerrottu neljääntoista kategori-
aan jaettuna tietoa lajeittain ja suojeluhankkeittain eläintarhan toteuttamasta luonnonsuojelutyöstä sekä siitä, kuinka lukija/vierailija voi itse osallistua suojelutyöhön erilaisilla ympäristöteoilla tai lahjoittamalla rahaa suojeluhankkeisiin. Suojelutyö keskittyy rahankeruuseen, jonka myötä Korkeasaari lahjoittaa rahaa erilaisille suojeluprojekteille. Varsinaisen lajien alkuperäisillä elinalueilla suoritettavan in situ -suojelutyön toteuttavat erilaiset lajikohtaiset järjestöt, joiden tekemään työhön Korkeasaari lahjoittaa rahaa.

Eläintarhassa suojelutyötä tehdään ympäristökasvatuksen ja valistuksen lisäksi myös lisäännyttämällä uhanalaisia lajeja. Lisäännyttämisohjelmat-otsikon alla ei kuitenkaan kerrota tästä enempää, vaan siinä kerrotaan eurooppalaisesta EEP-suojeluohjelmasta, jonka piirissä olevien tiettyjen eläinten kantoja monitoroidaan ja koordinoidaan Korkeasaarella, sekä Korkeasaaren omasta eläinrekisteristä, johon kirjataan kuolleet ja syntyneet eläimet. Lisäännyttämisohjelmainformaatio jää siis hyvin suppeaksi, ja herää epäily, että sivuille on eksynyt väärä teksti. Eläintarhojen tehtävät -kappaleessa kerrotaan, että lajien lisääntyminen on tarkasti lajien suojeluun perehtyneiden biologien työtä, joilla on apunaan lajien kantakirjat. Tarhakannan hallinta -kappaleessa sama teema jatkuu, ja siinä kerrotaan myös eläintarhojen välisestä eläinten vaihtamismenettelystä, jonka myötä eläinten geenipooli pyritään pitämään tarpeeksi monimuotoisena.

Eläinten luonnollisten tarpeiden ja eettisyyden välinen ristiriita huomioidaan myös: pentujen syntyminen on monelle eläinlajille tärkeä sosiaalinen tapahtuma, mutta koska kaikkia syntyneitä eläimiä ei voida pitää, osa eläimistä joudutaan lopettamaan, jolloin ne mahdollisuuksien mukaan syötetään eläintarhassa eläville pedoille. Eläinten oikeuksien kannalta tilanne on kestävä, mutta eläinten hyvinvoinnin (animal welfare) näkökulmasta on olennaista, että tarhatut eläinyksilöt saisivat viettää

sellaista elämää, joka on mahdollisimman lajinmukaista ja missä eläimet pääsevät toteuttamaan lajinmukaisia tarpeitaan. Viestinnän kannalta problematiikan avaaminen on osoitus läpinäkyvyydestä, mutta toisaalta sivujen lukija ei välttämättä tulisi edes ajatelleeksi asiaa, kunnes se nostetaan esiin. Eläintarhan eettisten perusteiden, jotka perustuvat Maailman eläintarhaliiton eettisiin periaatteisiin, mukaan eläin on parempi lopettaa kuin siirtää vieraaseen eläintarhaan (kuva 5).

Eettiset perusteet

Korkeasaaren henkilökunta tuntee vastuuta tarhassa syntyneistä eläimistä. Siksi eläimiä hoitavat henkilöt pitävät asianmukaista lopettamista parempana vaihtoehtona kuin eläimen lähettämistä tuntemattomaan tarhaan. Samaa periaatetta noudatetaan myös luonnosta hoitoon tulevien eläinten suhteen. Vain täydellisen terve eläin voi palata takaisin villiin elämäänsä. Huonokuntoisen eläimen vapauttaminen tarkoittaa usein vain sen lähettämistä nopeaan ja ehkä tuskalliseenkin kuolemaan. Korkeasaari noudattaa eläinten pidossa **Maailman eläintarhaliiton eettisiä periaatteita**.

Kuva 5 Suojelutyö-osiossa kerrotaan eläintarhan eettisistä perusteista. (15.8.2018)

Luonnonsuojelutyöhön sisältyy myös luonnonvaraisten kantojen vahvistaminen tarhaolosuhteissa kasvatetuilla yksilöillä. Luontoonpalautus tehdään tarkkojen sääntöjen mukaan. Vastaavasti Korkeasaarella pidetään joitakin luonnosta hoitoon tulleita eläinyksilöitä, jotka eivät ole kuntoutuneet tarpeeksi palatakseen luontoon. Niiden jälkeläisiä on sen sijaan pystytty palauttamaan Suomen luonnonkantoja vahvistamaan.

Ympäristökasvatustehtävän rinnalla Korkeasaaren eläintarhan tärkein tehtävä on lajien suojelu. -- Eläintarhassa tapahtuvan lajiensuojelutyön ja valistuksen lisäksi Korkeasaari on osallistunut ja osallistuu eri puolilla maailmaa tapahtuvaan luonnonsuojelutyöhön. Suurin osa Korkeasaaren työstä on ollut taloudellista tukemista.

(Korkeasaaren eläintarha 2017: Suojelutyö)

Suurin osa Korkeasaaren suojelutyöstä on siis luonnonsuojelutyön ja siihen liittyvän tutkimuksen taloudellista tukemista. Suojelutyö on jaettu eri hankkeisiin, joista lahjoittamishaluinen lukija/kävijä voi valita mieleisensä kohteen kerta- tai kuukausilahjoitukselle: Amur-hanke Venäjän Kaukoidässä elävien kissapetojen suojelemiseksi, Villieläinsairaala kotimaisten luonnonvaraisten eläinten auttamiseksi, Sammakkoeläimet-hanke sukupuuttoalaston uhkaamien sammakkoeläinten suojelemiseksi, Berberiapinat-hanke luonnonvaraisten apinalaumojen kenttätutkimusta ja paikallisväestön kouluttamista varten, sekä omat hankkeensa lumileopardeille, manuleille, pikkupandoille ja metsäpeuroille. Jokaisen lajin kohdalla on myös kerrottu vuosittaiset summat, joilla Korkeasaari on osallistunut lajin suojelutyöhön. Lumileopardin suojelutyöhön kerättyjä lahjoituksia kerrotaan annetun kenttätutkimusprojekteihin ja verinäytteiden tutkimukseen, jolla selvitetään taudinaiheuttajia luonnonvaraisten

lumileopardien populaatiossa. Muiden lajien kohdalla ei kerrota yhtä tarkasti sitä, mihin tiettyihin projekteihin lahjoitukset on suunnattu. Kunkin hankkeen sivuilla kerrotaan, mitä konkreettista voi tehdä suojelutyön tukemiseksi. Amurintiikerille voi ryhtyä kummiksi kertalahjoituksella, jolloin saa tiikeriaiheisia tavaroita, pääsylipun ja sähköpostilla tietoa tiikerinpentujen kuulumisista. Berberiapi-
noiden suojelua edistää myös se, ettei ota etelänlomalla apinaselfieitä, sillä laiton lemmikkikauppa ja rahan ansaitseminen turistikohdeissa emoltaan riistettyjen apinoiden avulla ovat niiden uhkana. Suojelutyötä voi tukea myös ryhtymällä kannatusjäseneksi maksamalla vuosikohtaisen jäsenmaksun, tai vaihtoehtoisesti jakamalla tietoa Korkeasaaren suojeluhankkeista Facebookissa tai hakemalla vapaaehtoiseksi Korkeasaaren tapahtumiin.

Verkkosivujen suojelutyöosion perusteella lumileopardi on ainoa, jonka suojelutyöhön Korkeasaari osallistuu myös tieteen keinoin. Tarhaoloissa eläneiden lumileopardien pentujen ulosteiden tutkimuksella on saatu selville, minkä ikäisiä luonnonvaraisia pentuja tietyillä alueilla on liikkunut emonsa kanssa. Lumileopardi on saatu myös lisääntymään Korkeasaarella paremmin kuin missään muussa eläintarhassa: Korkeasaarella on syntynyt 130 lumileopardin pentua 1960-luvulta lähtien. (Kuva 6).

Kuva 6 Lumileopardien suojelusta kertovan sivun ulkoasu keväällä 2017.

7.2 Korkeasaaren Facebook-sivut

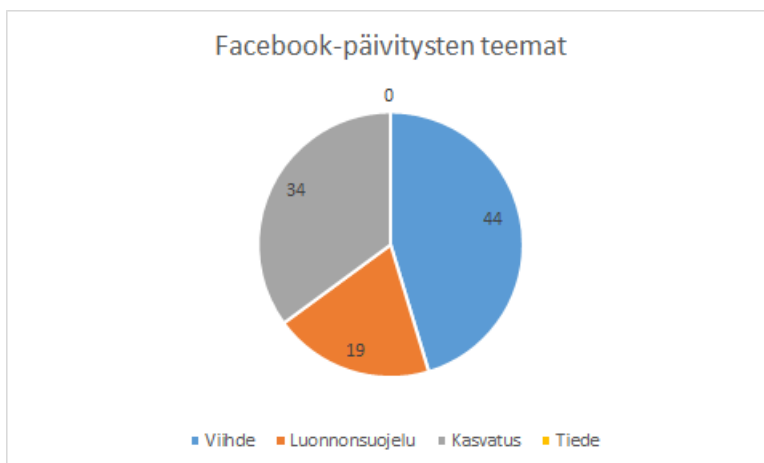
Korkeasaaren eläintarha on hyvin aktiivinen sosiaalisessa mediassa, kuten Twitterissä, Instagramissa ja Facebookissa. Korkeasaaren Facebook-päivitykset ovat, kuten kotisivutkin, hyvin visuaalisia; kaikissa päivityksissä on jokin kuva tai kuvalla varustettu uutislinkki. Eläintarhan Facebook-sivuille (<https://www.facebook.com/korkeasaarenelaintarha/>) tehdään päivityksiä vähintään kerran päivässä.

Aineistoni koostuu Korkeasaaren Facebook-sivujen osalta tapahtumista Korkeasaaren Facebook-sivuilla tammikuun alusta maaliskuun lopulle (1.1.-31.3.2017). Päivityksiä tehtiin yhteensä 108 kappaletta jakautuen siten, että tammikuussa tehtiin 38 päivitystä, helmikuussa 27 päivitystä ja maaliskuussa 43 päivitystä.

7.2.1 Sisältö yhteiskunnallisten tehtävien näkökulmasta

Luokittelin päivitykset neljään kategoriaan aiemmin esiteltyjen eläintarhan yhteiskunnallisten tehtävien näkökulmasta: luonnonsuojelu, viihde, tiede ja kasvatus (kuvio 1). Luokittelu perustuu aiemmissa tutkimuksissa ja kirjallisuudessa esitettyyn, mutta tulkinta siitä, mihin kategoriaan mikäkin päivitys kuuluu, perustuu omaan, objektiivisuuteen tähtäävään harkittuun valintaan.

Selkeästi viihteellisiä päivityksiä oli 44, eli noin 41 prosenttia päivityksistä. Viihde-teeman päivitykset käsitelivät esimerkiksi vuodenaikaan liittyvää eläinten toimintaa, tulossa olevaa Korkeasaarella järjestettyä tapahtumaa tai saaren aukioloaikoja, tai eläintarhaan muuttaneita uusia eläimiä (esimerkinä kuva 7). Osassa myös mainostettiin tapahtumia tai eläinten ruokinta-aikoja tai muuta erityistä mahdollisuutta nähdä eläimiä.

Kuvio 1. Facebook-päivitysten luokittelu yhteiskunnallisten tehtävien mukaan.

Korkeasaaren eläintarha

March 4, 2017 · 🌐

Minkä eläimen löydät kuvasta?

Korkeasaaren eläimet eivät ole aina näkyvillä tai helposti huomattavissa. Eläinten hyvinvoinnin vuoksi niille tarjotaan mahdollisuus vetäytyä ja piiloutua. Usein kärsivällinen tarkkailija kuitenkin palkitaan, joten liiku ja katsele rauhassa.

Lisätietoa kuvassa piilottelevasta eläimestä löydät nettisivuiltamme <http://bit.ly/2mTsKui>

Korkeasaari on avoinna tänäänkin klo 10-16, tervetuloa!

180 Likes 23 Comments 10 Shares

Kuva 7 Viihteellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 4.3.2017

Kasvatus-teemaisiksi päivityksiksi luokittelin päivitykset, joissa kerrottiin eläimistä lajien tuntemukseen liittyvää tietoa, jota voisi käyttää myös opetuksellisiin tarkoituksiin (kuva 8), mutta jotka eivät kuitenkaan sisältäneet luonnonsuojeluun liittyvää tietoa. Kasvatuksellisia päivityksiä oli 34 kappaletta, eli 31 prosenttia aineistosta.

Luonnonsuojelukategoriaan laitoin päivitykset, joissa kerrottiin lajin uhanalaisuudesta ja sen syistä, luonnonsuojelusta, Villieläinsairaalasta tai eläintarhan luonnonsuojelullisesta tehtävästä (kuva 9). Tällaisia päivityksiä oli 19 kappaletta. Yhteensä nämä muodostivat aineistosta 18 prosenttia. Puh- taasti eläintarhan tekemästä suojelutyöstä kertoi kymmenen päivitystä: päivitykset mongolianvillihe- vosesta, tiikereistä, berberiapinoista, metsäpeurasta, luonnon monimuotoisuudesta ja sen suojelutyötä

varten tehdystä rahankeruusta, kultamariinista, lumileopardista ja aasianleijonasta, sekä Villieläinsairaalaan koskevat päivitykset liito-oravasta ja huuhkajasta. Loput 9 päivitystä kertoivat yleisesti luonnonsuojelusta tai joidenkin lajien uhanalaisuudesta.

Korkeasaaren eläintarha
25. maaliskuuta kello 17:49 · 🌐

Kevät on täällä ja ensimmäiset rusakonpoikaset ovat syntyneet.

Muistathan, että **jäniksen** tai **rusakon** yksinäinen poikanen ei ole juuri koskaan pulassa, vaan odottaa emoaan, joka ruokkii sen pikaisesti kerran tai pari päivässä.

Emostaan erotetut poikaset ovat erittäin vaikeita hoidettavia, joten villieläinsairaala muistutetaan, että hoitoon tuotavien hyväkuntoistenkin poikasten ennuste on huono.

Älä siis häiritse poikasta tai ruokkimaan tulevaa emoa, vaan pysyttele poissa.

 Tykkää   Kommentoi   Jaa

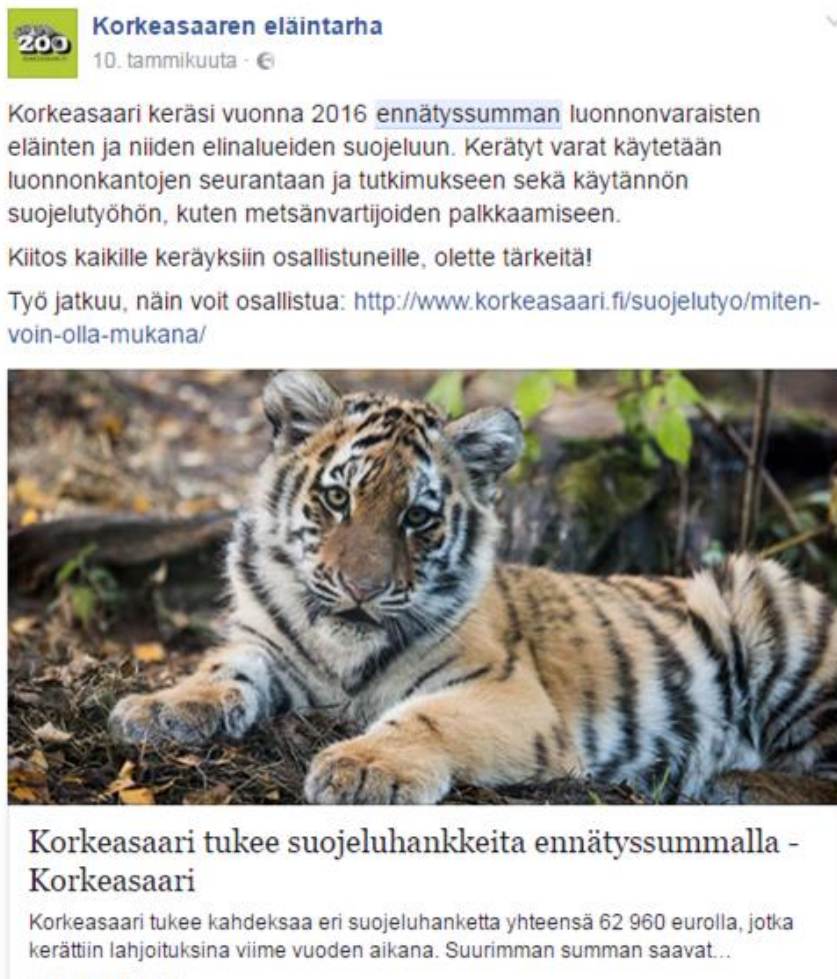
    363

Aikajärjestyksessä ▾

Kuva 8 Kasvatuksellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 24.3.2017.

Korkeasaaren tekemää tieteellistä tutkimusta ei tuotu esiin kolmen kuukauden aikana Facebook-päivityksissä ollenkaan. Selkeästi eniten (44 kpl) oli viihteellisiä päivityksiä ja seuraavaksi eniten kasvatuksellisia päivityksiä (34 kpl). Vähiten päivityksissä käsiteltiin luonnonsuojelua (19 päivitystä). Viihde ja kasvatust nousivat siis selkeästi pääteemoiksi Korkeasaaren Facebook-viestinnässä.

Kuva 9 Luonnonsuojellinen päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivut 10.1.2017.

Loput 10 prosenttia päivityksistä koostuivat yhdeksästä päivityksestä, joissa yhdistyi useampi teema: joko viihde ja kasvatust, kasvatust ja luonnonsuojelu, luonnonsuojelu ja viihde, tai yhdistelmä kaikkia kolmea teemaa (1 kpl, ks. kuva 10). Kahta päivitystä en luokitellut mihinkään näistä kategorioista. Niissä ilmoitettiin avoinna olevasta kesätyöhausta ja vapaaehtoistyöntekomahdollisuuksista.

Korkeasaaren eläintarha

14. tammikuuta · 🌐

Metsäpeura on havumetsiin sopeutunut poron villi sukulainen, jolla on suuret sorkat ja pitkät jalat. Suurista sorkista ja pitkistä jaloista on apua kun eläin liikkuu pehmeässä maastossa ja upottavassa lumessa. Kovalla hangella ja jäällä sorkat ovat supussa, jolloin sorkan reunoilla saa paremman otteen liukkaasta alustasta.

Metsäpeura metsästettiin Suomesta sukupuuttoon 1910-luvulla. Laji palasi Venäjältä 1940- ja 1950-luvuilla, minkä jälkeen kantaa vahvistettiin siirtoistutuksilla vuosina 1979-1984 ja 1989-1993. Nykyään Suomessa elää noin 2000 metsäpeuraa ja laji on uhanalaisuudeltaan silmälläpidettävä.

Korkeasaari, Ähtärin Eläinpuisto ja Ranua Zoo ovat mukana mukana 7 vuotta kestävässä EU LIFE-hankkeessa, jonka tavoitteena on vahvistaa luonnonkantaa. Peuroja on jo viety eläintarhoista totutustarhoihin ja myöhemmin niitä vapautetaan luontoon.

Tervetuloa seuraamaan metsäpeurojen ruokintaa joka päivä klo 14. Aukioloajat ja muut vierailun kannalta oleelliset tiedot löydät täältä <http://bit.ly/KorkeasaarenOhjelma>

Lue lisää metsäpeurasta <http://www.korkeasaari.fi/elain/metsapeura/>

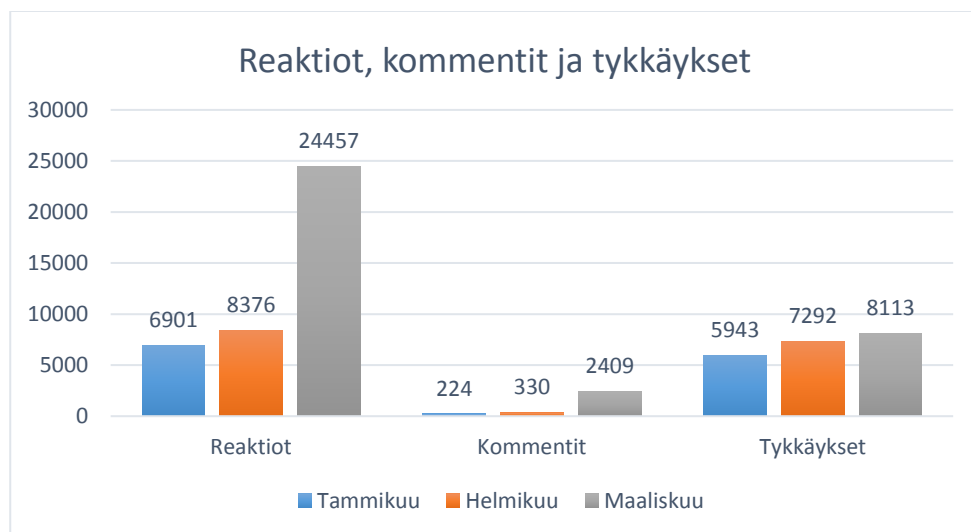
Kuva 10 Päivitys, jossa on sekä luonnonsuojellisia, kasvatuksellisia että viihteellisiä piirteitä. Korkeasaaren Facebook-sivut 14.1.2017.

7.2.2 Päivitysten saama suosio ja huomio

Koska sosiaalisessa mediassa viestit leviävät kohtalaisen helposti ja kustannustehokkaasti verrattuna perinteisempään mediaan, siellä on mahdollista tavoittaa uusia yleisöjä ja saada mahdollisesti uusia seuraajia sivuille ja kävijöitä mainostettavaan kohteeseen. Facebookissa saa näkyvyyttä päivityksillä, jotka herättävät lukijassa halun klikata reagoitipainiketta, kommentoimaan tai jakamaan päivityksen omalla seinällään. Käytetystä toiminnosta riippumatta päivitys, johon on jollain tavalla reagoitu, näkyy - Facebookin algoritmista riippuen - kaverilistalla oleville ihmisille, sillä Korkeasaaren Facebook-päivitykset ovat julkisia. Tällä tavalla Korkeasaari saa ikään kuin ilmaista näkyvyyttä, joskin päivitysten houkuttelevuuteen on täytynyt panostaa.

Facebook-page-post-scraper -ohjelmistokoodi laski päivityksiin tulleet kommentit siten, että se huomioi vain pääkommentit, eikä niihin vastaa-toiminnolla annettuja vastauksia. Laskin kommentit manuaalisesti Korkeasaaren Facebook-sivujen kautta ja vertasin tulosta ohjelman laskemaan tulokseen, jolloin sain luotettavan lopputuloksen. Tulostettu Facebook-sivuaineisto puolestaan ei eritellyt reagoineita vaan näytti vain reaktioiden yhteismäärän, kun taas ohjelma eritteli kunkin reaktiopainikkeen saamat klikkaukset, joten yhdistämällä nämä kaksi aineistonhankintametodia pystyin hahmottamaan kokonaisuuden.

Tammikuussa kommentteja jätettiin 224 kappaletta, helmikuussa 330 ja maaliskuussa 2409 kappaletta (kuva 2). Eniten kommentteja saivat arvontapäivitykset, koska arvontoihin osallistuttiin kommentoimalla, joten kommentin jättämisen kannustuksena ei ollut mielenkiintoinen tai tunteita herättävä päivitys, vaan mahdollisuus voittaa esimerkiksi pääsyliput Korkeasaareen. Maaliskuun suuren kommenttimäärän selittävätkin jopa viisi maaliskuun aikana järjestettyä Facebook-arvontaa, joihin tuli kommentteja yhteensä 1985 kpl. Helmikuussa järjestettiin yksi arvonta, jonka kommenttimäärä oli 71. Tammikuussa arvontoja ei järjestetty. Jos arvonnat jätetään tarkastelun ulkopuolelle, oli tammikuun kommenttimäärä 224, helmikuun 259 ja maaliskuun 424. Kommentit olivat pääasiassa kivoja, lyhyitä kommentteja tai kuvia päivityksen aiheena olevasta eläimestä. Samat ihmiset olivat kommentoineet usein. Korkeasaari vastasi kommentteihin suhteellisen aktiivisesti. Muista kuin arvontakommenteista noin 13 prosenttia oli Korkeasaaren omia kommentteja. Jos arvontakommentit otetaan huomioon, Korkeasaaren omien kommenttien osuus oli vain noin 9 prosenttia.

Kuvio 2 Maaliskuun Facebook-päivitykset saivat eniten reaktioita, kommentteja ja tykkäyksiä.

Luonnonsuojelullista tietoa tuotiin esiin kahdeksassa kommentissa ja kasvatuksellista tietoa yhdessätoista kommentissa. Tällaiset kommentit olivat useimmiten viihteellisissä päivityksissä, joten viihteellisiksi luokitellutkin päivitykset voivat toteuttaa luonnonsuojelun tai kasvatuksen tehtävää (kuva 11). Korkeasaarta tai yleisemmin eläintarhojen toimintaa koskevaa kritiikkiä oli esitetty yhteensä kuudessa kommentissa. Kriittisissä kommenteissa arvosteltiin eläinten pitämistä vangittuna, kyseenalaistettiin eläintarhan tietoa eläinten tosiasiallisista määristä luonnossa, muisteltiin pahalla tanskalaisen eläintarhan kirahvin teurastusta sekä todettiin, että kirjoittaja muutoin vastustaa eläintarhoja, mutta Korkeasaarella asiat ovat hyvin. Korkeasaari oli vastannut suoraan sitä kritisoiviin kolmeen kommenttiin pitkästi ja perustellusti, joten ainakaan kaikkia kriittisiä kommentteja ei ole moderoitu sivuilta pois.

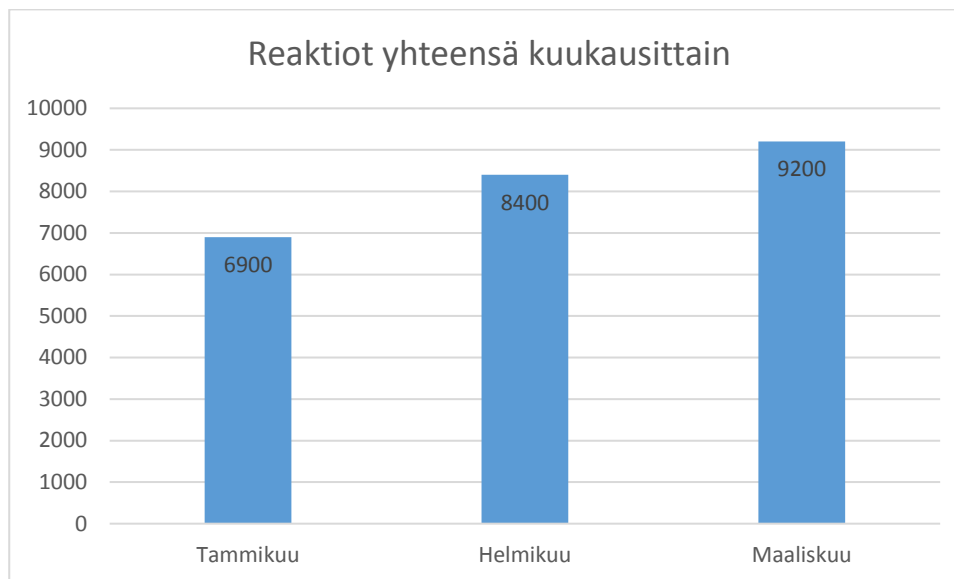

Kuva 11 Esimerkki kriittisestä kommentista sekä luonnonsuojelua esiin nostavasta kommentista (Korkeasaaren vastaus). Korkeasaaren Facebook-sivut 17.3.2017

Sivujen kävijät tekivät Korkeasaaren Facebook-sivuille erillisiä omia julkaisujaan tammi-maaliskuun 2017 aikana 67 viestin verran. Lähes kaikki julkaisut olivat kävijöiden ottamia kuvia eläintarhan eläimistä. Eläimistä myös kyseltiin lisätietoja. Kriittistä palautetta annettiin vain kahdessa julkaisussa, ja nekin liittyivät Korkeasaaren tarjoamaan palkattomaan harjoittelupaikkaan, ei Korkeasaareen eläintarhana. Kävijöiden tekemät julkaisut eivät nouse sivun seuraajien uutisvirtaan, mutta ovat nähtävissä sivulla kohdassa ”vierailijoiden julkaisut”.

Sivujen kävijöiden/seuraajien yleisin tapa huomioida päivitys jollain näkyvällä tavalla oli reagointi reaktiopainiketta painamalla. Reaktioita (like, love, haha, wow, sad ja angry, joista käytän vapaasti suomennettuna ilmauksia tykkäys, ihastus, haha, hämmästys, suru, kiukku, kuva 12) tuli yhteensä 24

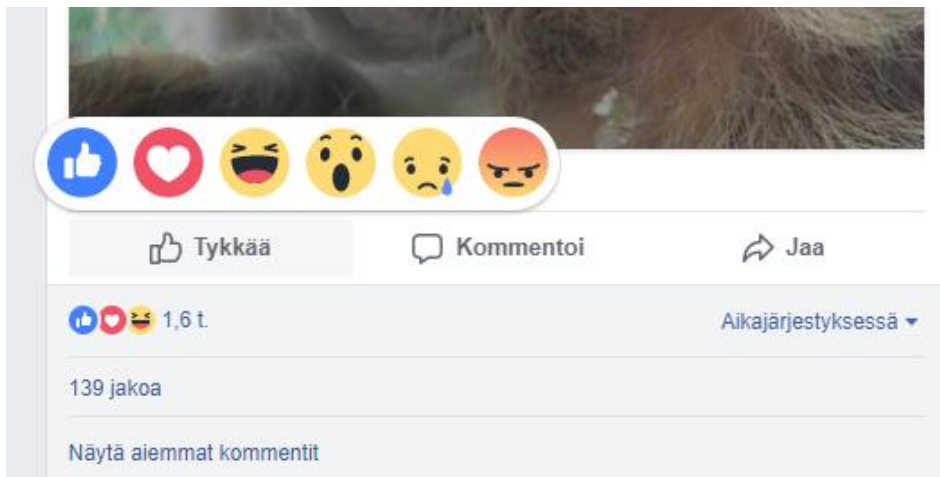
457 kappaletta jakautuen siten, että tammikuussa reaktionappia painettiin n. 6900 kertaa, helmikuussa n. 8400 kertaa ja maaliskuussa n. 9200 kertaa (kuvio 3).

Kuvio 3 Reaktioiden yhteismäärä per kuukausi 1.1.-31.3.2017

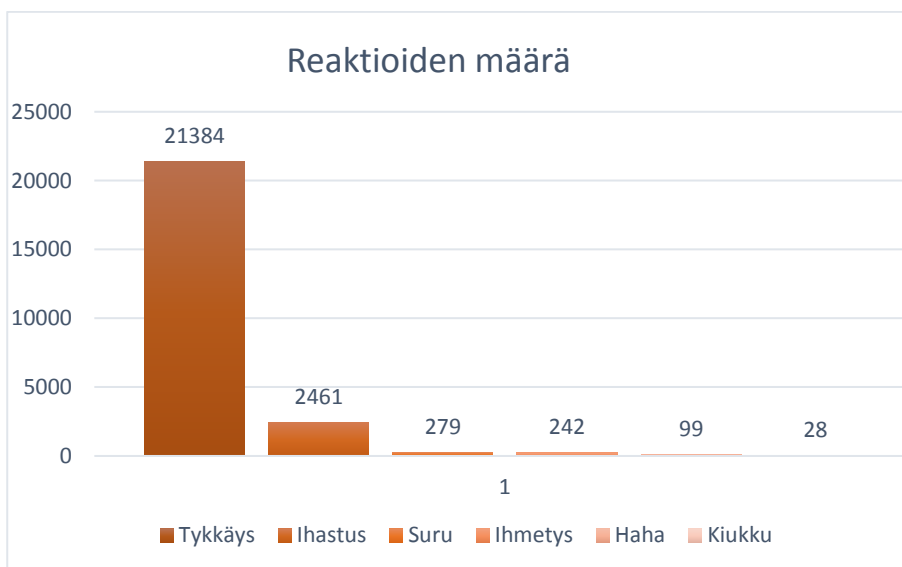
Kuukausittaisten päivitysten määrään suhteutettuna helmikuussa tuli eniten reaktioita (keskimäärin n. 310 reaktiota per päivitys). Sama ihminen voi reagoida vain yhdellä tavalla, oli reaktio mikä tahansa, eli yksi ihminen ei voi ilmaista samaan päivitykseen montaa eri tunnetta. Lisäksi sama ihminen voi kuitenkin jättää kommentin tai jakaa päivityksen. Reaktioiden, kommenttien ja jakojen yhteen laskeminen ei siis kerro päivityksen saaman kokonaishuomion määrästä tarkasti, mutta niiden perusteella voi helposti arvioida, minkä tyyppiset päivitykset saavat eniten huomiota. Reagointi on kuitenkin kenties helpoin ja yleisin tapa noteerata päivitys, joten sen perusteella voi arvioida, kuinka paljon huomiota kukin päivitys on saanut. Reaktioita arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että erityisesti kosketusnäytöllä selatessa tapahtuu helposti vahinkoreagointeja, joten niitäkin on varmasti muutama joukossa. Käytän ilmaisua huomio tarkoittamaan kommenttien, kaikkien reaktioiden ja jakojen yhteismäärää.

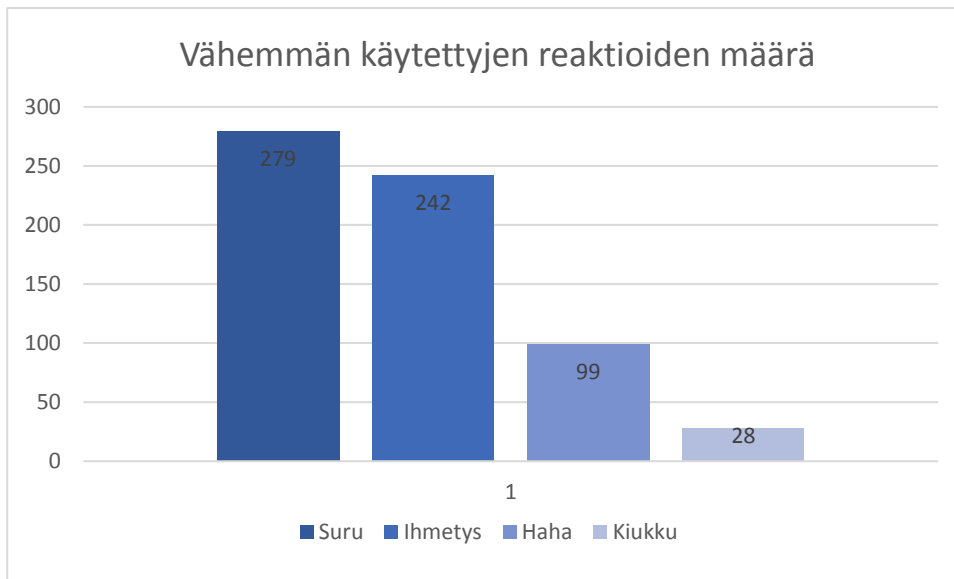

Kuva 12 Reagointipainikkeet.

Tykkäys- ja ihastusnappi olivat suosituimpia reagointimuotoja. Tykkäyksiä annettiin yhteensä 21 348 kappaletta ja ihastusta ilmaistiin 2 461 kertaa. Muita reaktionappeja painettiin huomattavasti vähemmän: surua ilmaistiin yhteensä 279 kertaa, hämmästyästä 242 kertaa, huvittuneisuutta (haha) 99 kertaa ja kiukkua 28 kertaa (kuviot 4 ja 5).

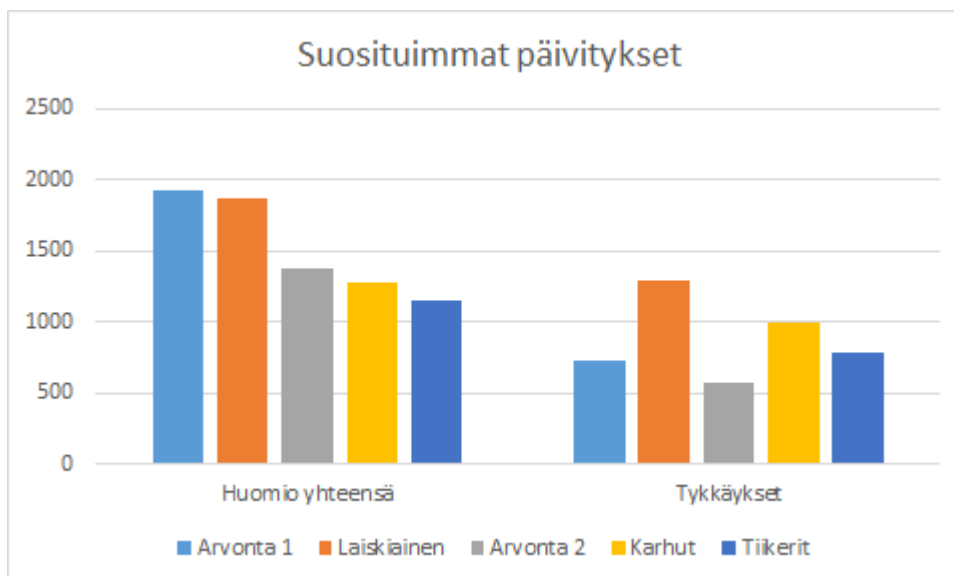

Kuvio 4 Reaktioiden määrä ja suhde toisiinsa nähden.

Kuvio 5 Vähemmän käytettyjen reaktioiden määrä ja suhde toisiinsa nähden.

Kaikista eniten huomiota saivat kaksi maaliskuista päivitystä (kuvat 13 ja 23), joihin kommentoimalla osallistui arvontaan. Kommenttien suuri määrä osittain siis selittää sen, miksi nämä päivitykset saivat eniten huomiota. Arvontoja oli yhteensä kuusi, mutta muut arvonnat eivät olleet yhtä suosittuja kuin nämä kaksi maaliskuun arvontaa. Korkeasaaren Facebook-arvonnoissa oli useimmiten palkintona eläintarhan pääsylippuja. Muista kuin arvontapäivityksistä eniten saivat huomiota video perunaa syövästä laiskiaisesta, uutinen karhujen aikaisesta talviunilta heräämisestä sekä ilmoitus keräyksestä, jossa voi lahjoittaa palloja ja pehmoleluja tiikerinpentujen virikkeeksi. (Ks. kuvio 6 sekä kuvat 13, 14, 16 ja 17).

Kuvio 6 Suosituimpien päivitysten saama huomio (reaktiot, kommentit ja jaot) sekä tykkäysten määrä verrattuna toisiinsa. Kuviossa mainitut päivitykset on esitelty tarkemmin kappaleessa 6.2.1

Korkeasaaren eläintarha

3. maaliskuu 2017 · 🌐

...

** Muokattu**

Kiitos kaikille arvontaan osallistuneille! Teitä oli niin valtavasti, että arvoimme kolmen lippupaketin sijaan 5x2 lippua. Voittajille on ilmoitettu kommentoimalla vastausta. Tykkää julkaisusta ja Korkeasaaren Facebook-sivusta, jos toivot samanlaisia arvontoja jatkossakin 😊.

Tervetuloa Korkeasaareen, eläintarha on avoinna joka päivä klo 10-16!

Korkeasaareen ennustetaan Viikkonlopulle hienoa ulkoilusäätä! Arvomme ensimmäisen kevätviikonlopun kunniaksi 3 x liput kahdelle Korkeasaareen.

Osallistu perjantaina 3.3. klo 15 mennessä kertomalla mihin suuntaisit näin keväällä ensimmäisenä Korkeasaareessa:

- A) Kissalaaksoon tiikerinpentuja tervehtimään
- B) Amazoniaan tarkkailemaan uusia pampa-aguteja
- C) Karhulinnaa hiljattain heränneitä kontioita katselemaan
- D) En osaa päättää vielä, kiertelen ja nautin keväisestä säästä.

Ilmoitamme voittajien nimet heti osallistumisajan päätyttyä kommentoimalla voittajakommentteja, joten retkelle voi tulla jo viikonloppuna.

Korkeasaari on avoinna maaliskuussa joka päivä klo 10-16, katso päivän ohjelma ja palvelut täältä <http://bit.ly/KorkeasaarenOhjelma>

Kommentoimalla hyväksyt säännöt <http://bit.ly/KSKilpailusaannot>

Ps. Vaikka on maaliskuu, vielä ehdit osallistua helmikuun kuukausikilpailuun, jossa voit voittaa vuosilipun Korkeasaareen

<http://www.korkeasaari.fi/kilpailut/>

👍❤️ 763

1,1 t. kommenttia 29 jakoa

Kuva 13 Kaikista eniten kommentteja saanut päivitys oli arvonta. Korkeasaaren Facebook-sivut 3.3.2017

Kuva 14 Laiskiaisaiheet päivitykset saivat paljon huomiota. Korkeasaaren Facebook-sivut 28.3. ja 28.2.2017.

Yleisesti eniten huomiota saaneet päivitykset saivat myös eniten *tykkäyksiä*. Video perunaa syövästä laiskiaisesta (1291 kpl), mutta myös karhujen talviunilta herääminen (991 kpl) ja tiikerinpentujen rajut palloleikit ja uusien lelujen keräys (748 kpl) saivat runsaasti tykkäyksiä. Kaikista eniten *ihastusta* aiheutti laiskiaisen perunansyöntivideo (377 kpl). Laiskiaisaiheet päivitykset saivat myös eniten kommentteja (perunansyöntivideo 87 kpl ja putoamisonnettomuus 52 kpl), jos arvontapäivityksiä ei lasketa.

Eniten *kiukkuisia* reaktioita (20 kpl) aiheutti päivitys, jossa kerrottiin yhä useamman lajin lähestyvän sukupuuttoa (kuva 15). Maaliskuinen ahma-aiheinen pääkirjoitus sai viisi vihaista reaktiota ja tammi-kuinen pannukakkukilpikonnien uhanalaisuudesta kertova päivitys kaksi. Reaktiovaihtoehtoista vihaisen naaman painaminen oli kuitenkin harvinaisinta.

Eniten *kiukkuisia* reaktioita saanut lajien sukupuuttouhasta kertova päivitys sai eniten myös *surureaktioita* (136 kpl, kuva 15). Surunaamaa painettiin 14–60 kertaa myös esimerkiksi puusta pudonneesta laiskiaisesta (kuva 14) sekä loukkaantuneista villieläimistä kertovien päivitysten kohdalla. Pu-

donnut laiskiainen ja Villieläinsairaalaan tuodut loukkaantuneet luonnoneläimet saivat muihin päivityksiin verrattuna runsaasti myös *ihastus*reaktioita (115-125 kpl) ja kirvoittivat kommenttejakin 8-21 kommentin verran per päivitys.

Kuva 15 Eniten suru- ja kiukkureaktioita saanut päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 3.1.2017

Huvittuneisuutta (haha) herättivät tiikerinpentujen rajut palloleikit (19 kpl), joka sai myös suhteessa muihin päivityksiin runsaasti kommentteja (21 kommenttia), suokukon karun näköinen kala-kasvis-lounas (23 kpl) ja eläintarhan työntekijän tauko heinäkasen keskellä (18 kpl).

Ihmetystä ja hämmästyystä kuvaavaa nappia (vau) painettiin tasaisemmin ja useammin, mutta erityisen paljon karhujen talviunilta heräämistä käsittelevän päivityksen kohdalla (43 kpl).

Kuva 16 Päivitys, joka sai toiseksi eniten huomiota, ja kaikista eniten ihmetyksreaktioita. Korkeasaaren Facebook-sivu 17.2.2017

Korkeasaaren kolmen kuukauden aikana tehtyjä 108 päivitystä *jaettiin* Facebookin jakotoiminnon kautta yhteensä 1 694 kertaa, eli keskimäärin päivitykset saivat 16 jakoa. Eniten (265 kertaa) jaettiin päivitystä, jossa kerrottiin tiikerinpentujen palloja kuluttavista leikeistä ja toivottiin pehmolelu- ja pallolahjoituksia pentujen virikkeellistämiseksi (kuva 17). Myös laiskiaisen perunansyöntivideo sai runsaasti jakoja (140 kpl), samoin kuin Korkeasaaren kesätyöpaikkahaun alkamisesta kertova päivitys (150 jakoa).

Korkeasaaren eläintarha

17. maaliskuu 2017 · 🌐

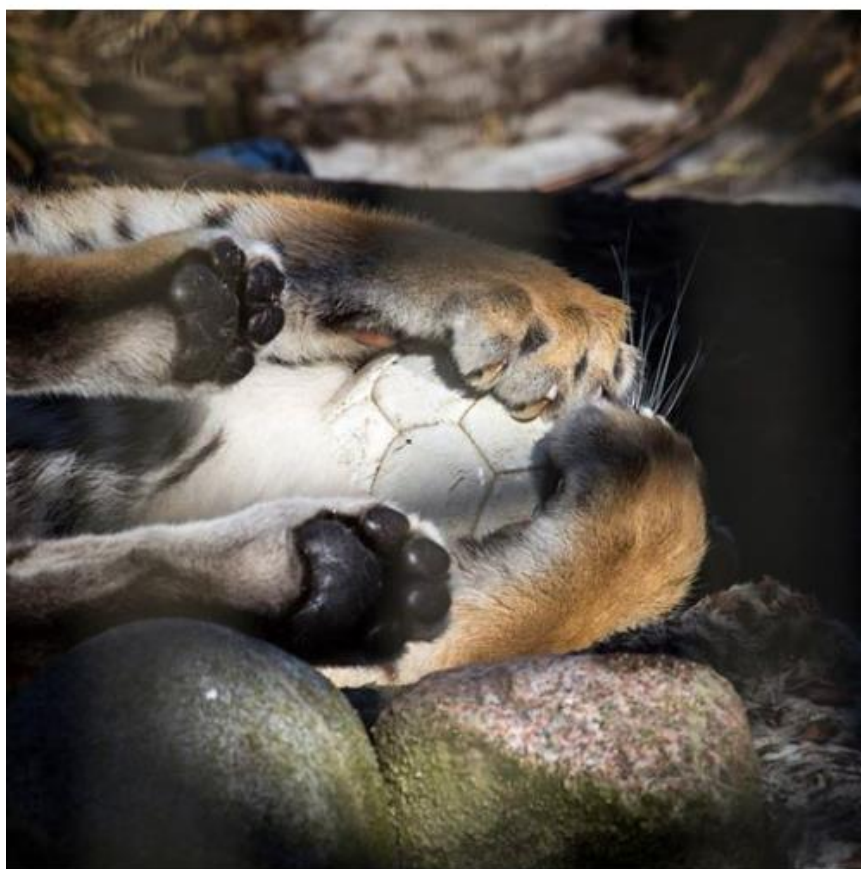
Tiikerinpennut rrrakastavat palloja todella kova(kouraise)sti!

Korkeasaaren pallovarastot on melkolailla tuhottu, joten otamme mielellämme vastaan vanhoja jalka- ja koripalloja. Keräyslaatikko löytyy Mustikkamaalta, aivan sisäänkäynnin vierestä.

Laatikkoon voi jättää myös pehmoleluja, joista ilahtuvat kissojen lisäksi mm. apinat.

Kiitos!

Ps. Korkeasaari on avoinna maaliskuussa joka päivä klo 10-16. Tervetuloa käymään ja nauttimaan keväisestä säästä! Katso palvelut ja päivän ohjelma etukäteen nettisivuilta <http://bit.ly/KorkeasaarenOhjelma>

👍❤️😄 863

31 kommenttia 258 jakoa

Kuva 17 Eniten huomiota saanut päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 17.3.2017.

8 DISKURSSIT ELÄINTARHAN VIESTINNÄSSÄ

Tässä luvussa tarkastelen Korkeasaaren viestinnässä käytettyä kieltä ja siinä esiintyviä diskursseja, eli keskenään kilpailevia merkityssysteemejä ja puhumisen tapoja, joilla rakennetaan todellisuutta. Aineistossa käytetty kieli on kieliopillisesti laadukasta, hyvää suomen kieltä. Facebook-sivuilla kieli

on rennompaa kuin verkkosivuilla, mutta ei silti esimerkiksi puhekieltä. Facebook-sivujen kieli sisältää arvuuttelua (“Kumpi on nopeampi, metsäpeura vai karhu?”), sanaleikkejä (“Hyvää laiskiaista!”) ja huumoria (kuva 18), vaikka eläintiedon, ympäristökasvatuksen ja luonnonsuojelun sanoma on vahva. Kieltä on kuitenkin käytetty taitavasti ja hyvällä maulla. Facebook-sivujen kieli tuottaa eläintarhasta rennompaa, inhimillisempää kuvaa kuin verkkosivujen kieli, joka on virallisemmän oloista. Virallisempaakin vaikutelmaa pehmentävät koko aineistossa lukuisat eläinkuvat, värikkyys ja leikkisyys.

Kuva 18 Korkeasaaren Facebook-päivityksissä on myös huumoria. Korkeasaaren Facebook-sivut 7.2.2017

Löysin aineistosta seuraavanlaisia eläintarhan rooliin liittyviä diskursseja: yhteiskunnallisen vastuun diskurssi, viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi sekä tunteisiin vetoamisen diskurssi. Näiden diskursien painoarvo, diskurssijärjestys, vaihtelee aineiston eri osissa tehden eri diskursseista hallitsevia tai marginaalisia näkökulmasta ja kontekstista riippuen. Mikään diskurssi ei esiinny yksin tai ainoana diskurssina, vaan ne ovat yhteenkietoutuneita ja välillä vaikeitakin erottaa toisistaan. Nämä diskurssit

paitsi antavat kuvan siitä, mitä eläintarha on nyt, myös rakentavat sosiaalista todellisuutta eli kuvaa eläintarhasta. Koska diskursseilla on valtaa, ne vaikuttavat osaltaan siihen, mitä suuri yleisö eläintarhasta ajattelee.

8.1 Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi

Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi kuvaa maailmassa olevia epäkohtia, kuten biodiversiteetin vähenemistä ja ilmastonmuutosta, ja esittää eläintarhan olevan tärkeässä roolissa näihin haasteisiin reagoimisessa. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi kertoo eri tavoilla siitä, kuinka eläintarha kantaa kortensa kekoon toimimalla uhanalaisten lajien säilymiseksi. Yhteiskunnallisen vastuun kantamista osoittavat uhanalaisten eläinten lisääntyttäminen ja luontoon palauttaminen tai tarvittaessa kannan ylläpito eläintarhoissa, eläintarhoissa tehty ympäristökasvatus ja valistus sekä se, että eläintarhoissa olevista eläimistä huolehditaan parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi ei kyseenalaista eläintarhojen olemassaolon oikeutusta, vaan päinvastoin osoittaa, kuinka tärkeitä eläintarhat ovat koko maapallon kannalta.

Yhteiskunnallisen vastuun diskurssissa yhdistyvät ympäristökasvatuksen ja luonnonsuojelun teemat. Se ilmenee aineistossa luonnonsuojelusta ja uhanalaisista lajeista kertovina ja ympäristötekoihin kannustavina lauseina. Myös lajeista kertova tieteellinen tieto edustaa yhteiskunnallisen vastuun diskurssia, koska tiedon jakaminen on myös yhteiskunnallisen vastuun kantamista. Luontokoulu Arkki tekee ympäristökasvatusta tutustuttamalla lähiluontoon ja herättämällä kiinnostusta uhanalaisten eläinten ja niiden elinympäristöjen suojeluun, ja suomen eläimet -puuhavikko tutustuttaa lapset kotimaisiin eläimiin.

Korkeasaaren eläintarha

2. maaliskuu 2017 · 🌐

...

Uhanalaisten petojen suojelussa on erityisen tärkeää saada työlle paikallisten ihmisten tuki. Ihmiskasutuksen levittäytyessä yhä syvemmälle Himalajan vuoristossa elävien lumileopardien elinalueille konflikteja syntyy väistämättä.

Snow Leopard Trust tekee ruohonjuuritason työtä mm. salametsästyksen kitkemiseksi ja asenneilmaston muuttamiseksi. Linkin takaa löytyvä tarina kertoo työn kantavan hedelmää: vaikka vanhan lumileopardin tiedettiin tappaneen karjaa, sen viimeisiin päiviin ja kuolemaan suhtauduttiin kunnioituksella.

Korkeasaari on tukenut Snow Leopard Trustin työtä vuodesta 2012.

Korkeasaaren eläintarha

30. tammikuu 2017 · 🌐

...

Korkeasaaren missio, olemassaolon syy, on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Video on englanninkielinen, mutta kieltä ymmärtämätönkin voi ymmärtää sen avulla miksi lajien ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen on tärkeää, myös meille ihmisille.

Kuva 19 Päivityksiä, joissa yhteiskunnallisen vastuun diskurssi nousee esiin. Korkeasaaren Facebook-sivut 2.3.2017 ja 30.1.2017

Facebook-sivuilla yhteiskunnallisen vastuun diskurssi ilmenee sellaisissa ilmaisuissa, kuten ”Korkeasaari on tukenut Snow Leopard Trustin työtä vuodesta 2012” ja ”Korkeasaaren missio, olemassaolon syy, on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä” (kuva 19). Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi kertoo, millä eri tavoilla Korkeasaari tekee töitä yhteisen hyvän eteen.

Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi on hallitsevin verkkosivujen eläinsivuilla sekä uutisissa ja tiedotteissa. Eläinsivujen informatiivisuus sopii eläintarhojen kasvatuksellisen tehtävän alle, ja ympäristökasvatuksellisen roolinsa kautta sivusto ilmentää yhteiskunnallisen vastuun diskurssia. Se näkyy myös lajiesittelyiden maininnoissa, joissa kerrotaan, miten Korkeasaari tai eläintarhat yhdessä ovat vaikuttaneet lajin säilymiseen (kuvat 20 ja 21).

Parikymmentä vuotta sitten ahman lisääntyminen eläintarhoissa oli hyvin harvinaista. Nykyään ahmoille osataan luoda oikeanlaiset olosuhteet lisääntymiselle ja eläintarhojen kanta on lähtenyt kasvuun. Ahmoja on tarhoissa noin 70 yksilöä. Ahma on mukana eurooppalaisten eläintarhojen suojeleohjelmassa, jonka avulla tarhakanta pyritään pitämään elinvoimaisena.

Kuva 20 Korkeasaaren verkkosivut: lajiesittelyt: ahma. (27.8.2018)

Ilmastomuutos nimetään usean lajin kohdalla sen elämää uhkaavaksi tekijäksi, mikä perustelee verkkosivujen muista osista löytyvien ympäristövinkkien olemassaolon ja tärkeyden sekä korostaa yhteistä vastuuta ilmastomuutoksen torjumisesta. Eläintarhojen tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä näkyy myös siinä, kuinka niiden merkitys tiettyjen lajien kohdalla on ollut olennainen.

Visentin elinalueet Keski- ja Itä-Euroopassa olivat laajat vielä 1800-luvun lopulla. Laji kuitenkin harvinaistui metsästyksen takia. Viimeinen luonnossa elänyt visentti ammuttiin Puolan Bialowiezassa vuonna 1921.

Visentin pelastukseksi koituivat eläintarhat, joissa perustettiin ensimmäinen kantakirja tämän lajin suunnitelmallista lisääntymistä varten. Tarhoissa olleet 50 yksilöä saatiin lisääntymään niin hyvin, että laji voitiin palauttaa luontoon jo 1950-luvulla. Myös Korkeasaaresta on viety visenttejä suojelualueelle Venäjälle. Visenttien nykyinen luonnonkanta on parin tuhannen yksilön kokoinen ja suojelutyötä jatketaan edelleen. Visentti kuuluu edelleen eurooppalaisten eläintarhojen suojeleohjelmaan, jolla pyritään kasvattamaan elinvoimainen tarhakanta.

Kuva 21 Eläintarhojen merkitys visentin selviämisessä. Korkeasaaren verkkosivut 27.8.2018

Diskurssijärjestys on aineistossa erilainen riippuen kontekstista. Verkkosivujen uutis- ja suojelusivuilla yhteiskunnallisen vastuun diskurssi on voimakkain, kun taas ajankohtaisten tapahtumien sivuilla viihteen ja asiakaspalvelun (ks. luku 6.2) diskurssi asettuu diskurssijärjestyksessä hallitsevimaksi. Suojelutyö-sivuilla yhteiskunnallisen vastuun diskurssi on voimissaan - kiteytyyhän koko eläintarhan olemassaolon oikeutus ja yhteiskunnallinen tehtävä lajien monimuotoisuuden suojeleun.

Tiedotteita julkaistiin kolmen kuukauden aikana 23 kappaletta. Tiedotteet julkaistaan Korkeasaaren verkkosivuilla, mutta niihin on yleensä myös linkki Facebook-sivuilla. 23 tiedotteesta kymmenessä painottui selvästi eläintarhan yhteiskunnallisen vastuun diskurssi. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssia ilmensivät tiedotteet eläintarhan tekemästä suojelutyöstä, ilmastomuutoksesta ja sitä hillitsevistä ympäristöteoista, lapsille suunnatuista leireistä ja puuhaviehkoista, joiden avulla toteutetaan ympäristökasvatusta, sekä tiedotteet Villieläinsairaalan toiminnasta. Villieläinsairaala on yksi eläintarhan tavoista kantaa yhteiskunnallista vastuuta: vuonna 2016 Villieläinsairaalaan tuotiin 900 loukkaantunutta tai orpoa kotimaista eläintä, joista n. 30% kuntoutui takaisin luontoon (Korkeasaaren eläintarha 2017).

Luonnon monimuotoisuuden suojeluun osallistuminen on aineistossa hyvin näkyvä, ilmiselvänä eläintarhan tehtävänä esitetty asia. Verkkosivujen hallitsevin ja näkyvin diskurssi on yhteiskunnallisen vastuun diskurssi. Ympäristökasvatus, koulutus ja valistus sekä kansainvälinen yhteistyö ja eläintarhojen verkosto ovat olennainen osa Korkeasaaren suojelutyötä ja yhteiskunnallisen vastuun diskurssia. Taloudellinen tai viihteellinen toimijuus eivät korostu, mutta kumpikin on niin ikään väistämätön osa eläintarhaa yhteiskunnallisena instanssina ja ylipäättään markkinayhteiskunnassa toimivana organisaationa.

 Korkeasaaren eläintarha
24. maaliskuu 2017 · 🌐

Lauantaina 25.3. annetaan Korkeasaaressakin **valomerkki** ilmaston puolesta. Osallistu myös kotona maailman suurimpaan ilmastotapahtumaan sammuttamalla valot tunniksi tulevana lauantaina klo 20.30-21.30.

Jos valojen sammuttaminen on ilmaston kannalta ensisijaisesti ele, ruokavalinnoilla on suuri vaikutus. Katso WWF:n vinkit ympäristöystävälliseen ruokaan ja lue mm. Helsingin Vallilan Bruno-konepajalla lauantai-iltana kello 18–24 järjestettävästä Earth Hour -tapahtumasta:
<http://www.korkeasaari.fi/earth-hour-kannustaa-ilmastonmuu.../>

KORKEASAARI.FI
Earth Hour kannustaa ilmastomuutoksen hillintään
Helsingin kaupunki ja Korkeasaari osallistuvat jälleen WWF:n organisoimaa...

👍❤️ 112 8 jakoa

Kuva 22 Esimerkki yhteiskunnallisen vastuun diskurssin ilmenemisestä aineistossa. Korkeasaaren Facebook-sivut 24.3.2017

Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi rakentaa eläintarhaa, joka huolehtii uhanalaisista eläimistä ja luonnon monimuotoisuuden säilymisestä puolestamme, mutta myös harjoittaa ympäristökasvatusta ja valistusta, jonka avulla, jos hyvin käy, eläintarhan kävijät tekevät jatkossa ympäristöystävällisempiä valintoja elämässään ja sitä kautta osallistuvat luonnonsuojeluun. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi on voimakkaimmillaan nykyajan ja länsimaiden kontekstissa, sillä eläintarhan historia on ollut jotain aivan päinvastaista. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi tekee jyrkän pesäeron eläintarhojen historiaan, ja painottaa nykyistä, eläintarhojen historiassa verrattaen uutta, luonnonsuojelutehtävää.

Se ei myöskään ole yhteydessä speaktaakkeliin ja konsumerismiin yhtä hyvin kuin viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi ja tunteisiin vetoamisen diskurssi. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssin rakentama eläintarha voi toki järjestää, ja järjestääkin, tempauksia ja tapahtumia, mutta niiden tarkoitus on yksinomaan kerätä varoja luonnonsuojeluun. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi jättäisi kaksi muuta diskurssia mieluusti huomiotta, mutta se on kuitenkin kietoutunut yhteen myös niiden kanssa. (Kuva 22).

Korkeasaaren eläintarha
10. maaliskuu 2017 · 🌐

Muokattu klo 15.05

Kiitos kaikille arvontaan osallistuneille. Palkinnon on arvottu ja voittajille on ilmoitettu vastaamalla kommenttiin. Oikea vastaus on metsäpeura, joka yksi Korkeasaaren nopeimmista eläimistä. Se voi juosta jopa yli 70km/h, karhun jäädessä 5-10km/h hitaammaksi - hurja nopeus silläkin.

Mukavaa viikonloppua kaikille ja **tervetuloa keväistyvään Korkeasaareen!**

*****

Korkeasaareen ennustetaan viikonlopulle taas mukavaa ulkoilusaata. Arvomme viikonlopun ja keväisten retkipäivien kunniaksi 3 x 2 lippua Korkeasaareen.

Osallistu perjantaina 10.3. klo 15 mennessä vastaamalla **kumpi on nopeampi, metsäpeura vai karhu?**

Arvomme liput kaikkien tähän julkaisuun osallistumisajan puitteissa vastanneiden kesken. Ilmoitamme voittajien nimet heti osallistumisajan päätyttyä kommentoimalla voittajakommentteja, joten retkelle voi tulla jo viikonloppuna.

Korkeasaari on avoinna maaliskuussa joka päivä klo 10-16. Sisäänpääsy suljetaan klo 15. Katso päivän ohjelma ja palvelut täältä
<http://bit.ly/KorkeasaarenOhjelma>

Yhden palkinnon arvo on 24€. Kommentoimalla hyväksyt säännöt
<http://bit.ly/KSKilpailusaannot>

👍👎🗨️ 591

767 kommenttia 15 jakoa

Kuva 23 Viihteellisyyttä ja hyvää asiakaspalvelua edustava päivitys. Korkeasaaren Facebook-sivu 10.3.2017

8.2 Viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi

Viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi edustaa Korkeasaaren kaupallista puolta. Vaikka Korkeasaaren päätarkoitus on toimia luonnonsuojelun ja ympäristökasvatuksen edistäjänä, se on myös matkailukohde. Se rahoittaa toimintansa osittain kävijöiden avulla, jolloin myös hyvä asiakaspalvelu on tärkeää. Korkeasaaren verkkosivut ja Facebook-sivut ovatkin paitsi markkinointia, myös asiakaspalvelua.

Selvitin tutkimuksen aiemmassa vaiheessa Facebook-sivujen päivitysten saamien reaktioiden, jakojen ja kommenttien määrää. Eniten huomiota saivat kaksi arvontaa, video perunaa syövästä laiskiaisesta, uutinen karhujen talviunilta heräämisestä ja päivitys tiikerinpentujen palloja tuhoavista leikeistä, jonka yhteydessä pyydettiin sivun seuraajilta pallolahjoituksia tiikerinpenuille (kuvat 13, 14, 16 ja 17). Nämä päivitykset sisältyvät tekemässäni Facebook-aineiston teemoittelussa viihteellisiin päivi-

tyksiin. Niissä on nähtävissä viihdyttävyyden ja asiakaspalvelun diskurssi: arvunnoilla saadaan näkyytyä ja ehkä uusia seuraajia, minkä myötä saadaan myös enemmän kävijöitä.

Viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi ilmenee aineistossa siis esimerkiksi arvontoina (“Voita liput Riku Haikara -elokuvan ennakkonäytökseen!”), Facebook-sivun seuraajia aktivoivina arvuutteluina (“Mikä siellä puun takana vilkkuu? Ja mitä puun takana oikein tapahtuu? Jos et arvaa, katso vihje videolta.”), tapahtumamainoksina (“Tänne tänään, Korkeasaaren Villieläinsairaalan hyväksi pyörivä onnenpyörä on mukana! Pyöräytyksen hinta on 2 euroa ja jokaisella pyöräytyksellä voittoa. Nähdään!”), houkuttelevina eläinkuvina ja muistutuksina aukioloajoista (“Viime kesään verrattuna pen- nut ovat paitsi isompia, myös vauhdikkaampia. Tervetuloa tutustumaan, Korkeasaari on avoinna joka päivä klo 10-16!”) sekä videoina (“Tiikerinpentujen talvisia kuulumisia eiliseltä, kiitos vielä kerran Ilta-Sanomat käynnistä!” ja “Hyvää laiskiaista! Korkeasaaren laiskiainen, tänä vuonna 44 vuotta täyt- tävä Coco sai laskiaisen kunniaksi laiskiaispullaa. Coco ei lähde mukaan hillo vai mantelimassa - väittelyyn, vaan nauttii pullan tilalla suurinta herkkuaan keitettyä perunaa ja täytteiden tilalla kaalia ja porkkanaa. Vaan kuinka kävi, kun pulla oli syöty? Lue juttu täältä ja katso koko video <http://www.korkeasaari.fi/hyvaa-laiskiaista/>”). Viihdyttävät videot niin Facebook- kuin verkkosi- vuilla houkuttelevat viettämään aikaa Korkeasaaren verkkosivuilla, mutta toimivat myös markkinoin- tikeinona ja houkuttelevat katsomaan eläimiä paikan päälle (kuva 23).

Korkeasaaren viiheellinen puoli korostuu isommissa tapahtumissa, kuten Kissojen yössä. Kävijöitä houkutellaan tapahtumien runsaammalla ohjelmatarjonnalla ja takuulla siitä, että eläimet ovat näky- villä virikeruokinnan myötä. Ruokinta-aikojen mainostaminen lienee vastaus kävijöiden kritiikkiin siitä, että eläimiä ei usein näy aitauksissaan. Mukavan ajan viettäminen tapahtumien kautta näyttäy- tyy kuitenkin myös suojelutekona, sillä pääsylipun hinnasta osa menee kissapetojen suojeluun, ja ympäri eläintarhaa on rahalippaita, joihin lahjoittamalla voi tukea Amurin kissapetojen suojelua.

Kun illat pimenevät, kissapedot lähtevät liikkeelle. eläintarhan tunnelmallista yötä valaisevat elävät tulet ja kiiluvat kissansilmät. Kuule urosleijonan karjaisut ja näe nuorten tiikerien leikit. Osallistu uhanalaisten Amurin kissapetojen suojeluun - me muutamme maailmaa paremmaksi paikaksi harvinaisille kissoille!--

Jokainen ennakkolippu auttaa luonnonvaraisia Amurin kissapetoja eurolla!

Näe kissapedot silmästä silmään! Kissalaakson lajit esitellään ja virikeruokitaan illan aikana. Kissoja kannattaa seurata muulloinkin kuin esittelyn aikaan!

Eläintarhan iltavirkut saavat omat yllätyksensä, tule katsomaan peseekö pesukarhu tassunsa ja ahmiiko ahma ateriansa? Vähemmän iltavirkkuja vuohia pääsee moik- kaamaan heti alkuillasta.

Sinun lahjoituksesi on tärkeä, sillä yhteistyöllä pienistäkin summista kasvaa suuria tekoja. Korkeasaari on ALTA:n kenttäprojektien suurin yksittäinen tukija.—

(Korkeasaaren verkkosivut, Kissojen yö 2017)

Tällaiset tapahtumat ovat konsumerismin ja speaktaakkeliä tilan kiteytymiä, joissa korostuu viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi. Suojelutyö on koko ajan mukana ja tärkeänä osana tapahtumia, mutta se, millä kävijöitä todella liikutetaan, on speaktaakkeli. Tarpeen vaatiessa hyvän omantunnon voi ostaa tapahtumissa, joissa osa kerätyistä varoista menee luonnonsuojeluhankkeisiin. Osa kävijöistä käy tapahtumissa nimenomaan osallistuakseen tärkeään suojelutyöhön, osa tulee samalla tukeneeksi tiukemman suojelua viettäessään mukavan illan eläintarhassa. Konsumerismi tarkoittaa suojelua kuluttamisen kautta, ja myös palveluiden, pääsylippujen ja ruuan ostaminen kuuluu siihen. Sen ei tarvitse välttämättä olla tavaroiden ostamista. Konsumerismin kautta viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi on yhteydessä yhteiskunnallisen vastuun diskurssiin, kun speaktaakkeliä ja tarjottujen tuotteiden/palvelujen kautta kerätään varoja luonnonsuojeluun.

8.3 Tunteisiin vetoamisen diskurssi

Tunteisiin vetoamisen diskurssi tarkoittaa tunteisiin vetoavan kielen lisäksi kuvia söpöistä eläimistä. Yhdessä kieli ja kuvat luovat vastustamattoman yhdistelmän, joka vetoaa ihmisten tunteisiin ja saa tuntemaan tarvetta lahjoittaa rahaa suojeluun. Kuten viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi, myös tunteisiin vetoamisen diskurssi on yhteydessä yhteiskunnallisen vastuun diskurssiin, sillä sen tarkoitus on herättää suojeluhallua. Tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee aineistossa eläinkuvien kautta sekä tietynlaisissa lauseissa ja kielellisissä ilmaisuissa, kuten alla olevissa esimerkeissä.

Sinä voit auttaa. Joka päivä voit toimia niin, että maailmasta tulee parempi paikka.

(Korkeasaaren verkkosivut 2017, Biodiversity is us -kampanjasivut)

Tällainen ilmaisu vetoaa yksilön vaikutusmahdollisuuksiin, ja sinä-muodon käyttäminen tekee lauseesta sellaisen, että se vetoaa henkilökohtaisesti. *Sinä voit*. Entä jos et teetkään mitään? Ehkä maailmasta ei tulekaan parempi paikka.

Yhteisillä teoilla sekä pienillä päätöksillä pääsemme alkuun. Kestävät arjen valinnat, kuten valojen sammuttaminen, termostaatin säätäminen pienemmälle tai kasviruuan ja polkupyöräilyn suosiminen ovat ensimmäisiä askelia, jotka vievät taivoitetta eteenpäin. Jäätiköiden sulaminen on pysäytettävä!

(Korkeasaaren verkkosivut 2017, Pole to Pole -kampanjasivut 2014-15, Yhdessä ilmastomuutosta vastaan)

Yhteiset teot vetoavat lukijaan: nämä ovat *yhteisiä* tekoja, joten sinunkin kuuluu osallistua niihin. Lista helppoista ympäristöteoista herättelee lukijaa siihen, kuinka helppoa ja yksinkertaista on osallistua ”ilmastotalkoisiin”. Nämä kaksi esimerkkilauseetta vetoavat ehkä enemmänkin syyllisyydentunteeseen kuin ihastuksen tunteeseen, jota hellyyttävät eläinkuvat aiheuttavat. Tunteisiin vetoamisen diskurssi vetoaa siis hyvin erilaisiin tunteisiin, tavoitteenaan sama päämäärä. Kaunis eläinkuva, kertomus lajin uhanalaisuudesta ja vakuutus siitä, kuinka itse voi asiantilaan vaikuttaa, luovat yhdessä tunteisiin vetoavan kokonaisuuden.

Autamureita! Varainkeruullallinen Korkeasaarella

Amurinleopardipentu sai nimen Hope

Kuningasmerikotkien poikaset kasvavat. Korkeasaaren kuningasmerikotkille toukokuun puolivälissä kuoriutuineet poikaset ovat jo suunnilleen aikuisen linnun kokoisia.--

(Korkeasaaren verkkosivut 2017, otsikoita lajiesittelysivujen Lue lisää -osioissa)

Korkeasaaren eläintarha
18. tammikuu 2017 · 🌐

Joskus on mukavaa muistella vähän menneitä. Ensimmäisessä kesäkuisessa eläinlääkärin tarkastuksessa ja vielä elokuussakin amurintiikeripennut olivat aika pieniä [raitapalleroita](#).

Nyt pennuilla on painoa 40-50 kiloa ja ruuaksi maistuu maidon sijaan luinen, raaka liha. Kokoa pennuilla on kuitenkin selvästi vähemmän kuin emollaan, aikuisesta, lähes 300 kiloisesta amurintiikeriuroksesta puhumattakaan.

Viime kesään verrattuna pennut ovat paitsi isompia, myös vauhdikkaampia. Terv... Näytä lisää

689

7 kommenttia 22 jakoa

Kuva 24 Esimerkki päivityksestä, jossa tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee söpöinä eläinkuvina sekä tekstissä. Korkeasaaren Facebook-sivut 18.1.2017.

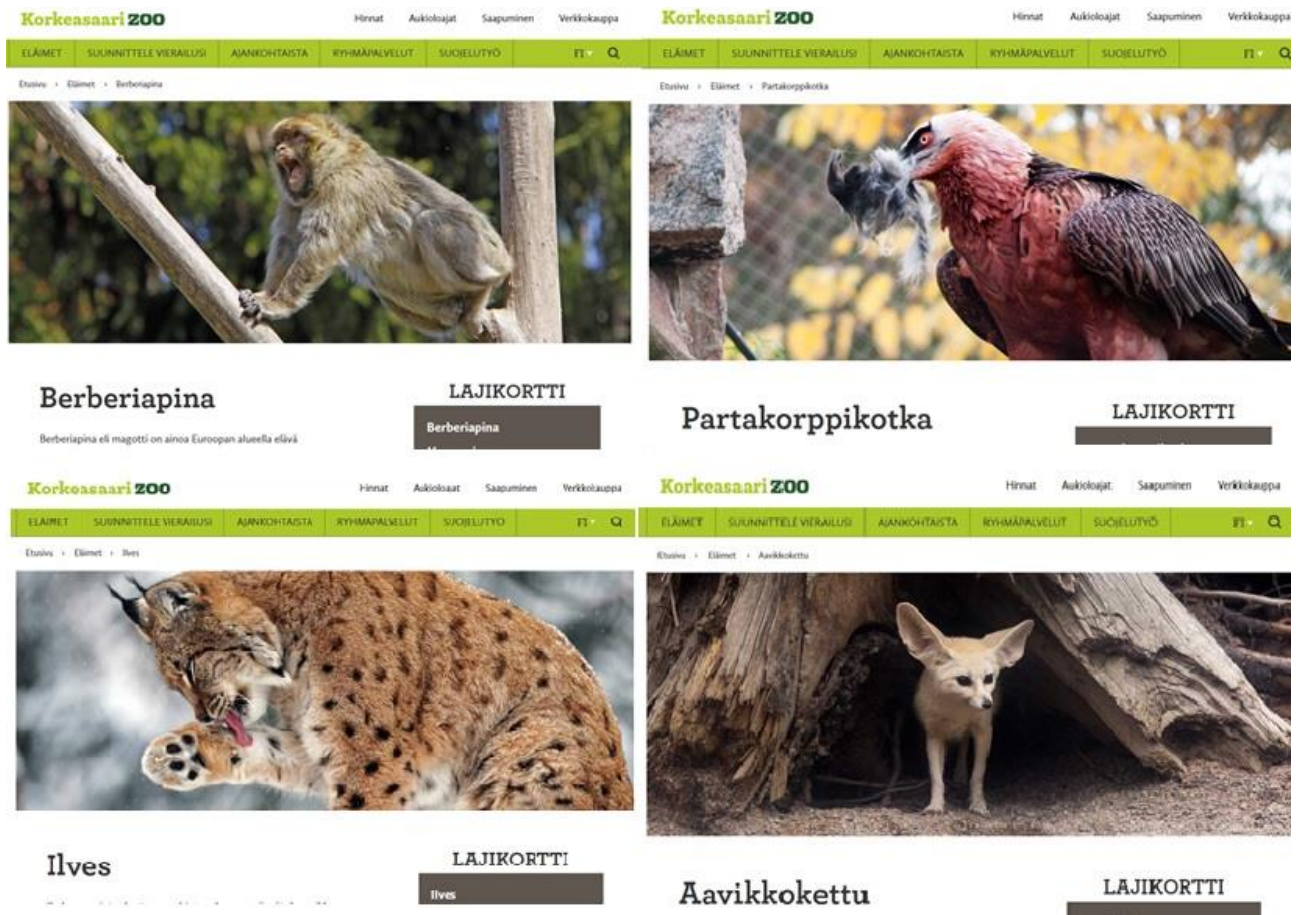
Verkkosivujen lue lisää –osioiden otsikot houkuttelevat klikkaamaan eteenpäin seuraavalle sivulle. Kuvat ja uutiset eläinten poikasista ovat ilmeisen suosittua luettavaa, ja siksi niitä kannattaakin hyödyntää. Pentukuvien sivulta lukija voi klikata itsensä sivulle, jossa on ohjeet suojelukampanjoiden rahalliseen tukemiseen.

Kuva 25 Esimerkki päivityksestä, jossa tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee söpöinä eläinkuvina sekä tekstissä. Korkeasaaren Facebook-sivut 14.3.2017.

Facebook-sivuilla tunteisiin vetoamisen diskurssi ilmenee sellaisissa ilmaisuissa, kuten ”pieni poikanen”, ”lentokyvytön”, ”raitapallero”, ”harvinaistunut ihmisten lukumäärän kasvun myötä” (kuvat 24 ja 25). Toisaalta päivitys rusakonpoikasista ikään kuin taistelee ihmisten tunteellisuutta vastaan, sillä siinä muistutetaan, ettei yksinäinen jäniksen tai rusakon poikanen ole juuri koskaan pulassa, vaan odottaa emoaan, joka on tulossa ruokkimaan sitä, joten poikasta tai sen emoa ei saa häiritä tai yrittää pelastaa (kuva 8).

Poikkeuksen kauniisiin eläinkuviin muodostavat paitsi jotkin matelijat (tosin viehättävyyismääritelmä on tässä yhteydessä toki tutkijan näkökulma asiaan) myös berberiapinoiden lajisivulla ja niiden suojelusta kertovalla sivulla oleva kuva, jossa berberiapina irvistää/näyttää aggressiiviselta (kuva 26).

Kuva 26 Tunteisiin vetoavat, söpöt kuvat (alla ilves ja aavikkokettu) vs. kuvat, joissa eläintä ei ole kuvattu tunteisiin vetoavalla tavalla. Kuvat: Korkeasaaren eläintarha 2018

Toisaalta Facebook-aineistossa jotkin päivitykset saivat seuraajissa aikaan myös negatiivisia tunteita: vihan ja surun tunteita ilmaistiin Facebook-päivityksissä harvemmin kuin tykkäystä ja ihastusta, mutta eniten kiukkua aiheutti uutinen siitä, että joka vuosi noin 50 eläinlajia siirtyy lähemmäksi kohti sukupuuttoa. Jos uutinen herättää pelon, vihan ja surun tunteita, se myös vetoaa suojeluhaluja herättäviin tunteisiin, vaikkakin negatiivisten tunteiden kautta. Päivitykset Villieläinsairaalaan tuoduista loukkaantuneista luonnoneläimistä saivat myös paljon aikaan surureaktioita, mikä kertoo eläinten herättämästä huolesta.

Lajien suojelussa suuren yleisön suojeluinto kohdistuu viehättäviin ja tunteisiin vetoaviin lajeihin. Jacobsonin et. al. (2015, 8) mukaan Yhdysvalloissa 89 prosenttia kansalaisista oli sitä mieltä, että uhanalainen valkopäämerikotka tulisi suojella, kun taas yhtä uhanalaisen hämähäkin suojelu kiinnosti

vain 24:ää prosenttia kansalaisista. Esimerkiksi tiikeri, isopanda, afrikannorsu ja kultatamariini ovat eläintarhojen lippulaivalajeja (Braverman 2012, 56). Lippulaivalajien suojeleminen edistää niiden elinympäristöjen suojeleminen, mutta ne ovat usein myös suosituimpia ja karismaattisimpia eläintarhojen eläimistä (mt).

Tunteisiin vetoamista pidetään siis olennaisena osana suojeluhallinnon herättämiseksi. Siksi Korkeasaaren eläintarhakin on suojeluhallinnon herättelyn yhteydessä julkaistessaan eläimistään laadukkaita, imartelevia kuvia ja herätellessään ihmisten kiinnostusta kertomalla söpöistä eläimistä.

Jacobsonin et. al. (2015, 263) mukaan sosiaalisen markkinoinnin tekniikat hyödyntävät kohdeyleisönsä arvoja ja markkinoinnin keinoja vedotakseen heidän tunteisiinsa. Ympäristöjärjestöt käyttävät paljon sosiaalisen markkinoinnin keinoja edistääkseen tavoitteitaan, ja myös eläintarha voi tehdä niin. Tunteisiin vetoamalla edistetään luonnonsuojelua, ja markkinoinnin keinoin pystytään rakentamaan tehokkaammin tunteisiin vetoavaa materiaalia. Tunteisiin vetoaminen saattaa toisaalta saada yleisössä aikaan myös hermostusta siitä, että heille kerrotaan, mitä pitäisi tehdä (mt, 265). Tutkimukseni aineistossa tällaista ilmiötä ei ollut havaittavissa esimerkiksi Facebook-kommenteissa. Korkeasaaren suojeluviestille oltiin varsin avoimia kommentoijien keskuudessa.

Tunteisiin vetoamisen diskurssi on Korkeasaaren verkkosivuilla vahvimmillaan Korkeasaaren verkkosivujen eläinsivujen viihteellisemmässä osiossa, jossa lajin esittelyn jälkeen voi katsella kuvia Korkeasaarella asuvista yksilöistä. Samassa osiossa ”lue lisää” -tyyppisissä linkeissä uutiset eläinten poikasista ja niiden syntymästä, nimeämisestä ja kasvamisesta edustavat tunteisiin vetoamisen diskurssia. Kuvat ovat niin ikään viehättäviä ja ne esittävät eläimet upeina lajista riippumatta - esimerkiksi ahma, perinteisesti mielipiteitä jakava eläin, on kuvattu kauniisti niittykukkia haistelemassa (kuva 27). Kuvien avulla on mahdollista vaikuttaa lukijan mielipiteisiin, joten ne ovat oikeassa paikassa ja tukevat eläintarhan yhteiskunnallisia tehtäviä. Verkkosivuilla tunteisiin vetoamisen diskurssi ei korostu samaan tapaan kuin Facebookissa.

Ahma

Suomen suurimmalla näättäeläimellä on leveät tassut, joiden avulla se pääsee liikkumaan sujuvasti hieman kovettuneessa lumessa. Tällöin ahma saattaa saada kiinni suurempaakin riistaa, mutta suurimman osan vuodesta se on keho saalistaja. Pääravintoa ovat pikkunisäkkäät ja raadot. Ahma vie löytämänsä raadon piiloon vaikkapa lumen alle, suohon tai kallionkoloon.

LAJIKORTTI

Ahma
<i>Gulo gulo</i>
Wolverine
Uhanalaisuusluokitus
LC EINVOIMAINEN
NT
VU
EN
CR
EW

Kuva 27 Ristiriitaisia tunteita aiheuttava ahma kuvattuna kukkien keskellä. Korkeasaaren verkkosivut 16.8.2018.

8.4 Diskurssit strategiassa ja toimintasuunnitelmissa

Korkeasaaren strategiassa ja sitä toteuttavissa toimintasuunnitelmissa ovat vallalla yhteiskunnallisen vastuun diskurssi sekä viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi näkyy strategian ensimmäisessä kohdassa, jossa korostetaan eläintarhan tehtävää luonnonsuojelijana ja ympäristökasvattajana.

Korkeasaari on:

Uhanalaisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojelija

- Meillä on yhä enemmän suojelua tarvitsevia lajeja
- Osallistumme suojelutyöhön luonnossa
- Vaikuttamme ihmisten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen luontokoulutoiminnalla, aktiivisella viestinnällä ja kertomalla vierailijoille suojelutyöstä

(Korkeasaaren eläintarha 2015)

Myös strategian kolmas kohta, työntekijöiden hyvinvointi, kuvastaa yhteiskunnallisen vastuun diskurssia, mutta vastuu kohdistuu eläinten sijaan eläintarhaan työpaikkana, osana suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa:

Osaavan ja hyvinvoivan henkilökunnan työpaikka

- Meillä on alamme parhaat asiantuntijat
- Tavoitteenamme on olla kaupungin paras työpaikka

(Korkeasaaren eläintarha 2015)

Strategian toisessa kohdassa näkyy viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi. Eläintarha nähdään osana vetovoimaista Helsinkiä ja yhtenä sen matkailuvalteista.

Houkutteleva ja eläinvoimainen osa hauskaa Helsinkiä

- Vahvuutemme ovat elävät eläimet ja merellinen ympäristö
- Haluamme olla Helsingin ylpeys
- Kasvavassa vierailijajoukossa on kaikenikäisiä kävijöitä ympäri vuoden

(Korkeasaaren eläintarha 2015)

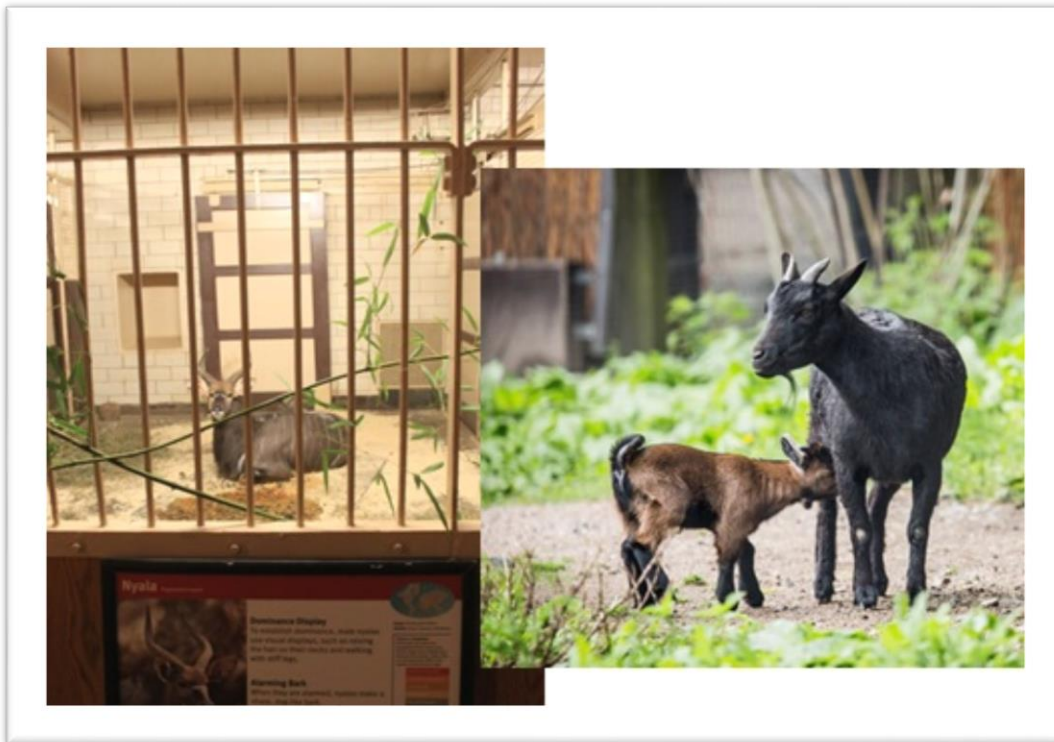
Strategiassa luetelluista arvoista eläinten hyvinvointi, ekologisuus, avoimuus, oikeudenmukaisuus (työntekijöiden tasa-arvoisuus) ja taloudellisuus (resurssien kestävä käyttö) ilmentävät yhteiskunnallisen vastuun diskurssia, kun taas asiakaslähtöisyys ilmentää viihteen ja asiakaspalvelun diskurssia. Diskurssijärjestyksessä yhteiskunnallinen vastuu on siis myös strategiassa määräävimällä sijalla, ja strategia ohjaa kaikkea toimintaa.

Toimintasuunnitelmissa kuvataan, miten tätä strategiaa toteutetaan, ja verkkosivut ja Facebook-sivut ovat osa strategian toteuttamisen tulosta. Siksi on luonnollista, että ne ovat linjassa toistensa kanssa.

8.5 Representaatio - eläintarhan kuvan rakentuminen

Diskurssit voivat johtaa haluttuun representaatioon (kuvaan, kuvaukseen, esitykseen maailmasta), ja siihen, mikä representaatio on yhteiskunnassa vallitseva. Millä keinoilla ja millaisen todellisuuden kuva rakentaa? Representaation yhteydessä puhutaan usein visuaalisista diskursseista, joita ovat kulttuuriset kuvastot ja visuaalisuus, ja näitä järjestämällä voidaan tuottaa halutunlainen representaatio (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 61).

Eläintarhan representaatio voi olla hyvin erilainen riippuen kontekstista. Representaatio auttaakin ymmärtämään kielen ja kontekstin suhdetta. Alla olevissa kuvissa on kaksi lähes päinvastaista eläintarhan representaatiota (kuva 28). Ensimmäisessä kuvassa antilooppieläin on kuvattu makaamassa pienessä huoneessa keinovalossa kaltereiden takana. Toisessa kuvassa emovuohi ruokkii kiliään ulkona, eikä kuvassa näy esimerkiksi aitausta.

Kuva 28 Vasemmanpuoleinen kuva: Kotilainen 2015. Oikeanpuoleinen kuva: Mari Lehmonen 2017, Korkeasaaren eläintarha.

Kumpikaan kuva ei kerro koko totuutta, eikä se olekaan representaatioiden tarkoitus, vaan niissä herätetään haluttuja merkityksiä valittujen diskursiivisten resurssien avulla (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 62). Eläintarhan eläimet ovat paljon ulkona aitauksissaan, mutta välillä ne ovat myös sisätiloissa esimerkiksi yöpymässä, hoidettavina tai karanteenissa. Kaltereiden takana oleminen ei kerro tilanteesta yleisesti ottaen, mutta kalterikuvan visuaalinen diskurssi tukee sitä, mitä siihen liittyvässä tekstissä esitetään (kyse on yhteiskuntakriittisen Voima-lehden artikkelista nimeltä “Eläintarhojen vangit”, Kotilainen 2015). Korkeasaaren kotisivuilta tai Facebook-sivuilta ei löydy tämän tyyppisiä kuvia ollenkaan. Lähimmäksi pääsevät Villieläinsairaalan kuvat, joissa jokin loukkaantunut luonnoneläin on hoidettavana. Onnellinen kesäkuva pikkuafrikanvuohiemosta ja -kilstä puolestaan tukee Korkeasaaren viestiä eläintarhasta, jossa otetaan eläinten hyvinvointi tosissaan. Todennäköisesti kumpikin kuva on vastapuolensa näkökulmasta liioittelua. Näin kuvallisella ilmaisulla voidaan kuitenkin tukea muuta viestiä ja vahvistaa sitä tukevaa diskurssia.

Miten eläintarhaa representoidaan Korkeasaaren viestinnässä? Aineiston luokittelu eläintarhojen yhteiskunnallisiin tehtäviin ja niiden painotuksen arviointi sekä vallitsevien diskurssien etsiminen Korkeasaaren viestinnästä antaa mahdollisuuden nähdä viestintämateriaalin suurempia linjoja. Voidaan yleistää, että Korkeasaaren verkkosivuilla, Facebook-sivuilla ja toimintasuunnitelmissa eläintarha representoidaan elämyksellisenä luonnonsuojelun keskuksena, jossa vierailu tukee lajien monimuo-

toisuuden suojelua ja edesauttaa luonnosta ja ympäristönsuojelusta oppimista. Vähemmälle huomiolle jää esimerkiksi eettisyyspohdinta liittyen eläinyksilöiden vangittuna pitämiseen, eläinten aitausten koon riittävyteen, eläinten lajinomaisten tarpeiden täyttämiseen tai eläintarhan ylläpitämisen ympäristövaikutuksiin. Tällaisten näkökulmien jääminen viestinnän ulkopuolelle on kuitenkin hyvin ymmärrettävää, ja esitetyt esimerkit esiintyisivätkin todennäköisemmin eläintarhakriitikoiden tai eläinoikeusliikkeen puheenvuoroissa. Esimerkki osoittaa paitsi erilaisten representaatiomahdollisuuksien, myös erilaisten diskurssien (puhetapojen) olemassaolon. Viestinnällä voidaan vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, ja siksi sillä on väliä, millaista eläintarhan representaatiota eläintarhan viestinnässä rakennetaan. Kielenkäytön avulla representaatio luo todellisuutta ja tuottaa merkityksiä: representoiminen esittää asioita tietyin merkityksin ladatuilla ilmaisuilla (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 57).

8.6 Aineisto ja konteksti

Verkkosivujen teksti on suunniteltu kertomaan lisätietoa eläintarhavierailun taustalle, täydentämään aukkoja joita vierailu on mahdollisesti jättänyt sekä herättämään mielenkiintoa Korkeasaarella vieraillemiseen. Biologiset ja maantieteelliset faktat ovat kiinnostavaa luettavaa eläinten tai luonnon ystävälle, ja ajan tasalla olevat kuvat ja videot täydentävät niitä. Verkkosivu itsessään toimii suojelun edistäjänä: sieltä löytää tietoa lajien uhanalaisuudesta sekä ohjeet siihen, kuinka omalla toiminnallaan voi vaikuttaa lajien suojeluun, ja kuinka lajien suojelua voi tukea rahallisesti.

Sivu olisi voitu suunnitella myös toisin. Jos sivun tarkoitus olisi pelkästään houkutella uusia kävijöitä eläintarhaan, se voisi olla viihteellisempi ja vedota ihmisten tunteisiin vielä enemmän esittämällä tunteikkaita kuvia eläinten poikasista ja kertomalla samassa yhteydessä, kuinka karmea lajin tilanne sen elinalueilla on. Jos sivujen avulla pyrittäisiin ainoastaan keräämään rahaa suojeluun, sivu voisi olla yksinkertaisempi ja kertoa yksityiskohtaisemmin suojeluprojekteista ja miten kerättyjä varoja on niissä käytetty sekä sisältää runsaasti helppoja rahalahjoituksen mahdollistavia linkkejä ja ”lahjoita”-painikkeita. Toisaalta nykyisellään sivut palvelevat hyvin tarkoitustaan, joka on yhdistelmä rahan keräämistä suojeluun sekä kävijöiden houkuttelua (joka oletusarvoisesti on niin ikään yhteydessä varainkeruuseen ja luonnonsuojeluun).

Facebook-sivut ovat ajantasainen viestintä- ja tiedotuskanava, jonka kautta tieto on helppo saada laajasti näkyville. Facebookin tyyli on selvästi kepeämpi kuin verkkosivujen; asiallinen, mutta rennompi, epämuodollisempi ja sosiaalisempi. Konteksti on siis erilainen kuin verkkosivuilla. Kävijät

voivat keskustella eläintarhan edustajien kanssa päivitysten kommenttikentissä, ja kynnys kertoa mielipiteensä tai kysyä kysymyksiä on matalampi kuin verkkosivuilla. Usea linkki johtaa Facebook-sivuilta verkkosivujen uutisiin, tapahtumasivuille tai lajiesittelyihin, joten sivustot ovat tälläkin tavalla yhteydessä toisiinsa. Kontekstin vuoksi eläinkuviin ja viihteellisyyteen panostaminen on hyvä valinta: Facebookissa on tärkeää kaapata sivuston selaajan huomio kuvalla tai päivityksen ensimmäisellä lauseella, kun taas verkkosivuilta mahdollisesti etsitään lisätietoa ja ollaan valmiita lukemaan enemmän. Kontekstin erilaisuus tekee sivujen erot ymmärrettäviksi ja tarkoituksiaan palveleviksi.

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, minkälaisia diskursseja eläintarhan viestintä sisältää ja miten eläintarhojen yhteiskunnalliset tehtävät näkyvät Korkeasaaren eläintarhan verkkoviestinnässä, ja sitä kautta hahmottaa, minkälainen kuva eläintarhasta rakentuu tai miten olemassa olevaa kuvaa pidetään yllä. Tutkimuksen aineistona oli Korkeasaaren eläintarhan verkkoviestinnästä verkkosivut ja Facebook-sivut. Aineistoa tukivat Korkeasaaren eläintarhan strategia ja toimintasuunnitelmat vuosilta 2013-2017. Kirjallisuuden avulla olen rakentanut yleiskuvan kontekstista, jossa ollaan, kun puhutaan eläintarhasta yhteiskunnassa. Kirjallisuus valottaa eläintarhojen pitkää historiaa ja siten taustoittaa aihetta ja luo mahdollisuuden peilata nykytilannetta menneeseen.

9.1 Tulosten yhteenveto

Teemoittelin aineiston käyttäen raamina kirjallisuudessa ja aiemmassa tutkimuksessa määriteltyjä eläintarhan yhteiskunnallisia tehtäviä, joita ovat luonnonsuojelu, kasvatus, viihde ja tutkimus. Teemoittelu loi aineistosta yksinkertaistetun yleiskatsauksen, jota saatoinkin käyttää apuna etsiessäni aineistosta esiin nousevia diskursseja, eli puhetapoja ja merkitysjärjestelmiä, joilla eläintarhan viestintä rakentaa eläintarhaa.

Eläintarhojen yhteiskunnallisista tehtävistä luonnonsuojelu, kasvatus ja viihde korostuvat aineistossa. Jos Facebook-aineisto luokitellaan yhteiskunnallisten tehtävien mukaan neljään teemaan, suurin osa päivityksistä oli viihteellisiä (41%). Viihteellisiksi päivityksiksi luokittelin päivitykset, jotka esimerkiksi mainostivat tulevia tapahtumia, arvuuttelivat eläinkuvilla tai eläintiedolla tai sisälsivät arvontoja. Kuitenkin, jos aineistoa tarkastellaan enemmän diskurssien tarjoamasta näkökulmasta, voidaan kasvatuksen ja luonnonsuojelun teemat yhdistää yhteiskunnallisen vastuun alle. Kasvatus- teemai-

siksi luokittelin päivitykset, joissa kerrottiin eläimistä opetuksellista tietoa, ja luonnonsuojelu-teemaisiksi ne, joissa kerrottiin esimerkiksi lajin uhanalaisuudesta ja sen syistä, luonnonsuojelusta ja Villienläinsairaalan toiminnasta. Jos nämä teemat yhdistää, yhteiskunnallista vastuuta edustavat päivitykset muodostavat yli puolet (53%) kaikista päivityksistä. Näin Facebook-aineiston analyysi tukee konkreettisin numeroin sitä käsitystä, että eläintarha samanaikaisesti sekä edistää luonnonsuojelua että tarjoaa kävijöilleen viihdettä.

Facebookin reaktiot antavat vihjeen siitä, millaisia tunteita päivitykset lukijoissa herättävät. Kiukkua, surua ja ihastusta ilmaisevat reaktiot ovat selkeimpiä tunteiden ilmaisijoita. Reaktioiden perusteella voi tehdä päätelmiä siitä, minkälaiset päivitykset vetoavat lukijoihin. Reaktioista voi olla siis hyötyä sivujen sisällön kehittämisessä. Päivitykset, joissa esiintyivät tietyt eläimet, kuten tiikerit ja laiskiainen, olivat selkeästi suosituimpian päivitysten joukossa. Ne keräsivät eniten kommentteja, tykkäyksiä ja jakoja. Tiikereitä käytettiin paljon sivujen kuvituksessa myös päivityksissä, jotka eivät varsinaisesti käsitelleet tiettyä eläinlajia. Eniten huomiota saaneet päivitykset olivat viihteellisiä: arvontoja, pehmolelukeräyksiä ja video perunaa syövästä laiskiaisesta. Eniten kommentteja keräsivät arvonnat ja laiskiaisaiheiset päivitykset (kuva 14).

Verkkosivuaineistosta oli vaikeampi saada selviä määriä tai muita numeerisia arvoja aineiston teemoista, sillä yhteiskunnalliset tehtävät painottuvat sivuilla eri tavalla riippuen siitä, missä osassa sivustoa ollaan. Eläin-sivut voi luokitella kasvatukseen, suojelu-sivut luonnonsuojeluun, ryhmäpalvelu- ja ajankohtaista-sivut viihteeseen. Kantavin, näkyvin ja hallitsevin on kuitenkin yhteiskunnallisen vastuun diskurssi. Ympäristökasvatus, koulutus ja valistus sekä kansainvälinen luonnonsuojeluyhteistyö ovat olennainen osa Korkeasaaren olemassaoloa ja myös yhteiskunnallisen vastuun diskurssia.

Ainoa teema, mikä myös verkkosivuilta jää uupumaan, on eläintarhojen tieteellinen tehtävä. Myöskään Facebook-päivityksistä yhtäkään ei voinut luokitella tieteellisen tiedon kategoriaan, toimintasuunnitelmissa se jäi marginaaliin ja strategiassa sitä ei mainita lainkaan. Eläintarhojen tekemään tieteelliseen tutkimukseen perustuva tieto on kuitenkin olennaista lajien suojelun kannalta, ja siksi on mielenkiintoista, kuinka vähän siitä kerrotaan.

Eläintarhan yhteiskunnallisten tehtävien perusteella tekemäni luokittelun pohjalta aineistosta löytämani diskurssit olen nimennyt yhteiskunnallisen vastuun diskurssiksi, viihteen ja asiakaspalvelun diskurssiksi sekä tunteisiin vetoamisen diskurssiksi. Diskurssit muodostuvat paitsi eläintarhojen yhteiskunnallisista tehtävistä, myös kielellisistä ilmauksista ja laajemmista puhumisen tavoista, joita

viestinnässä käytetään. Yhteiskunnallisista tehtävistä luonnonsuojelu ja kasvatusta sekä strategiassa ilmenevä hyvänä työnantajana toimiminen ilmentävät yhteiskunnallisen vastuun diskurssia, kun taas viihteelliseksi luokiteltu verkkoaineisto ilmentää viihteen ja asiakaspalvelun diskurssia. Tunteisiin vetoamisen diskurssi on muita diskursseja enemmän yhdistelmä sekä kuvia että sanamuotoja ja ilmaisutapoja, ja sitä voikin luonnehtia visuaaliseksi diskurssiksi.

Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi kuvaa luonnon monimuotoisuutta uhkaavia tekijöitä, joita vastaan ja luonnon puolesta eläintarha toimii. Yhteiskunnallisen vastuun diskurssi representoi eläintarhan tärkeänä yhteiskunnallisena toimijana, jonka toiminnan lahjoituksin saadut varat mahdollistavat. Tunteisiin vetoamisen diskurssi sekä viihteen ja asiakaspalvelun diskurssi tuovat esiin eläintarhan muut puolet – viestinnän, markkinoinnin, taloudellisen toiminnan. Tässä eläintarhan representaatioissa niiden tarkoitus on kuitenkin vain saavuttaa se päämäärä, mitä yhteiskunnallisen vastuun diskurssi kuvaa.

Diskursseista mikään ei ole toistaan huonompi tai parempi. Ne eivät myöskään ota kantaa siihen, onko eläintarhan olemassaolo yhteiskunnallisesti oikeutettavissa vai ei. Sen sijaan ne tuovat esiin eläintarhan eri puolet sekä eri näkulmia siihen, minkälaisista eläintarhoista eläintarhan viestintä rakentaa. Tarkan diskurssijärjestyksen määrittäminen on käytännössä lähes mahdotonta, sillä diskurssit ovat limittäisiä ja osin tukevat toisiaan. Periaatteessa eläintarhan koko viestinnän voisi sanoa edustavan yhteiskunnallisen vastuun diskurssia, sillä myös viihde ja asiakaspalvelu sekä tunteisiin vetoaminen tähtäävät samaan tavoitteeseen kuin yhteiskunnallisen vastuun diskurssi: niiden tehtävä on saada eläintarhaan kävijöitä ja sen myötä kerätä rahaa suojelukohteisiin.

9.2 Johtopäätökset

Eläintarhan viestintä kohdistuu yksilöihin, ryhmiin, yleiseen mielipiteeseen ja sitä kautta koko yhteiskuntaan ja sen toimintamekanismeihin. Kuva, joka diskurssien myötä ja representaatioissa rakentuu, määrittelee eläintarhalle tietynlaisen yhteiskunnallisen aseman. Valta-aseman saavat puhettavat (diskurssit) voivat konkretisoida käytännöiksi, toimintatavoiksi ja instituutioiksi. Kieli tuottaa todellisuutta, itsestäänselvyydet saavat valta-aseman, paljon toistettu muuttuu todeksi. Käytetty kieli rakentaa todellisuutta ja vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, mutta myös yhteiskunta vaikuttaa käytettyyn kieleen. Diskurssianalyysin kontekstissa tätä kutsutaan diskurssianalyysin kaksoiskierteeksi. Käytännössä eläintarhan kohdalla yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet siihen, että eläintarhan on täytynyt määritellä itsensä uudelleen ja täysin eri tavalla kuin historiassa, jotta se olisi yhteiskunnallisesti hyväksytty.

Kriittisen yhteiskuntatutkimuksen perinteen yhden näkemyksen mukaan olemme kaikki mukana yhteiskunnallisessa vallankäytössä uusintamalla yhteiskunnan valtasuhteita arkipäiväisessä toiminnassamme. Viestinnän tutkimuksella pyritään paljastamaan erilaisia institutionalisoituneita rituaaleja ja rutiineja. Diskurssit voivat joko vahvistaa jo olemassa olevaa asemaa, tai niitä tutkimalla voidaan löytää suunta, johon ne mahdollisesti ovat viemässä. Diskurssien rakentama representaatio saattaa olla erilainen, mitä viestinnällä tavoitellaan. Diskurssitutkimus ei kuitenkaan ole kiinnostunut siitä, mitä mahdollisesti poliittista diskurssien taustalla on, vaan katse on tulevaisuudessa ja niissä merkityksissä ja sosiaalisessa todellisuudessa, mitä kieli tuottaa.

Eläintarha on poliittinen toimija, sillä sen jokapäiväinen olemassaolo toteuttaa tietynlaista eläinpolitiikkaa. Eläintarhassa spektaakkeli, konsumerismi ja uusliberaali urbanismi kohtaavat. Eläintarha luo esityksen, joka houkuttaa yleisöä ja mediaa, mutta joka pohjimmiltaan tähtää yhteiskunnallisen vastuun kantamiseen – luonnon monimuotoisuuden suojeluun. Eläintarhan visuaalisuus rajaa kaupungista tilan, jossa ihminen pääsee uppoutumaan luontoon (tai sen representaatioon). Kokemusta tehostavat ohjatut kulkureitit ja kyltit, joiden avulla huomion kohde vaihtelee. Eläintarha tarjoaa ihmisille kokemuksia, jotka he saattavat muistaa lopun ikäänsä.

Aineiston perusteella Korkeasaari kantaa vastuuta yhteisestä maapallostamme. Se osallistuu aktiivisesti lajien monimuotoisuuden suojeluun rahoittamalla suojeluhankkeita sekä lisäännuttämällä uhanalaisia lajeja tarhaolosuhteissa. Lisäksi se tekee ympäristökasvatusta ja kannustaa ihmisiä ympäristöstävällisiin valintoihin. Ympäristötekoihin kannustetaan paitsi eläintarhassa, myös jokapäiväisessä elämässä. Korkeasaaren vetonauloja ovat luonnollisesti hurmaavat, mielenkiintoiset, eksoottisetkin eläimet, joiden kuvat ja tekemiset ovat olennainen osa Korkeasaaren viestintää.

Korkeasaaren eläintarhan pyrkimystä olla luonnonsuojeluinstituutio ei ole tarpeen arvostella. Jokainen teko ja pyrkimys toimia ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen haitallisia vaikutuksia vastaan on arvokas. Ristiriita villieläinten vangittuna pitämisen ja lajien suojelemiseksi tarvittavien toimenpiteiden välillä jää kuitenkin olemaan.

9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta aloittaessani pidin selvänä, ettei eläinten näytillä pitämiselle voi löytyä hyväksyttäviä perusteluja nyky-yhteiskunnassa. Tutkimuksen edetessä opin, että asia ei ole mustavalkoinen, vaan pikemminkin monimutkainen ja vailla selkeää kyllä tai ei -vastausta. Tutkimuksen teko alkoi syksyllä

2016 aiheen hahmottelulla ja ideapaperin sekä tutkimussuunnitelman esittelyllä, joutui keväällä 2017 vuodeksi tauolle ja eteni analyysivaiheeseen vuoden 2018 aikana. Tutkimus valmistui syksyllä 2018.

Aineistoa voi pitää luotettavana, sillä se on julkista materiaalia ja kerätty systemaattisesti tiettyä aikarajausta käyttäen. Parissa kohdassa aineistoa on pitänyt täydentää tuoreella materiaalilla, sillä muutama sivu alkuperäisestä aineistosta katosi matkan varrella. Muutos ei kuitenkaan vaikuttanut lopputuloksiin tai tilastoihin. Haasteellisen aineistosta tekee se, että se on alati muuttuva, ja verkkosivut ehtivätkin uudistua tutkimusprosessin aikana. Olin kuitenkin tulostanut verkkosivut keväällä-kesällä 2017, joten uudistuminen ei vaikuttanut tutkimukseeni.

Eräänlainen virheen mahdollisuus tulee myös siitä, että aineiston luokittelu perustuu tutkijan omaan näkemykseen siitä, mihin teemaan mikäkin päivitys tai sivusto kuuluu. On mahdollista, että Korkeasaaren viestinnän tekijöillä tai eri tutkijalla olisi eriävä näkemys luokittelusta. Tulkintani perustuvat aineiston huolelliseen analyysiin, mutta silti ne luovat sosiaalista todellisuutta, joka on kytköksissä nimenomaan tutkijaan itseensä. Vaikka tutkija pyrkisi objektiivisuuteen, tutkijan omat arvot ja elämänkatsomus sekä tapa ylipäänsä luoda päätelmiä ohjaa tutkimusta. Erityisesti laadullisessa tutkimuksessa on vaikea löytää absoluuttista totuutta. Tässä tutkimuksessa aineiston määrällinen analyysi kuitenkin tukee laadullista, joten tutkimuksen tulokset ovat luotettavia. Analyysin luotettavuuden merkinä olen käyttänyt runsaasti lainauksia ja kuvakaappauksia aineistosta. Olen tehnyt aineistosta paljon yleistyksiä, mutta toisaalta tuonut esiin myös poikkeamia.

Yksi virheen mahdollisuus tulee siitä, että jos Korkeasaaren eläintarhan Facebook-sivujen kommentointia moderoidaan kovalla kädellä, eivät näkyville jäävät kommentit anna aitoa kokonaiskuvaa kommenttien tyylistä. Toisaalta tutkimuksen aineisto on se, mikä se aineiston tallennushetkellä on ollut.

Tutkimuksen tulokset ovat monivaiheisten valintaprosessien myötä muotoutuneita ja siten kontekstiinsa sidottuja, eivätkä suoraan yleistettävissä. Kuvaamalla yksityiskohtaisesti aineistonkäsittelytavat ja päättelyketjut pyrin tutkimusprosessin läpinäkyvyyteen. Valitut teoreettiset käsitteet ja ajattelumallit sekä tutkijan oma maailmankatsomus ovat luonnollisesti ohjanneet aineistosta tehtyjä tulkintoja, vaikka tavoitteena olisi ollut objektiivisuus ja loogisuus. Vaikka tutkija pyrkisi vastuulliseen ja puolueettomaan tulkintaan, tekstien tulkinta on aina spekulatiivista ja uusia merkityksiä tuottavaa toimintaa. Täydellisen objektiivista totuutta ei näin ollen ole edes mahdollista löytää, eikä diskussin-

tutkimuksella siihen pyritäkään (Pynnönen 2013, 35). On luotettava siihen, että tutkija kykenee irtautumaan omista ennakkokäsityksistään. Tutkimukseni tarjoaakin yhden kriittisesti ja huolellisesti pohditun näkökulman eläintarha-aiheeseen.

Käyttämiini kuviin ja kuvakaappauksiin olen kysynyt luvan Korkeasaaren eläintarhalta. Jos Facebookista otetuissa kuvakaappauksissa näkyy ihmisten nimiä, olen peittänyt ne kuvankäsittelyn avulla. En ole kysynyt Facebook-sivuille kommentoineilta lupaa käyttää heidän kommenttejaan tutkimuksessa, mutta toisaalta en ole myöskään analysoinut itse kommentteja, vaan pääasiassa niiden määrää ja tyyliä. Kukaan ei ole myöskään tunnistettavissa kommenttiensa perusteella.

9.4 Lopuksi

Tutkimus eläintarhojen yhteiskunnallisesta roolista on tärkeää, sillä eläinkysymys on ollut viime vuosina ajankohtainen ja politisoitunut. Yhä useampia eläinkuntaa hyödyntäviä tuotteita ja palveluita sekä niihin liittyviä yhteiskunnan rakenteita nostetaan esiin ja tuodaan tarkasteltavaksi. Samaan aikaan kuitenkin toistetaan niitä ilmiöitä, joiden juuret ovat kaukana historiassa: esimerkiksi Ähtärin kaupunki toivoo pelastavansa taloutensa Kiinasta hankkimiensa pandojen avulla. Pandoilla on siis tärkeä tehtävä. Samalla tavalla Korkeasaaren lumileopardit ja Amurin kissapedot ahkeroinvat lajinsa suojelun puolesta. Eläinoikeusfilosofisesta näkökulmasta tilanne on eettisesti vähintäänkin arveluttava, kun taas utilitaristisesta näkökulmasta yksilöitä voidaan uhrata, jos suurempi joukko, tässä tapauksessa eläinlajin luonnonvaraiset yksilöt tai kaupungin talous, hyötyy. Yksi eläintarhoihin liittyvistä suurista filosofisista kysymyksistä liittyy nähdäkseni nimenomaan lajin yksilöiden ”uhraamiseen” suojelun vuoksi ja sen eettisyyteen. Kyse on kuitenkin kamppailusta, jossa erilaiset arvoasetelmat taistelevat keskenään. Kasvissyönnin yleistymisestä ja eläinkysymyksen ajankohtaisuudesta huolimatta asia ei ole ratkaistavissa yksinkertaisesti. Toistaiseksi yhteiskunnassa eläinoikeusdiskurssi on hyvin marginaalinen, vaikka toisinaan hyvinkin näkyvä.

Filosofinen tarkastelu on yksi näkökulmista, jolla aihetta voidaan syventää. Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista myös verrata Korkeasaaren viestintää jonkin muun eläintarhan viestintään, joko Suomessa tai ulkomailla. Laajempi jatkotutkimus voisi sisältää kaikki viestintämateriaalit ja luoda yleisempää kuvaa aiheesta. Aihetta voisi myös syventää vertaamalla Korkeasaaren viestintämateriaaleja muiden WAZA:an kuuluvien eläintarhojen viestintämateriaalien kanssa tai vaihtoehtoisesti vertaamalla niitä niihin eläintarhoihin, jotka ovat kansainvälisten sertifiointijärjestelmien ulkopuolella.

Avoimeksi jää myös kysymys siitä, minkä lajien kohdalla tarhaaminen on oikeasti tarpeellista. Tietyn uhanalaiset lajit eivät nykyisellään selviä luonnossa ihmisen aiheuttamien elinympäristöjen muuttumisen ja kaventumisen seurauksena, mutta osa eläintarhassa esiteltävistä lajeista on kuitenkin elinvoimaisia. Onko niiden pitäminen eläintarhassa eettisesti arveluttavampaa kuin todella uhanalaisten lajien pitäminen, jos ne ovat siinä kunnossa, että selviäisivät luonnossa? Elinvoimaisten lajien väistyttä uhanalaisten lajien tiloja voitaisiin laajentaa. Jatkossa olisi tarvetta siis myös tutkimukselle siitä, millä tavoilla eläintarhat voisivat maksimoida lajien monimuotoisuuden suojelun ja eläinyksilöiden kannalta eettisen toiminnan. Eläintarhojen olemassaolon eettisyys on aineiston perusteella siinä, että se tekee monilla eri tavoilla työtä luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi. Eläinten oikeuksien diskurssi sen sijaan kyseenalaistaa eläintarhan olemassaolon ja edustaa siten täysin vastakkaisista näkemystä. Eläinten oikeuksien näkökulmasta edes luonnonsuojelu ei oikeuta eläinyksilöiden vangittuna pitämistä. Siksi aihe on haastava, ja siinä riittää aihetta seuraaviin tutkimuksiin. Aiheen tutkimista tulisi syventää tarkastelemalla eläintarhoja monitieteellisestä näkökulmasta, jossa yhdistyvät etiikan, yhteiskuntatutkimuksen ja ekologian näkökulmat.

LÄHTEET

- Aamulehti (2004). Eläinaktivistit surevat Korkeasaaren 13 paviaanin lopetusta. 9.10.2004, Kotimaa, s.5.
- Barongi, R., Fiskén, F. A., Parker, M. & Gusset, M. (toim.) (2015). Committing to Conservation: The World Zoo and Aquarium Conservation Strategy. WAZA Executive Office.
- Bostock, Stephen (1993). Zoos and Animal Rights. The Ethics of Keeping Animals. Routledge.
- Braverman, Irus (2012). Zooland. The Institution of Captivity. Stanford, California: Stanford University Press.
- Braverman, Irus (2011). Looking at Zoos. Cultural Studies 25:6, 809-842.
- Carr, Neil & Scott Cohen (2011). The Public Face of Zoos: Images of Entertainment, Education and Conservation. Teoksessa Anthrozoös. A multidisciplinary journal of the interactions of people and animals. 24:2, s. 175-189.
- Castells, Manuel (2009). Communication Power. New York: Oxford University Press.
- Catibog-Sinha, Corazon (2011). Zoo Tourism and the Conservation of Threatened Species: A Collaborative Programme in the Philippines. Teoksessa Frost, Warwick (2011). Zoos and tourism: conservation, education, entertainment? Channel View Publications.
- Debord, Guy (2005). Spektakkelin yhteiskunta. Suom. Tommi Uschanov. Helsinki: Summa. Alkuperäinen teos La société du spectacle julkaistu 1967.
- Direktiivi 1999/22/EY luonnonvaraisten eläinten pitämisestä eläintarhassa ja direktiivin suomenkielinen tiivistelmä
- Discovering Finland (2018). <http://www.discoveringfinland.com/fi/travel/nae-koe/perheloma/elaintarhat/> (Luettu 16.8.2018)
- Eläinsuojelulaki 247/1996
- European Association of Zoos and Aquaria (2018). <https://www.eaza.net/> (Luettu 3.9.2018)
- Fennell, David A. (2015). The Status of Animal Ethics Research in Tourism: A Review of Theory. Teoksessa Markwell, Kevin (toim.) (2015), Animals and Tourism. Understanding Diverse Relationships. Channel View Publications.
- Frost, Warwick (2011). Zoos and Tourism: Conservation, Education, Entertainment? Channel View Publications.
- Gusset, Markus and Gerald Dick (2011). The global reach of zoos and aquariums in visitor numbers and conservation expenditures. Zoo Biology, 30: 566–569.
- Hakala, Salli & Juho Vesa (2013). Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria, Janne Matikainen ja Minttu Tikka (toim.) (2013). Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Heikkinen, Seppo (2014). Haukoista ja karhuista se lähti - Korkeasaaren 125 vuotta. Yle. 20.10.2014 <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/10/20/haukoista-ja-karhuista-se-lahti-korkeasaaren-125-vuotta> (Luettu ja kuunnelma kuunneltu 25.1.2017)
- Helsingin kaupunki, Korkeasaaren eläintarhan toimintasuunnitelmat vuosille 2013-2017.

- Helsingin Sanomat (2014). Kirahvin lihat heitettiin leijonille eläintarhassa. www.hs.fi/ulko-maat/a1391921382682 (Luettu 29.11.2016)
- Helsingin Uutiset (2011). Otsot virkistäytyvät mehujailla, katso kuvat. www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/63041-otsot-virkistaytyvat-mehujailla-katso-kuvat (Luettu 29.11.2016)
- Häkli, Jouni (2008). Meta hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. 4. painos. Vastapaino.
- Jacobson, Susan K., Mallory D. McDuff & Martha C. Monroe (2015). Conservation Education and Outreach Techniques. 2. painos. Techniques in Ecology & Conservation Series. Oxford University Press.
- Jensen, Maja (2014). Animal Welfare Law Implementations in Zoos: Case: Korkeasaari Zoo. Opinnäytetyö. Degree programme in tourism. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (2016). Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Kolamo, Sami & Jani Vuolteenaho (2011). Kuningaspelin sisä- ja ulkopuoliset. Alue ja ympäristö 40:2, s. 17–34.
- Kolamo, Sami (2015). Media, jalkapallo ja speaktaakkelin tilat. Luento Tampereen yliopistolla 23.11.2015
- Korkeasaaren eläintarha (2017). www.korkeasaari.fi (Luettu 31.1.-31.8.2018)
- Kotilainen, Leona (2015). Eläintarhojen vangit. <http://voima.fi/artikkeli/2015/elaintarhojen-vangit-2/> (Luettu 3.9.2018)
- Kunelius, Risto (2003). Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.
- Kupsala, Saara (2011). Eläinten aseman muuntuminen Suomessa. Yhteiskuntatieteellinen selvitys maa- ja metsätalousministeriölle eläinsuojelulain kokonaisuudistusta varten.
- Laaksonen, Salla-Maaria, Janne Matikainen & Minttu Tikka (2013). Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.
- Lehtinen, Sanna (2008). "Korkeasaaren paviaanit jo tiistaina yleisön nähtävillä": Mediakohu keskusteluna eläinten oikeuksista. Pro gradu –tutkielma, Helsingin yliopisto.
- Nygren, Nina & Sanna Ojalampi (2016). Animal encounters at the Helsinki zoo. Lo Squaderno. Explorations in Space and Society 42, s. 27-29.
- Nygren, Nina V. & Sanna Ojalampi (2018). Conservation education in zoos – a literature review. Trace. Finnish journal for human-animal studies 4. Early view ilman sivunumeroita.
- Paasonen, Susanna (2013). Ihmisiä, kuvia, tekstejä ja teknologioita. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria, Janne Matikainen ja Minttu Tikka (toim.) (2013). Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Patrick, Patricia G. & Catherine E. Matthews, David Franklin Ayers & Sue Dale Tunnicliffe (2007). Conservation and Education: Prominent Themes in Zoo Mission Statements. The Journal of Environmental Education 38, issue 3.
- Pesonen, Pirkko (2013). Sosiaalisen median lait. Lakimiesliiton kustannus. Helsingin Kamari Oy. Viro: Meedia Zone OÜ.
- Pietikäinen, Sari ja Anne Mäntynen (2009). Kurssi kohti diskurssia. Vastapaino. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.

- Pynnönen, Anu (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Roe, Katie, Andrew McConney & Caroline F. Mansfield (2014). The Role of Zoos in Modern Society – A Comparison of Zoos' Reported Priorities and What Visitors Believe They Should Be. *Anthrozoös*, 27:4, 529-541.
- Roe, Katie & Andrew McConney (2015). Do Zoo Visitors Come to Learn? An Internationally Comparative, Mixed-methods Study. *Environmental Education Research*, 21:6, 865-884.
- Rothfels, Nigel (2002). *Savages and Beasts: The Birth of the Modern Zoo*. Johns Hopkins University Press.
- Römpötti, Tommi (2006). Speaktaakkeli. Suurellisen esittämisen estetiikkaa ja ideologiaa. Teoksessa Ridell, Seija & Pasi Väliäho & Tanja Sihvonen (toim.) (2006). *Mediaa käsittämässä*. Tampere: Vastapaino.
- Seppänen, Janne (2005). Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvas tulkitsijalle. Tampere: Vastapaino.
- Sihvonen, Tanja (2006). Representaatio/simulaatio. Esityksestä toimintaan ja takaisin. Teoksessa Ridell, Seija & Pasi Väliäho & Tanja Sihvonen (toim.) (2006). *Mediaa käsittämässä*. Tampere: Vastapaino.
- Tilastokeskus (2015). Internetin käyttö mobiilia, laitteet henkilökohtaisia. http://tilastokeskus.fi/til/sutivi/2015/sutivi_2015_2015-11-26_tie_001_fi.html (Julkaistu 26.11.2015, luettu 19.4.2017)
- Tribe, Andrew & Rosemary Booth (2003). Assessing the Role of Zoos in Wildlife Conservation. *Human Dimensions of Wildlife*, 8:65-74. Taylor & Francis Group.
- Turtola, Ilona (2006). "Repen perhe sai tappotuomion". Dramaturgia, henkilöt ja mielipiteet Korkeasaaren paviaanien lopettamista käsitelleessä lehtikirjoittelussa lokakuussa 2004. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- World Association of Zoos and Aquariums (2018). <http://www.waza.org> (Luettu 15.8.2018).
- WWF (2018). Lajien katoaminen. Päivitetty 8.1.2018. <https://wwf.fi/uhat/lajien-katoaminen/> (Luettu 16.8.2018)